

Izvješće o rodnoj ravnopravnosti za 2025. u EU-u

Pravosuđe i
potrošači

EUROPSKA KOMISIJA

Bruxelles, 7.3.2025.
SWD(2025) 67 završna verzija

RADNI DOKUMENT SLUŽBI KOMISIJE

Izvješće o rodnoj ravnopravnosti u EU-u za 2025.

Dokument koji je pripremio Pierre Dieumegard za [ranto Europa-Demokracija-Espe](#)

Svrha ovog "privremenog" dokumenta je omogućiti većem broju ljudi u Europskoj uniji da postanu svjesni dokumenata koje je proizvela Europska unija (i koji se financiraju njihovim porezima).

Ako nema prijevoda, građani su isključeni iz rasprave.

Taj je dokument [postojao samo na engleskom jeziku](#), u pdf datoteci. Iz početne datoteke stvorilismo odt-datoteku, koju je pripremio softver Libre Office, za strojno prevođenje na druge jezike. Rezultati su sada dostupni [na svim službenim jezicima](#).

Poželjno je da uprava EU-a preuzme prijevod važnih dokumenata. „Važni dokumenti” nisu samo zakoni i propisi, već i važne informacije potrebne za zajedničko donošenje informiranih odluka.

Kako bismo zajedno raspravljali o zajedničkoj budućnosti i omogućili pouzdane prijevode, međunarodni jezik esperanto bio bi vrlo koristan zbog svoje jednostavnosti, pravilnosti i točnosti.

Kontaktirajte nas:

[Kontakto \(europokune.eu\)](mailto:Kontakto@europokune.eu)

<https://e-d-e.org/-Kontakti-EDE>

Sadržaj

UVOD.....	4
BESPLATNO OD VIOLENCE I STEREOTYPES.....	6
Iskorjenjivanje rodno uvjetovanog nasilja.....	6
Rodno uvjetovano nasilje na internetu.....	11
Seksualno uznemiravanje na radnom mjestu.....	13
Trgovina ljudima.....	14
Potpora žrtvama rodno uvjetovanog nasilja.....	15
Osporavanje rodni stereotipa.....	17
THRIVING U OPĆOJ I JEDNOSTAVNOJ GOSPODARSTVU.....	19
Uklanjanje rodni razlika na tržištu rada.....	19
Uklanjanje rodno uvjetovanih razlika u skrbi.....	28
Rješavanje rodni razlika u plaćama i mirovinama.....	34
Postizanje ravnopravnog sudjelovanja u različitim sektorima gospodarstva.....	37
VOĐENJE KROZ DRUŠTVO.....	42
Žene u donošenju politički odluka.....	42
Žene u donošenju gospodarski odluka.....	48
GENDER ODRŽAVANJE.....	55
Rodna ravnopravnost u različiti područjima politika EU-a.....	55
Rodno osviještena politika u proračunu EU-a.....	65
Intersekcionalnost u provedbi politike rodne ravnopravnosti.....	69
Promicanje ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena diljem svijeta.....	72
Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine.....	72
Rodno osviještena politika u vanjskom djelovanju EU-a.....	74
Globalnapartnerstva EU-a i multilateralni naponi u području rodne ravnopravnosti.....	75
Iskorjenjivanje rodno uvjetovanog nasilja.....	77
Žene, mir i sigurnost.....	79
Jednako sudjelovanje i ekonomsko osnaživanje.....	81
Zaključak.....	84
Primjedbe.....	85

UVOD

2024. bila je važna godina za rodnu ravnopravnost u EU-u. U svibnju su donesene prva direktiva o borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te dvije direktive o jačanju uloge tijela za jednakost. Prvim su, među ostalim, uvedene definicije niza kaznenih djela na razini EU-a, posebno u pogledu nasilja na internetu. Direktivom se provodi, učvršćuje i dopunjuje EU-ova ratifikacija Istanbulske konvencije 2023. To je prijeko potrebno: istraživanje na razini EU-a o rodno uvjetovanom nasilju, koje su proveli Eurostat, Agencija EU-a za temeljna prava i Europski institut za ravnopravnost spolova i koje je objavljeno u studenome 2024.,¹ pokazuje da je nasilje nad ženama i dalje rašireno: svaka treća žena doživjela je fizičko (uključujući prijetnje) ili seksualno nasilje u odrasloj dobi, svaka šesta žena doživjela je seksualno nasilje, uključujući silovanje, a svaka peta žena suočila se s nasiljem u obitelji, posebno fizičkim ili seksualnim nasiljem od svojeg partnera, rođaka ili drugog člana kućanstva.

Istraživanje Eurobarometra o rodним stereotipima provedeno² je usporedno s brzim istraživanjem Eurobarometra posebno usmjerenim na rodne stereotipe u kontekstu nasilja nad ženama.³ Iako u nekim područjima (kao što je utjecaj poslova majki s punim radnim vremenom na obiteljski život i uloge žena i muškaraca) postoje neznatna poboljšanja u usporedbi s prethodnim godinama, to nije slučaj na svim razinama (npr. u pogledu prirodnih kompetencija za obavljanje kućanskih poslova). Rezultati također otkrivaju povećanu polarizaciju stavova između mladih žena i mladih muškaraca, pri čemu se mladi muškarci više slažu sa stereotipnim stavovima.

Istraživanje Eurobarometra o rodним stereotipima pokazuje da se ljudi u EU-u slažu da je rodna ravnopravnost korisna za društvo. Tri četvrtine ispitanika slaže se da bi i muškarci imali koristi od ravnopravnosti žena i muškaraca. Ipak, još uvijek postoji znatna razina slaganja sa stereotipnim izjavama. Otprilike četvrtina ispitanika smatra da ženama nije privlačno izražavati snažna mišljenja u javnosti.

Postoje i drugi pozitivni znakovi. Prema indeksu rodne ravnopravnosti za 2024. koji je sastavio Europski institut za ravnopravnost spolova,⁴ ocjena rodne ravnopravnosti u cijelom EU-u iznosi 71 od 100 bodova, što je poboljšanje od 7,9 bodova od 2010., uz mali, ali pozitivan napredak prema „Uniji ravnopravnosti” tijekom prošle godine. Stoga bi trenutačnim tempom bilo potrebno oko 60 godina da se postigne rodna ravnopravnost.

1 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/gender-based-violence>

2 Posebno istraživanje Eurobarometra br. 545 o rodним stereotipima obuhvatilo je percepciju rodne ravnopravnosti i opće stereotipe o rodним ulogama i atributima te prihvatljivim ponašanjima; percepcija rodnih stereotipa o obiteljskom i profesionalnom životu te percepcija rodnih stereotipa u politici i na vodećim položajima. [Dostupno na internetu.](#)

Napomena prevoditelja: Navedena poveznica nije točna. Izvornik na engleskom jeziku dostupan je na <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2974>; strojno prevođenje na sve službene jezike Europske unije dostupno je na <https://europokune.eu/article35/2024sp545stergen>

3 Flash Eurobarometar 544 bavio se rodним stereotipima u kontekstu nasilja nad ženama. [Dostupno na internetu](#)

4 <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2024>

U tom kontekstu u izvješću o rodnoj ravnopravnosti u EU-u za 2025. analiziraju se glavne inicijative za promicanje rodne ravnopravnosti u ključnim područjima Strategije za rodnu ravnopravnost od ožujka 2024. do veljače 2025.,⁵ a to su:

- okončanje rodno uvjetovanog nasilja i osporavanje stereotipa;
- uspjeh u rodno ravnopravnom gospodarstvu;
- jednako vođenje u svim područjima društva;
- rodno osviještena politika i financiranje; i
- promicanje rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena diljem svijeta.

Izvješće je usmjereno na ključne mjere i postignuća institucija EU-a i država članica u tom području tijekom protekle godine. U njemu se navode i ohrabrujući primjeri nacionalnih inicijativa za rodnu ravnopravnost i projekata financiranih sredstvima EU-a usmjerenih na rodnu ravnopravnost (u okvirima).

Ovo izdanje izvješća peto je izdanje koje obuhvaća Strategiju EU-a za rodnu ravnopravnost 2020. 2025. Uglavnom se osvrće na posljednju godinu prve Komisije na čelu s predsjednicom von der Leyen, iako obuhvaća i prve mjesec njezina drugog mandata, koji je započeo 1. prosinca 2024., s novim kolegijem povjerenika, uključujući povjerenicu za ravnopravnost gđu Lahbib.

Komisija 5. ožujka 2025. planira donijeti plan za prava žena kao ključni rezultat političkih smjernica predsjednice von der Leyen. Planom će se utvrditi ključna načela rodne ravnopravnosti za predstojeće godine. Pomoći će u oblikovanju rada na novoj strategiji za rodnu ravnopravnost i poslužiti kao orijentir prema većoj rodnoj ravnopravnosti u EU-u. Ostvareni napredak odrazit će se u budućim izdanjima izvješća o rodnoj ravnopravnosti. U novoj strategiji za rodnu ravnopravnost nakon 2025. predstaviti će se konkretna djelovanja, mjere i inicijative koje EU namjerava poduzeti u sljedećih nekoliko godina. Plan i strategija bit će prilika da se zadrži zamah u pogledu još uvijek prijeko potrebnih promjena politika koje će u konačnici omogućiti da dugoročna vizija potpune rodne ravnopravnosti utvrđena u planu postane stvarnost.

5 Vidjeti i Portal za praćenje strategije za rodnu ravnopravnost koji pruža lako dostupne podatke o trenutnom stanju u pogledu ostvarenja ciljeva politike strategije za rodnu ravnopravnost, utvrđuje prednosti i mogućnosti te prati razvoj događaja tijekom vremena: <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/ges-monitor> Nadalje, vidjeti regionalni alat za praćenje rodne ravnopravnosti koji je razvio JRC u suradnji s GU REGIO, a koji uključuje indeks postignuća žena (FemAI) i indeks nepovoljnog položaja žena (FemDI).

BESPLATNO OD VIOLENCE I STEREOTYPES

Rodno uvjetovano nasilje i dalje je jedan od najvećih izazova našeg društva. Grozni slučajevi i dalje se pojavljuju na naslovnica i imaju dubok odjek diljem Europe. Oni su snažan podsjetnik na to da je rodno uvjetovano nasilje duboko ukorijenjeno u rodnu neravnopravnost i da se njome nastavlja. Ima snažan fizički, psihološki i gospodarski učinak na žrtve, što otežava njihovu sposobnost da u potpunosti sudjeluju u društvu. Zbog toga je iskorjenjivanje rodno uvjetovanog nasilja jedan od stupova strategije za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2020. 2025. Komisija je 2024. nastavila rješavati to pitanje.

Iskorjenjivanje rodno uvjetovanog nasilja

Direktiva o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji donesena je 7. svibnja 2024. ⁶Stupila je na snagu 14. lipnja 2024., a države članice moraju je prenijeti u nacionalno zakonodavstvo i politiku do 14. lipnja 2027. Komisija će blisko surađivati s državama članicama kako bi osigurala pravodobno i potpuno prenošenje. Direktiva je prekretnica: riječ je o prvom sveobuhvatnom pravnom instrumentu na razini EU-a za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.

Direktiva ima dvostruki cilj: cilj joj je bolje zaštititi prava žrtava nasilja nad ženama i nasilja u obitelji diljem EU-a te dugoročno smanjiti učestalost takvog nasilja. Njime se kriminaliziraju genitalno sakaćenje žena, prisilni brakovi i najčešći oblici nasilja na internetu (razmjena intimnog ili manipuliranog materijala bez pristanka, uhođenje na internetu, uznemiravanje na internetu te poticanje na rodno uvjetovani govor mržnje na internetu). Njime se osiguravaju i ciljane mjere zaštite, potpore i pristupa pravosuđu za žrtve svih oblika nasilja nad ženama i nasilja u obitelji koji su kriminalizirani u skladu s nacionalnim pravom ili pravom EU-a. Naposljetku, njome se od država članica zahtijeva da poduzmu preventivne mjere, uključujući posebne mjere za sprečavanje silovanja i promicanje središnje uloge pristanka u seksualnim odnosima.

Direktiva se temelji na Istanbulske konvenciji, kojom se u pravo EU-a prenose odredbe u području pravosudne suradnje u kaznenim stvarima. Pristupanje EU-a Konvenciji poslalo je snažnu poruku svijetu da je EU nepokolebljiv u svojoj predanosti iskorjenjivanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Komisija je imenovana koordinacijskim tijelom EU-a u skladu s Konvencijom, što znači da je odgovorna za koordinaciju, provedbu, praćenje i evaluaciju politika i mjera za sprečavanje i suzbijanje svih oblika nasilja obuhvaćenih Konvencijom.

Komisija je 2024. poduzela nekoliko važnih koraka za očuvanje i provedbu ambicioznih i sveobuhvatnih standarda utvrđenih Konvencijom. Komisija je u svibnju i prosincu 2024. sudjelovala na polugodišnjim sastancima Odbora stranaka Istanbulske konvencije. Tijekom sastanaka EU je sudjelovao u donošenju preporuka i zaključaka državama strankama o njihovoj provedbi Konvencije na temelju izvješća GREVIO-a, ⁷ tijela neovisnih stručnjaka odgovornog za praćenje provedbe Konvencije od strane njegovih stranaka.

GREVIO je u siječnju 2025. pokrenuo postupak osnovne evaluacije provedbe Konvencije u EU-u. Od EU-a se zahtijeva da na temelju upitnika podnese službeno izvješće o zakonodavnim i drugim mjerama poduzetima za provedbu odredaba Konvencije. ⁸ Nakon toga uslijedit će ocjenjivački posjet u svibnju/lipnju 2026., nakon čega će GREVIO objaviti izvješće o mjerama koje je EU

6 Direktiva (EU) 2024/1385 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, SL L 2024/1385, 24.5.24.

7 <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/grevio>

8 <https://rm.coe.int/questionnaire-on-legislative-and-other-measures-giving-effect-to-the-p/1680b34281>

poduzeo za provedbu Konvencije. Od Komisije kao koordinacijskog tijela Unije, odgovornog za ispunjavanje obveza izvješćivanja u okviru mehanizma praćenja Konvencije, zatraženo je da dostavi upitnik institucijama, tijelima i agencijama u koordinaciji njihovih odgovora i podnošenju pročišćene verzije izvješća EU-a GREVIO-u do 28. studenoga 2025.

Latvija je 2024. napravila golem korak naprijed u borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji tako što je postala 39. stranka Istanbulske konvencije, koja je za Latviju stupila na snagu 1. svibnja 2024.⁹ Osim toga, Latvija je izradila svoj prvi Nacionalni plan za sprečavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji za razdoblje 2024. 2029. Plan ima četiri smjera djelovanja: 1. sprečavanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji; (2) pružanje i poboljšanje mjera potpore žrtvama nasilja; (3) jačanje odgovornosti počinitelja i pružanje usluga rehabilitacije kako bi se smanjilo nasilno ponašanje; (4) uspostavu jedinstvene i koordinirane politike za suzbijanje i sprečavanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.

Komisija je 2024. u travnju i studenome organizirala dva sastanka mreže EU-a za sprečavanje rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u obitelji. Sastanak u travnju bio je usmjeren na „Uključivanje mladih, posebno mladih muškaraca i dječaka: uloga obrazovanja i digitalnih medija”. Sudionici iz država članica EU-a iznijeli su svoje specijalizirano stručno znanje u rješavanju izazova povezanih sa sprečavanjem rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u obitelji te razmijenili nacionalne najbolje prakse u području obrazovanja. Rasprave su bile usmjerene na formalno i neformalno obrazovanje, digitalno obrazovanje i odabrane komunikacijske kampanje iz različitih zemalja. Sastanak u studenome bio je usmjeren na „Intimne slike bez pristanka (NCII) i govor mržnje na internetu na temelju roda: pitanja prevencije nakon stupanja na snagu Direktive o nasilju nad ženama”. Države članice EU-a razmijenile su najbolje nacionalne prakse u području sprečavanja rodno uvjetovanog zlostavljanja povezanog s NCII-jem i govora mržnje na internetu. Rasprave su bile usmjerene na preventivne mjere protiv zlorabe NCII-ja i govora mržnje na internetu, na angažiranje internetskih platformi i medija te na niz odabranih kampanja koje su predložili sudionici.

Još jedan ključni rezultat u 2024. bila je objava podataka iz istraživanja EU-a o rodno uvjetovanom nasilju (EU-GBV)¹⁰ za sve države članice EU-a. Eurostat je koordinirao prikupljanje podataka u 18 država članica EU-a, u kojima su anketu provela nacionalna statistička tijela. Italija je podijelila usporedive podatke za glavne pokazatelje na temelju svojeg nacionalnog istraživanja. Za osam država članica EU-a Agencija Europske unije za temeljna prava (FRA) i Europski institut za ravnopravnost spolova (EIGE) koordinirali su prikupljanje podataka u skladu sa smjernicama za istraživanje EU-a o rodno uvjetovanom nasilju. Eurostat, FRA i EIGE objavili su 25. studenoga 2024. podatke na razini EU-a, uključujući zajedničku publikaciju. U izvješću su predstavljeni ključni rezultati istraživanja EU-a o rodno uvjetovanom nasilju koje se temelji na podacima iz svih 27 država članica¹¹. Diljem EU-a intervjuirano je 114 023 žena o njihovim iskustvima¹². Izvješće je usmjereno na raširenost različitih oblika nasilja nad ženama u EU-u. Istraživanjem EU-a o rodno uvjetovanom nasilju prikupljaju se i konkretni podaci o iskustvima žena s nasiljem, među ostalim o posljedicama nasilja i kontaktima s različitim službama koje pružaju pomoć žrtvama kao osobama koje su preživjele nasilje. Ključni rezultati ankete pokazuju da je svaka treća žena u EU-u doživjela fizičko ili seksualno nasilje ili prijetnje u odrasloj dobi. Svaka šesta žena u EU-u doživjela je seksualno nasilje u odrasloj dobi. Kad je riječ o nasilju u obitelji, dom često nije sigurno mjesto za

9 Do danas su sve države članice EU-a potpisale Istanbulsku konvenciju, a ratificiralo ju je svih pet država članica.

10 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/gender-based-violence/database>

11 Eurostat, FRA, EIGE (2024.), Istraživanje EU-a o rodno uvjetovanom nasilju – ključni rezultati. Experience of women in the EU-27 (Iskustvo žena u EU-27), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg. [Dostupno na internetu.](#)

12 U istraživanju su sudjelovale žene u dobi od 18 do 74 godine u EU-u.

mnoge žene jer se svaka peta žena suočila s fizičkim ili seksualnim nasiljem od strane intimnog partnera, rođaka ili drugog člana kućanstva. Jedno od glavnih pitanja utvrđenih u anketi jest neprijavlivanje nasilja: iako je većina žena koje su doživjele nasilje o tome razgovarala s osobom koja im je bliska, samo se svaka peta obratila pružatelju zdravstvenih ili socijalnih usluga, a samo je svaka osma prijavila incident policiji.¹³

Komisija je 2024. nastavila osiguravati namjenska sredstva za projekte u korist organizacija civilnog društva i javnih institucija koje provode posebna djelovanja, uključujući sprečavanje i suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja, u okviru programa Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti (CERV).

U okviru poziva na podnošenje prijedloga CERV Daphne za 2024. (o sprečavanju i borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja i nasilja nad djecom) podneseno¹⁴ je rekordnih 498 prijedloga koji obuhvaćaju četiri prioriteta poziva: (i) opsežne i dugoročne transnacionalne mjere za borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja; ii. djelovanja za zaštitu i potporu žrtvama i osobama koje su preživjele rodno uvjetovano nasilje; iii. djelovanja za sprečavanje rodno uvjetovanog nasilja u obitelji, u intimnim odnosima i na internetu, među ostalim ciljanim djelovanjima s počiniteljima; i iv. ciljane mjere kako bi integrirani sustavi za zaštitu djece funkcionirali u praksi. Nakon evaluacije prijedloga odabrano je 30 prijedloga s ukupnim proračunom od 24,5 milijuna EUR.

Posebne inicijative usmjerene su na seksualno zlostavljanje djece, gnusno kazneno djelo koje snažno utječe na sigurnost i dobrobit djece. Odvija se na internetu i izvan njega, što dovodi do fizičke, mentalne i emocionalne traume i često rezultira cjeloživotnim posljedicama. Iako seksualno zlostavljanje djece utječe i na djevojčice i na dječake, ima jasnu rodnu dimenziju. Prema globalnim procjenama UNICEF-a svaka peta djevojčica i svaki sedmi dječak doživi neki oblik seksualnog nasilja prije 18. rođendana.¹⁵ Djevojčice su i dalje glavne žrtve seksualnog zlostavljanja djece na internetu. U 2023. 97 % internetskih prijava materijala koji sadržava seksualno zlostavljanje djece koje je obradila Zaklada za praćenje interneta pokazalo je samo seksualno zlostavljanje djevojčica.¹⁶ Kad je riječ o počiniteljima, iako su podaci o prevalenciji oskudni, neke studije pokazuju da bi oko 3 % muške populacije moglo imati pedofilni poremećaj¹⁷.

Strategija EU-a za učinkovitiju borbu protiv seksualnog zlostavljanja djece ključni¹⁸ je referentni okvir za mjere EU-a u tom području u razdoblju 2020. 2025. Strategija uključuje osam inicijativa, zakonodavnih i nezakonodavnih, za uspostavu snažnog pravnog okvira i olakšavanje koordiniranog pristupa među mnogim akterima uključenima u zaštitu i potporu djeci, koji obuhvaća prevenciju, pomoć žrtvama te istrage i kazneni progon.

Na temelju tog okvira tijekom 2024. napredovali su pregovori o Komisijinu Prijedlogu uredbe o sprečavanju i suzbijanju seksualnog zlostavljanja djece. Komisija je 6. veljače 2024. predložila i preinaku Direktive 2011/93/EU¹⁹ radi jačanja kaznenog prava o seksualnom zlostavljanju i

13 Izbor tih pokazatelja bit će prikazan na stranici Praćenje strategije za rodnu ravnopravnost <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/ges-monitor>.

14 <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/cerv-2024-daphne?keywords=CERV-2024-DAPHNE&programmePart=>

15 <https://data.unicef.org/topic/child-protection/violence/sexual-violence/>

16 <https://www.iwf.org.uk/annual-report-2023/trends-and-data/unique-image-analysis/>

17 <https://www.msmanuals.com/professional/psychiatric-disorders/paraphilias-and-paraphilic-disorders/pedophilic-disorder>

18 https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/protecting-children-sexual-abuse/what-eu-doing-protect-children-sexual-abuse_en

19 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2024%3A60%3AFIN>

seksualnom iskorištavanju djece. Revidiranim pravilima proširuju se definicije kaznenih djela uvođenjem viših kazni i konkretnijih zahtjeva za prevenciju i pomoć žrtvama.

Nadalje, u skladu sa strategijom EU-a, Privremenom uredbom, koja je stupila na snagu 2. kolovoza 2021., pružateljima usluga omogućuje se da nastave sa svojim dobrovoljnim praksama otkrivanja i prijavljivanja seksualnog zlostavljanja djece na internetu i uklanjanja materijala koji sadržava seksualno zlostavljanje djece. U veljači 2024. su zakonodavci su postigli dogovor o produljenju privremenih pravila do 3. travnja 2026.²⁰

Nastavio se rad na uspostavi mreže za sprečavanje seksualnog zlostavljanja djece (CSAPN),²¹ koja će okupiti istraživače, stručnjake na terenu i druge dionike koji rade u tom području. CSAPN će nastojati pomoći državama članicama EU-a u uspostavi upotrebljivih, strogo evaluiranih i učinkovitih preventivnih mjera te olakšati razmjenu najboljih praksi kako bi se smanjila učestalost seksualnog zlostavljanja djece u EU-u.

Komisija je nastavila surađivati s više dionika na sprečavanju i suzbijanju seksualnog zlostavljanja djece, npr. podupiranjem Globalnog saveza za zaštitu od seksualnog zlostavljanja djece na internetu (WPGA),²² promicanjem suradnje s pružateljima internetskih usluga putem Internetskog foruma EU-a (EUIF)²³ i nastavkom operativne suradnje s tijelima za izvršavanje zakonodavstva putem Europolove Europske multidisciplinarne platforme za borbu protiv kaznenih djela (EMPACT).²⁴

Nekoliko projekata financiranih u okviru Fonda za unutarnju sigurnost i programa Obzor Europa podržalo je provedbu strategije EU-a za učinkovitiju borbu protiv seksualnog zlostavljanja djece. Projektima je obuhvaćen širok raspon aktivnosti, od razvoja alata za izvršavanje zakonodavstva do podizanja svijesti djece i mladih, pomoći žrtvama i preživjelima te programa za sprečavanje počinitelja.

20 <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/04/29/the-council-gives-the-final-green-light-to-the-prolongation-of-a-child-sexual-abuse-protection-measure/>

21 https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/child-sexual-abuse-prevention-network-csapn_en

22 <https://www.weprotect.org/>

23 https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-union-internet-forum_en

24 <https://www.europol.europa.eu/crime-areas-and-statistics/empact>

Latvija i Portugal 13. i 14. lipnja 2024. bili su domaćini seminara o uzajamnom učenju u Rigi na temu „Izazov za promjene: rad s počiniteljima rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u obitelji”, kojoj je prisustvovalo 14 drugih država članica te predstavnici Komisije, EIGE-a i Europske mreže za rad s počiniteljima nasilja u obitelji. Razmotrila je pitanja kao što su dostupnost i osmišljavanje usluga za počinitelje rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u obitelji, kako uključiti aspekte rodne ravnopravnosti u te usluge i kako ih ocijeniti.²⁵

Jedan od uspješnih projekata koji su se 2021. financirali u okviru potprograma DAPHNE jest XAJI: Aktivna mreža mladih za ravnopravnost: promicanje uloge mladih i uzornih muškaraca u sprečavanju nasilja nad ženama i rodnoj ravnopravnosti. Provodio se od 1. lipnja 2022. do 30. lipnja 2024. i provodio osposobljavanje, izgradnju kapaciteta i podizanje svijesti za mlade, uključujući tinejdžere (u dobi od 12 do 15 godina), kako bi se spriječilo nasilje i pomoglo u otkrivanju obrazaca zlostavljanja te promovirali ravnopravni i rodno ravnopravni stavovi i modeli odnosa. U okviru projekta osposobljeno je gotovo 200 tinejdžera, od kojih su 40 % bili dječaci, u 10 škola u Španjolskoj (Katalonija) i Portugalu. Nakon provedbe projekta škole su se obvezale proširiti osposobljavanje na sljedeću školsku godinu (2024./2025.), a školski stručnjaci u drugim školama izrazili su spremnost da pozovu projektni tim XAJI na osposobljavanje o temama kojima se projekt bavi.

Hrvatska je izmijenila Kazneni zakon (NN 36/24)²⁶ kako bi rodno uvjetovano nasilje definirala kao „nasilje usmjereno protiv žene zato što je žena i oblici nasilja koji nerazmjerno pogađaju žene”. Izmjenama je uvedeno i novo kazneno djelo: „teško ubojstvo žene” (femicid). Kako bi se utvrdilo je li neki predmet obuhvaćen kaznenim djelom femicida, hrvatska nadležna tijela procijenit će je li žrtva namjerno ozlijeđena zbog svojeg spola. Osim toga, „teško ubojstvo žene” dodano je u katalog kaznenih djela bez zastare.

25 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/who-we-work-gender-equality/mutual-learning-programme-gender-equality_en

26 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_03_36_570.html

Na Nagradi za europske prijestolnice uključenosti i raznolikosti 2024. gradovi u Sloveniji, Španjolskoj i Švedskoj bili su dobitnici posebne nagrade posvećene tijelima koja su radi suzbijanja nasilja nad ženama omogućila sigurne gradove i regije za žene u svoj njihovoj raznolikosti. Zlatna nagrada dodijeljena je gradu Ljubljani u Sloveniji za potporu naporima solidarnosti, u suradnji s civilnim društvom, kako bi se uspostavio sveobuhvatan sustav potpore za borbu protiv nasilja nad ženama. Srebrna nagrada dodijeljena je španjolskom gradu Mirandi de Ebro za povezivanje tvoraca politika, edukatora, socijalnih službi i civilnog društva s aktivnim sudjelovanjem pogođenih žena, primjerice putem inicijative koja uključuje tijela kaznenog progona i socijalne službe za pružanje sigurnog skloništa i hitnog smještaja žrtvama. Brončana nagrada dodijeljena je općini Väjjö u Švedskoj za strateško planiranje financiranja, potpore i podizanja svijesti, kao i za poseban odjel za borbu protiv nasilja nad ženama.²⁷

U Češkoj je u siječnju 2025. na snagu²⁸ stupila izmjena Kaznenog zakona (Zakon br. 40/2009 zb.) kojom se redefinira kazneno djelo silovanja i jača pravna zaštita žrtava nasilja u obitelji i rodno uvjetovanog nasilja. Prema novoj definiciji svaki spolni odnos bez pristanka žrtve smatrat će se silovanjem; primjena fizičke sile više nije potrebna. Situacije u kojima će se žrtva „zamrzavati” izričito priznati kao silovanje. Prijedlog zakona dobio je potporu i vladinih stranaka i oporbe.

U drugoj polovini 2023. bugarsko Ministarstvo rada i socijalne politike uz pomoć koordinatora za ravnopravnost žena i muškaraca na razini okruga izradilo je zbirku lokalnih praksi za sprečavanje različitih oblika nasilja i potporu žrtvama. U zbirci se prikupljaju lokalne politike i provedene mjere i inicijative, koje dijeli 21 okružna uprava, uz isticanje utvrđenih dobrih praksi. Cilj je širiti bogato lokalno iskustvo, jačati razmjene i pomoći u preispitivanju postojećih politika i stvaranju novih.²⁹

Rodno uvjetovano nasilje na internetu

Rodno uvjetovano nasilje na internetu i dalje prevladava u životima prevelikog broja žena i djevojčica diljem EU-a. U Strategiji EU-a za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2020. 2025.³⁰ prepoznaje se da je nasilje nad ženama na internetu postalo rašireno, s posebnim, okrutnim posljedicama za mentalno i psihičko zdravlje žena. To je neprihvatljivo i prepreka sudjelovanju žena u javnom životu, a time i prijetnja demokraciji. Od predstavljanja strategije pitanje rodno uvjetovanog nasilja na internetu postalo je još raširenije.

Donošenje Direktive o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji velika³¹ je prekretnica u borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja na internetu. Njome se utvrđuju jedinstvene kaznenopravne definicije najčešćih oblika nasilja na internetu, od država članica zahtijeva se da osiguraju uklanjanje određenih internetskih sadržaja kriminaliziranih na temelju Direktive i pružanje specijaliziranih usluga potpore žrtvama kiberkriminaliteta. Direktivom se potiče i samoregulatorna suradnja među platformama, među ostalim uspostavom kodeksa ponašanja.

27 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/av/ip_24_2285

28 <https://mzp.gov.cz/web/mzp/tiskove-zpravy/-/clanek/poslanci-jednomyslnе-schvalili-redefinici-znasilneni-kopirovat->

29 <https://www.mlsp.government.bg/uploads/41/test/2023-sbornik-s-praktiki-nasilie-po-oblasti.pdf>

30 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, COM(2020) 152 final.

31 Direktiva (EU) 2024/1385 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, SL L 2024/1385, 24.5.2024.

Nadalje, Akt o digitalnim uslugama ključna ³² je uredba EU-a u pogledu internetskih platformi i povezanih rizika, uključujući širenje diskriminirajućeg sadržaja, npr. širenje rodno uvjetovanog kibernasilnog sadržaja na internetskim platformama.

Žene, posebno one koje se suočavaju s višestrukim oblicima diskriminacije, među ostalim u javnom životu, nerazmjerno su mete različitih vrsta rodno uvjetovanog nasilja na internetu, ³³ kao što su uznemiravanje na internetu, uhođenje, doxing, dijeljenje intimnih slika bez pristanka i upotreba uvjerljivih krivotvorenih slika osmišljenih kako bi im se naštetilo i diskreditiralo ih. U skladu s okvirom za procjenu rizika iz Akta o digitalnim uslugama vrlo velike internetske platforme i tražilice obvezne su utvrditi, procijeniti i učinkovito ublažiti systemske rizike, uključujući širenje rodno uvjetovanog nasilnog sadržaja, koji proizlaze iz dizajna, funkcioniranja ili upotrebe njihovih usluga, kao i iz moguće zlouporabe od strane korisnika. Takve mjere ublažavanja trebale bi biti razumne, razmjerne, učinkovite i prilagođene posebnim systemskim rizicima kako bi se ublažila fizička, seksualna, psihološka, socijalna, politička ili ekonomska šteta.

U skladu s Aktom o digitalnim uslugama internetske platforme obvezne su objavljivati izvješća o transparentnosti koja sadržavaju informacije o njihovim praksama moderiranja sadržaja. Pozivajući se na Direktivu EU-a o borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, u provedbenom aktu navode se kategorije za izvješćivanje o odlukama o moderiranju sadržaja koje utječu na žene i djevojčice. To uključuje zlostavljanje i zastrašivanje na internetu, uznemiravanje i uhođenje na internetu, rodno uvjetovane dezinformacije, nezakonito poticanje na nasilje i mržnju, dijeljenje intimnog sadržaja bez pristanka, uključujući uvjerljiv krivotvoreni sadržaj (deepfake) ili sličnu tehnologiju.³⁴ Pružatelji moraju objaviti prva usklađena izvješća početkom 2026. Osim toga, Aktom o digitalnim uslugama pružateljima se nalaže da odobre pristup podacima za istraživanje otkrivanja, utvrđivanja i razumijevanja systemskih rizika u EU-u te primjerenosti, učinkovitosti i učinaka mjera za smanjenje rizika koje poduzimaju pružatelji.

Kako bi se zaštitila sigurnost žena na internetu, Komisija je u postupku olakšavanja razvoja novog okvira za suradnju među internetskim platformama, što je jedan od posljednjih rezultata najavljenih u Strategiji za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.

Aktom o umjetnoj inteligenciji ³⁵ zabranjuju se vrlo štetni sustavi koji mogu omogućiti rodno uvjetovano nasilje. Konkretno, zabranjuju se štetne prakse umjetne inteligencije koje se mogu upotrebljavati za održavanje ili olakšavanje nasilja nad ženama i djevojčicama, kao što su manipulativni ili izrabljivački sustavi umjetne inteligencije za praćenje pojedinaca, uključujući žene i djevojčice, i manipuliranje njima na znatno štetne načine. Nadalje, Zakonom se propisuju zahtjevi u pogledu transparentnosti za sintetski generirani sadržaj, uključujući uvjerljiv krivotvoreni sadržaj (engl. deepfake).

32 Uredba (EU) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o jedinstvenom tržištu digitalnih usluga i izmjeni Direktive 2000/31/EZ (Akt o digitalnim uslugama) (Tekst značajan za EGP), SL L 277, 27.10.2022., str. 1.

33 Hicks, J. (2021.). Globalni dokazi o raširenosti i učinku rodno uvjetovanog nasilja na internetu. Izvješće službe za pomoć korisnicima K4D-a. Institut za razvojne studije. [DOI:10.19088/K4D.2021.140](https://doi.org/10.19088/K4D.2021.140).

34 Provedbena uredba Komisije (EU) od 4. studenoga 2024. o utvrđivanju predložaka za obveze izvješćivanja radi transparentnosti pružatelja posredničkih usluga i pružatelja internetskih platformi u skladu s Uredbom (EU) 2022/2065 Europskog parlamenta i Vijeća, C(2024) 7005 final i Prilog Provedbenoj uredbi Komisije (EU), C(2024) 7005 final.

35 Uredba (EU) 2024/1689 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji i izmjeni uredbi (EZ) br. 300/2008, (EU) br. 167/2013, (EU) br. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 i (EU) 2019/2144 te direktiva 2014/90/EU, (EU) 2016/797 i (EU) 2020/1828 (Akt o umjetnoj inteligenciji) (Tekst značajan za EGP).

Naposljetku, određivanjem četiri platforme za sadržaj za odrasle kao vrlo velikih internetskih platformi Komisija se bavi nizom nezakonitih sadržaja, aktivnosti i praksi s rodnom dimenzijom kao što su širenje materijala koji sadržava seksualno zlostavljanje djece, dijeljenje intimnog ili manipuliranog materijala bez pristanka, trgovanje ljudima i moderno ropstvo. Komisija je 2024. trima od njih (Pornhub, Stripchat i XVideos) poslala zahtjeve za informacije u skladu s Aktom o digitalnim uslugama kako bi od poduzeća zatražila da dostave detaljnije informacije o mjerama poduzetima za pažljivu procjenu i ublažavanje rizika povezanih sa zaštitom maloljetnika na internetu, širenjem nezakonitog sadržaja te sprečavanjem rodno uvjetovanog nasilja i rizicima od njega. Komisija je zatražila i pojedinosti o mehanizmima za osiguravanje dobi koje su te platforme donijele. Nadalje, Komisija surađuje sa stručnjacima za digitalnu pornografiju kako bi utvrdila pravni okvir za regulaciju sadržaja za odrasle na internetu na razini EU-a i država članica. Pružaju i pregled pornografske industrije i uspostavljaju portfelj dokaza za utvrđivanje i analizu sistemskih rizika i djelotvornosti povezanih mjera ublažavanja.

EIGE je u veljači objavio izvješće u kojem se predlaže okvir za mjerenje kojim bi se države članice služile za mjerenje statističke prevalencije, učestalosti i prijavljenih slučajeva posebnog nasilja nad ženama i djevojčicama na internetu te za izvješćivanje o prikupljenim podacima na usporediv način.

36

U Estoniji je 2024. preveden i objavljen vodič o nasilju na internetu za stručnjake koji rade sa žrtvama. Pruža vrijednu potporu i praktične preporuke za učinkovitu i osjetljivu pomoć žrtvama, upravljanje rizicima i pomoć u ponovnoj uspostavi osjećaja sigurnosti žrtava. Dizajniran kako bi olakšao rad stručnjaka, ovaj vodič nudi konkretne upute i najbolje prakse. Kao ključan resurs, pomaže stručnjacima da bolje razumiju utjecaj nasilja na internetu i osigurava sveobuhvatnu potporu svakom pogođenom pojedincu.

Seksualno uznemiravanje na radnom mjestu

Žene imaju pravo živjeti i raditi bez nasilja i uznemiravanja. Međutim, iako je to općenito prihvaćeno, nasilje i uznemiravanje i dalje su rašireni u svijetu rada. Prema nedavnim podacima iz istraživanja EU-a o rodno uvjetovanom nasilju 4,3 % stalno zaposlenih žena doživjelo je seksualno uznemiravanje na radnom mjestu u posljednjih 12 mjeseci, 12,8 % u posljednjih pet godina i 30,8 % tijekom odrasle dobi. Samo 37,3 % prijavilo je epizodu službenoj službi za potporu ili policiji ili službenicima na radnom mjestu.

Nasilje nad ženama i njihovo uznemiravanje na radnom mjestu ometaju osnaživanje žena, ograničavaju njihov pristup tržištu rada i produljuju profesionalnu rodnu segregaciju. Često se temelji na nejednakoj dinamici rodne moći, rodnim stereotipima, patrijarhalnim vrijednostima i povijesnim nejednakostima između muškaraca i žena.

Vijeće je 25. ožujka 2024., nakon tri i pol godine pregovora, postiglo dogovor o pozivanju država članica da ratificiraju Konvenciju protiv nasilja i uznemiravanja iz 2019. (br. 190) Međunarodne organizacije rada. EU i njegove države članice imali su aktivnu ulogu u donošenju Konvencije br. 190 na 108. Međunarodnoj konferenciji rada 2019. Dosad je Konvenciju ratificiralo 12 država

36 EIGE (2025.), Borba protiv nasilja nad ženama i djevojčicama na internetu: Developing an EU measurement framework (Razvoj mjernog okvira EU-a), Ured za publikacije Europske unije, Luxembourg. [Dostupno na internetu.](#)

37 Odluka Vijeća (EU) 2024/2018 od 25. ožujka 2024. o pozivanju država članica da ratificiraju Konvenciju protiv nasilja i uznemiravanja iz 2019. (br. 190) Međunarodne organizacije rada (SL L 2024/1018, 2.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/2024/1018/oj>)

članica EU-a: Austrija, Belgija, Danska, Finska, Francuska, Grčka, Irska, Italija, Njemačka, Portugal, Rumunjska i Španjolska.

Rodno uvjetovano uznemiravanje na radnom mjestu također je problem u području istraživanja i inovacija (R&I). ³⁸Kako bi se suzbila ta pojava, podskupina Foruma europskog istraživačkog prostora (EIP) „Uključiva rodna ravnopravnost” u bliskoj suradnji s Europskom komisijom izradila je 2024. kodeks ponašanja s nultom tolerancijom za suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja, uključujući seksualno uznemiravanje, u istraživačkom i inovacijskom ³⁹ sustavu EU-a. Kodeksom ponašanja, koji je izradila podskupina Foruma EIP-a, nastoje se riješiti slučajevi rodno uvjetovanog nasilja u istraživačkim okruženjima i okruženjima visokog obrazovanja utvrđivanjem zajedničkog pristupa, definicija i popisa načela za usmjeravanje država članica te drugih dionika i pojedinaca u stvaranju europskog okruženja za istraživanje i inovacije bez svih oblika rodno uvjetovanog nasilja, na temelju vrijednosti rodne ravnopravnosti i uključivosti, poštovanja, dostojanstva i sigurnosti. Kako bi se podupro kodeks ponašanja i njegova načela, u okviru projekta GenderSAFE u okviru programa Obzor Europa objavljeno je obećanje ⁴⁰ te su dionici, stručnjaci i studenti pozvani da se pridruže posebnoj zajednici prakse. ⁴¹

Nadalje, 2024. u suradnji s državama članicama i dionicima u području istraživanja i inovacija organizirana je panel-rasprava „Prema EIP-u bez rodno uvjetovanog nasilja u znanosti” tijekom Dana istraživanja i inovacija. ⁴²

Trgovina ljudima

Trgovina ljudima kazneno je djelo kojim se uništavaju životi pojedinaca tako što im se uskraćuju dostojanstvo, sloboda i temeljna prava. To je često nasilno kazneno djelo koje su počinile organizirane kriminalne mreže.

Jedan od glavnih rezultata Strategije EU-a za suzbijanje trgovine ljudima za razdoblje 2021.–2025. u 2024. bila je evaluacija Direktive EU-a o suzbijanju trgovanja ljudima i donošenje izmijenjene Direktive o suzbijanju trgovanja ljudima. ⁴³ Izmijenjenom Direktivom o suzbijanju trgovanja ljudima dodatno se jačaju prevencija, potpora žrtvama i prekogranična suradnja. Naglašava se rodno osjetljiv pristup kojim se osigurava bolja zaštita žena, djece, osoba s invaliditetom i drugih ranjivih skupina. Izmijenjena Direktiva među oblike iskorištavanja uključuje iskorištavanje zamjenskog majčinstva, prisilni brak i nezakonito posvajanje. Također se stavlja veći naglasak na internetsku dimenziju jer se seksualno iskorištavanje počinjeno upotrebom informacijskih i komunikacijskih tehnologija smatra otegotnom okolnošću. Nadalje, svjesno korištenje uslugama koje pružaju žrtve trgovanja ljudima, kao što su usluge prostitucije, postaje kazneno djelo s ciljem smanjenja potražnje koja potiče trgovanje ljudima. Prikupljanje podataka o trgovanju ljudima na razini EU-a na temelju posebnih pokazatelja postaje obvezno, čime se pružaju sveobuhvatniji uvidi i poboljšava znanje o toj pojavi.

38 <https://unisafe-gbv.eu/project-news/results-from-the-largest-european-survey-on-gender-based-violence-in-academia/>

39 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6ce8aef5-70b3-11ef-a8ba-01aa75ed71a1/language-en>

40 <https://gendersafe.eu/the-gendersafe-pledge-for-zero-tolerance-to-gender-based-violence/>

41 <https://gendersafe.eu/community-of-practice/>

42 <https://www.youtube.com/watch?v=9-L-evh48GU>

43 Direktiva (EU) 2024/1712 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o izmjeni Direktive 2011/36/EU o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava, SL L 2024/1712, 24.6.2024.

U području migracija u svibnju 2024. objavljen je poziv na ⁴⁴ podnošenje prijedloga s proračunom od 6 milijuna EUR u okviru Fonda za azil, migracije i integraciju (FAMI) za razdoblje 2021.–2027. ⁴⁵ Cilj je poziva ojačati pomoć, potporu i integraciju državljana trećih zemalja koji su žrtve trgovine ljudima i koji su državljani trećih zemalja. Poziv je usmjeren na prevenciju, identifikaciju žrtava, podizanje svijesti o trgovanju ljudima i pružanje potpore žrtvama rada i seksualnog iskorištavanja, kao i žrtvama prisilnog kriminala. To uključuje specijaliziranu pomoć i potporu državljanima trećih zemalja koji su žrtve trgovanja ljudima, uzimajući u obzir njihove posebne potrebe, kao što su dob, spol te fizičke i psihološke posljedice oblika iskorištavanja kojima su bili izloženi.

Osim toga, u studenome 2023. trogodišnji projekt VANGUARD financiran je u okviru klastera 3 programa Obzor Europa „Civilna sigurnost za društvo” uz doprinos EU-a u iznosu od 4,5 milijuna EUR. Cilj je ovog projekta ojačati borbu protiv trgovanja ljudima u vezi s naprednim tehnološkim rješenjima, razumijevanjem, podizanjem svijesti i osposobljavanjem kako bi se u ranoj fazi prekinuo lanac trgovanja ljudima i riješio problem kulture nekažnjavanja. Konkretno, VANGUARD će pružiti poboljšanu obavještajnu sliku trgovanja ljudima, s posebnim naglaskom na trgovanje ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja, izrabljivanja radne snage i prisilnog kriminala.

Operativni akcijski plan EMPACT-a za borbu protiv trgovine ljudima ojačan ⁴⁶ je kako bi se uklonili rizici od trgovine ljudima s obzirom na dosad nezabilježeno velik broj ranjivih osoba, uglavnom žena i djece, koje traže zaštitu u EU-u zbog agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine. Posebna usmjerenost operativnih mjera zadržana je u novom operativnom akcijskom planu za razdoblje 2024. 2025. i sada je u potpunosti uključena u nekoliko mjera, primjerice u pogledu iskorištavanja radne snage, trgovanja djecom ili praćenja na internetu.

Potpore žrtvama rodno uvjetovanog nasilja

Osim donošenja Direktive o nasilju nad ženama u svibnju 2024., kojom se utvrđuju prilagođene mjere potpore žrtvama rodno uvjetovanog nasilja (vidjeti odjeljak „Okončanje rodno uvjetovanog nasilja”), 2024. ostvaren je napredak u reviziji Direktive o pravima žrtava: Vijeće je 14. lipnja donijelo opći pristup o tekstu, ⁴⁷ a Parlament je u travnju odobrio mandat za početak međuinstitucionalnih pregovora. Trijalozni su započeli krajem 2024. Prijedlogom, ⁴⁸ koji je Komisija donijela 12. srpnja 2023., nastoje se dodatno ojačati prava žrtava kaznenih djela u EU-u, uključujući prava najranjivijih žrtava, kao što su žrtve nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. ⁴⁹ Time se nastoje riješiti problemi utvrđeni u evaluaciji Direktive o pravima žrtava donesene u lipnju 2022. ⁵⁰

Osim toga, u okviru Strategije EU-a za prava žrtava (2020.–2025.) ⁵¹ Komisija radi na nezakonodavnim mjerama za poboljšanje prava žrtava rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u obitelji u EU-u. Takve mjere uključuju: (i) promicanje struktura koje pružaju ciljanu i integriranu potporu

44 FAMI-2024-TF2-AG-THB.

45 Uredba (EU) 2021/1147 Europskog parlamenta i Vijeća od 7. srpnja 2021. o uspostavi Fonda za azil, migracije i integraciju.

46 https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/law-enforcement-cooperation/empact-fighting-crime-together_en

47 <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/06/13/victims-rights-council-finalises-position-on-strengthened-eu-law/>

48 [https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/en/procedure-file?reference=2023/0250\(COD\)](https://oeil.secure.europarl.europa.eu/oeil/en/procedure-file?reference=2023/0250(COD))

49 Prijedlog direktive Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Direktive 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP.

50 Radni dokument službi Komisije – Evaluacija Direktive 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP, SWD/2022/0179 final.

51 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Strategija EU-a za prava žrtava (2020.–2025.), COM(2020) 258 final.

žrtvama s posebnim potrebama, kao što su žrtve rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u obitelji; i ii. provedba kampanje EU-a o pravima žrtava koja uključuje potprogram o rodnouvjetovanom ⁵² nasilju. Važan dodatak kampanji je knjiga Djevojka koja je držala otvorene oči. Njome se podiže svijest o pravima žrtava ratnih zločina (koje su uglavnom žene i djeca) u skladu s pravilima EU-a i potiče ljude u EU-u da imaju „oči otvorene” za svoju situaciju. Nadalje, u okviru 3. klastera programa Obzor Europa „Civilna sigurnost za društvo” financiraju se dva projekta, IMPROVE i ISEDA, u ukupnom iznosu od 5,7 milijuna EUR doprinosa EU-a, usmjerena na suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, od prevencije otkrivanjem do potpore žrtvama, primjenom kombinacije tehnoloških i društvenih pristupa.

Njemački parlament donio je zakon kojim ⁵³ se sprečava „uznemiravanje na pločniku” protivnika pobačaja u neposrednoj blizini savjetovašta za trudnice i klinika za pobačaj. Zakon ima za cilj učinkovito zaštititi trudnice od ove sve veće vrste uznemiravanja i osigurati da mogu slobodno koristiti usluge savjetovanja i imati pristup objektima koji obavljaju pobačaje. Zakon je stupio na snagu 13. studenoga 2024.

52 <https://victims-rights.campaign.europa.eu/en/country/all/crimes>

53 <https://dip.bundestag.de/vorgang/zweites-gesetz-zur-%C3%A4nderung-des-schwangerschaftskonfliktgesetzes/308701>

Austrija je u srpnju 2024. objavila „Strategiju za zaštitu od nasilja za koordinaciju i suradnju s naglaskom na savjetovanju za žene pogođene nasiljem”, koja je razvijena pod vodstvom Glavne uprave za žene i ravnopravnost u participativnom postupku u kojem je sudjelovalo više od 200 dionika. Cilj je strategije pružiti potporu svim ženama i djevojčicama žrtvama nasilja u ranoj fazi. Osim toga, strateški prioriteti utvrđeni su u cjelokupnom institucijskom sustavu zaštite i prevencije nasilja u skladu s Istanbulsom konvencijom, što će pomoći u jačanju prava žena i djevojčica.⁵⁴

Osporavanje rodni stereotipa

Početakom 2024. Komisija je završila kampanju o borbi protiv rodni stereotipa.⁵⁵ Kampanja #EndGenderStereotypes bila je usmjerena na mlade odrasle osobe uglavnom na društvenim mrežama, ali i putem influencera i medija. Kampanja se bavila rodni stereotipima u različitim područjima života, kao što su odabir karijere, podjela odgovornosti za skrb i donošenje odluka. Kampanju su dodijelile društvene nagrade Forbes 2023. Materijali na svim jezicima EU-a i dalje su dostupni na internetskim stranicama kampanje te ih dionici mogu preuzeti i upotrebljavati.

Komisija je 2024. objavila dva istraživanja Eurobarometra o rodni stereotipima: brzo istraživanje Eurobarometra o rodni stereotipima povezanim s nasiljem nad ženama (studeni) i drugo istraživanje koje obuhvaća rodne stereotipe u širem smislu (prosinac).

Komisija je 25. studenoga 2024. objavila rezultate brze ankete Eurobarometra koja je provedena kako bi se bolje razumjeli stavovi Europljana o nasilju i relativizaciji nasilnih ili ponižavajućih ponašanja.⁵⁶ Rezultati su pokazali da se većina Europljana ne slaže s objektivizacijom žena i stereotipima o seksualnom nasilju, ali i da su neki stereotipi i dalje prisutni, posebno u nekim državama članicama. Na primjer, iako se više od 9 od 10 ispitanika (93 %) u prosjeku diljem EU-a ne slaže s izjavom „suprug ili dečko može imati spolni odnos sa suprugom ili djevojkom bez njezina pristanka”, taj se udio kreće od 85 % u Danskoj do 97 % u Luksemburgu i Malti. Slično tome, iako u prosjeku 92 % ispitanika diljem EU-a smatra neprihvatljivim da muškarac povremeno ošamari svoju ženu/djevojku, žene će to vjerojatnije smatrati neprihvatljivim od muškaraca (95 % u odnosu na 89 %), a postoci se kreću od 87 % u Finskoj do 97 % u Luksemburgu.⁵⁷

Naposljetku, kad je riječ o osviještenosti i percepciji pitanja nasilja nad ženama, oko 7 od 10 ispitanika (71 %) u prosjeku se slaže da je nasilje nad ženama koje vrše partneri u intimnim vezama „vrlo uobičajeno” ili „prilično uobičajeno” u njihovoj zemlji, dok samo trećina ispitanika (33 %) odgovara isto o nasilju nad muškarcima koje vrše partneri u intimnim vezama. Ponovno postoje velike razlike među zemljama, od 91 % u Rumunjskoj do 44 % u Danskoj, te po spolu, pri čemu 78 % žena smatra da je nasilje nad ženama koje vrše partneri u intimnim vezama uobičajeno u njihovoj zemlji u odnosu na 63 % muškaraca.

54 <https://www.coordination-vaw.gv.at/nachrichten/gewaltschutzstrategie-zur-koordinierung-und-vernetzung-mit-fokus-auf-beratung-gewaltbetroffener-frauen-soll-beratungsnetz-sichtbarer-machen.html> i <https://www.bundeskanzleramt.gv.at/bundeskanzleramt/nachrichten-der-bundesregierung/2024/07/frauenministerin-susanne-raab-praesentiert-oesterreichweite-gewaltschutzstrategie.html>

55 https://end-gender-stereotypes.campaign.europa.eu/index_en

56 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3252>

57 Za Litvu postotak iznosi 55 %, ali je isključen iz izračuna prosjeka kao netipična vrijednost. Do toga bi moglo doći zbog problema s prijevodom riječi „pljeskanje” koja nema precizan prijevod na litavski i mogla se protumačiti kao manje ozbiljan oblik fizičke agresije.

U drugom posebnom ⁵⁸ istraživanju Eurobarometra istražena je percepcija rodnih stereotipa i mjera u kojoj su oni i dalje uobičajeni među građanima EU-a. Pitanja su bila povezana s rodnim ulogama i prihvatljivim ponašanjem; rodni stereotipi o obiteljskom i profesionalnom životu; rodni stereotipi u politici i na vodećim položajima. Anketa se djelomično temeljila na prethodnim posebnim studijama Eurobarometra o rodnoj ravnopravnosti provedenima na temu „Rodna ravnopravnost” 2009., ⁵⁹ 2014. ⁶⁰ i 2017. ⁶¹

Rezultati pokazuju da su neki rodni stereotipi još uvijek prilično rašireni. Više od šest od deset ispitanika slaže se da je vjerojatnije da će žene donositi odluke na temelju svojih emocija, a oko četiri od deset slaže se da je najvažnija uloga muškarca zaraditi novac (42 %, -1 postotni bod od 2017.) i da je najvažnija uloga žene brinuti se za svoj dom i obitelj (38 %, -6 postotnih bodova). Razlike u percepciji među državama članicama EU-a dosežu 64 postotna boda.

Većina stereotipa o odlukama o poslovnom životu općenito je odbačena, ali znatan udio i dalje ima stereotipna stajališta o društveno poželjnom ponašanju žena. Na primjer, tek nešto više od polovine (51 %, +3 postotna boda od 2009.) slaže se da bi otac, ako je njegova plaća niža od plaće majke, trebao odustati od posla kako bi se brinuo o djeci ako obitelj odluči da to mora učiniti jedan roditelj. Rezultati su neujednačeni i kad je riječ o percepciji rodnih atributa kod kuće, pri čemu se svaki peti ispitanik slaže da bi za važne obiteljske odluke muškarci trebali imati konačnu riječ, a mišljenja su podijeljena o tome jesu li muškarci općenito manje kompetentni od žena za obavljanje kućanskih poslova (49 % ispitanika slaže se, a 49 % ne slaže se).

58 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2974>

59 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/808>

60 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2048>

61 <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2154>

THRIVING U OPĆOJ I JEDNOSTAVNOJ GOSPODARSTVU

U 2024. zabilježeni su neki ohrabrujući gospodarski trendovi za rodnu ravnopravnost. Najnoviji dostupni podaci (za 2023.) pokazali su da je zaposlenost žena u EU-u prvi put premašila 70 %. To se dogodilo u kontekstu ukupnog povećanja stope zaposlenosti u EU-u na 75,3 %. Štoviše, iako je povećanje za žene bilo manje nego u prethodne dvije godine, bilo je veće od povećanja za muškarce. To je dovelo do najniže rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti u posljednjem desetljeću, koja je iznosila 10,2 postotna boda (–0,5 postotnih bodova u odnosu na 2023.). Taj je razvoj u skladu s dugoročnim trendom od 2009., iako uz znatne razlike među zemljama.

Taj pozitivan trend odražava se u drugim pokazateljima rodnog jaza. Prema Globalnom izvješću Međunarodne organizacije rada o rodnom ⁶² jazu za 2024. ukupno povećanje sudjelovanja na tržištu rada odražava prelazak na veći udio žena, starijih i visokoobrazovanih radnika, što je omogućeno povećanjem mobilnosti radne snage, subvencioniranim politikama skrbi za djecu i obiteljskog dopusta, programima za očuvanje radnih mjesta i odgođenim umirovljenjem. Međutim, Međunarodna organizacija rada (ILO) ističe i da nedostatak javnih i privatnih ulaganja u usluge skrbi o djeci i druge usluge formalne skrbi te dugogodišnji nejednaki stavovi prema aktivnostima skrbi općenito dovode do toga da gospodarski i socijalni trošak skrbi uglavnom snose žene. To dovodi do velikog neiskorištenog potencijala za naša gospodarstva, kako je istaknuto, primjerice, u procjenama EIGE-a u kojima se predviđa stopa zaposlenosti od 80 % do 2050. ako dođe do znatnih poboljšanja u pogledu rodne ravnopravnosti. ⁶³

Uklanjanje rodni razlika na tržištu rada

U svim državama članicama stope zaposlenosti više su za muškarce nego za žene. Kao opći obrazac, što je niža stopa zaposlenosti žena u nekoj zemlji, to je veća razlika u zaposlenosti među spolovima. Stopa zaposlenosti muškaraca u EU-u 2023. iznosila je 80,4 %, a žena 70,2 %, što je dovelo do rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti od 10,2 postotna boda. ⁶⁴

Stope zaposlenosti žena i muškaraca dosljedno su i polako rasle u posljednjih 10 godina, a pandemija ih je prekinula tek 2020. Međutim, od 2018. povećanje za žene obično je nešto veće te se stoga rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti smanjila s 11,3 postotna boda 2018. i 11,0 postotnih bodova 2020. na 10,2 postotna boda 2023.

Rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti znatno se razlikuju među zemljama i regijama EU-a. U okviru svoje predanosti promicanju uključivog zapošljavanja Akcijskim planom za provedbu europskog stupa socijalnih prava postavljen ⁶⁵ je cilj postizanja ukupnog povećanja zaposlenosti u EU-u na 78 % do 2030., među ostalim nastojanjem da se rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti barem prepolovi u odnosu na 2019. Stopa zaposlenosti osoba u dobi od 20 do 64 godine u EU-u 2023. iznosila je 75,3 %, pa se čini da je cilj za 2030. ostvariv. Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti smanjila se 2023. za –0,5 postotnih bodova, što je više nego prethodne godine.

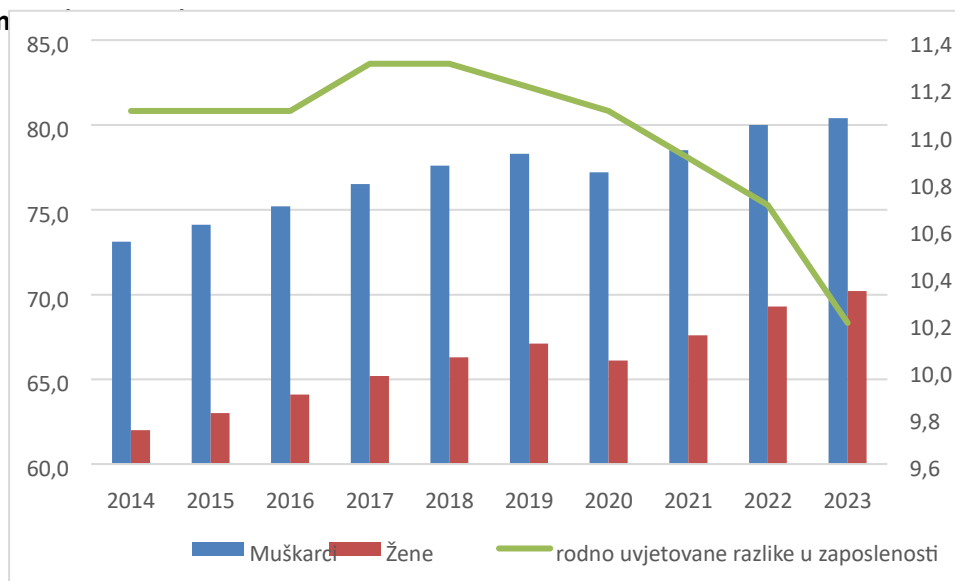
62 ILO, *Global Gender GAP report (Globalno izvješće o GAP-u za rodnu ravnopravnost)*, 2024. [Dostupno na internetu.](#)

63 EIGE, *Economic Benefits of Gender Equality in the European Union (Gospodarske koristi rodne ravnopravnosti u Europskoj uniji)*, 2017. [Dostupno na internetu.](#)

64 Eurostat ([lfsa_organ](#)).

65 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava, COM(2021) 102 final.

Slika 1. Stope zaposlenosti u dobi od 20 do 64 godine prema spolu i rodno uvjetovane razlike u zaposlen

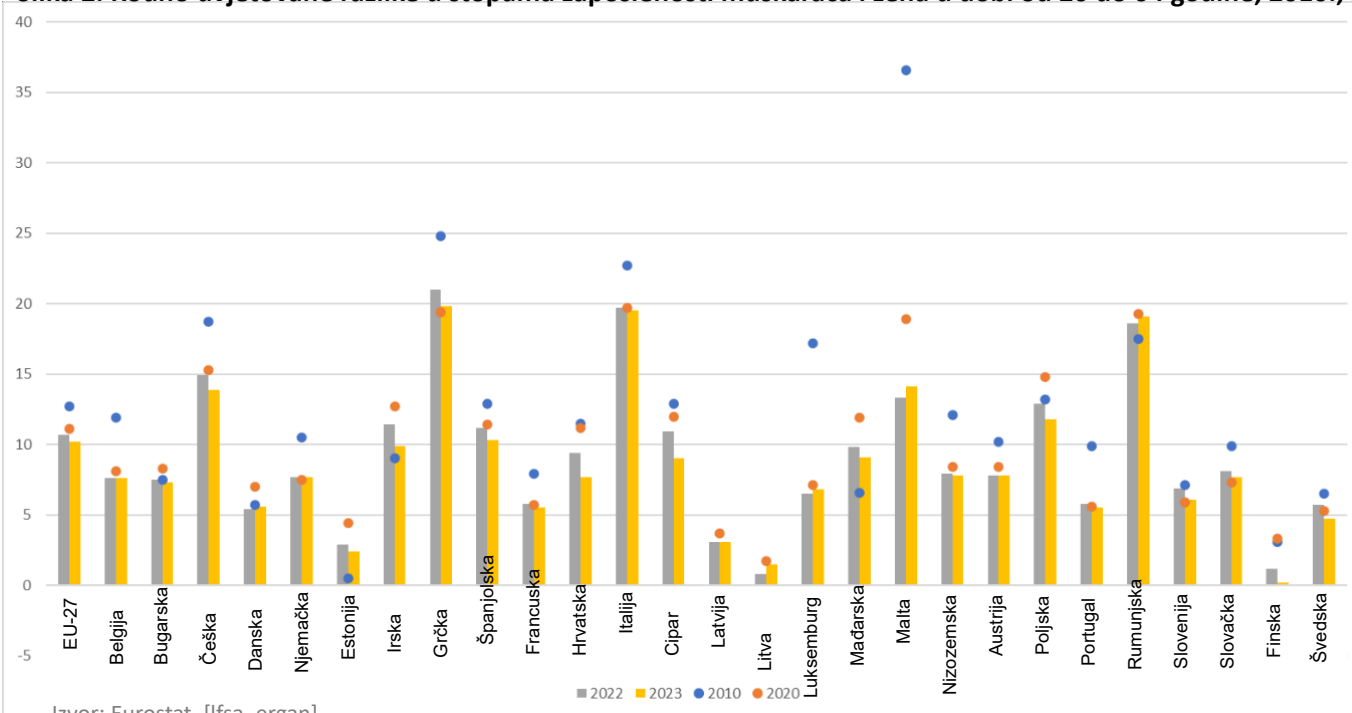

Izvor: Eurostat, [lfsi_emp_a]

Napomena: Rodno uvjetovana razlika definira se kao razlika između stope zaposlenosti žena i muškaraca u postotnim bodovima.

Samo je sedam država članica EU-a (Španjolska, Poljska, Češka, Malta, Rumunjska, Italija i Grčka) 2023. imalo veće rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti od razlika za EU u cjelini. U Italiji, Grčkoj i Rumunjskoj stope zaposlenosti žena bile su posebno niske i iznosile su manje od 60 % (56,5 %, 57,6 % odnosno 59,1 %), u usporedbi s oko tri četvrtine muškaraca (76,0 %, 77,4 % odnosno 78,2 %).

Slika 2. Rodno uvjetovane razlike u stopama zaposlenosti muškaraca i žena u dobi od 20 do 64 godine, 2010., 2020., 2022., 2023.

Izvor: Eurostat, [lfsa_ergan].

Smanjenje rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti u većini zemalja od 2010. odražava povećanje ukupnih stopa zaposlenosti, pri čemu se zaposlenost muškaraca povećava manje od zaposlenosti žena. Na Malti je povećanje broja žena posebno značajno, s više od 32 postotna boda u 13 godina, iako je razlika u zaposlenosti muškaraca i žena i dalje velika. Ta je promjena podržana mjerama politike za privlačenje većeg broja žena na tržište rada, kao što su porezne olakšice i plaćanja nacionalnog osiguranja za godine koje se provode radi skrbi o djeci, programi osposobljavanja, besplatna skrb o djeci i besplatan školski prijevoz.

Među regijama EU-a postoje znatne razlike u zaposlenosti muškaraca i žena, koje su postojane tijekom vremena. U slabije razvijenim regijama EU-a rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti 2022. (16 postotnih bodova) bila je oko dvostruko veća od one u razvijenijim (8 postotnih bodova) i tranzicijskim regijama (9 postotnih bodova). Razlika je bila mnogo veća u južnim državama članicama (15 postotnih bodova) nego u sjeverozapadnim (7 postotnih bodova) i istočnim državama članicama (12 postotnih bodova). Iznosio je više od 20 postotnih bodova u svim regijama Grčke, južne Italije i istočnih regija Rumunjske (slika 3.). Stopa zaposlenosti žena povećala se u odnosu na stopu zaposlenosti muškaraca u razvijenijim i tranzicijskim regijama od 2013. do 2022., kao i u sjeverozapadnim državama članicama. S druge strane, smanjila se u slabije razvijenim regijama i južnim zemljama u kojima su stope zaposlenosti niže, a nedostaje visokokvalitetna i cjenovno pristupačna skrb o djeci.⁶⁶

Rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti znatno se razlikuju ovisno o dobnoj skupini: među mladima u dobi od 15 do 24 godine razlika je 2023. i dalje najniža i iznosi 4,3 postotna boda. U nekim je zemljama stopa zaposlenosti bila čak i negativna, što znači da je bila viša među mladim ženama nego među mladim muškarcima (Irska, Litva, Danska, Finska i Estonija). Međutim, treba napomenuti da među zemljama postoje znatne razlike u stopi zaposlenosti žena u toj dobnoj skupini, u rasponu od 76,2 % u Nizozemskoj do 13,7 % u Rumunjskoj. Za osobe u dobi od 20 do 24 godine taj se postotak povećava na 6,3 postotna boda, a za dobnu skupinu od 55 do 64 godine na 12,1 postotni bod, uz velike razlike među zemljama. Na to utječe povećano prosječno trajanje radnog vijeka⁶⁷ muškaraca u EU-u: s očekivanih 39,0 godina radnog vijeka za muškarce i 34,7 godina za žene, razlika među spolovima 2023. iznosila je 4,3 godine, uglavnom zbog većeg udjela obveza neformalne skrbi zbog kojih su žene istisnute s tržišta rada ranije nego muškarci. Istodobno se razlika među spolovima u stvarnoj dobi za umirovljenje znatno smanjila tijekom posljednjeg desetljeća, pri čemu se stvarna dob za umirovljenje u većini zemalja povećala od 2014. do 2023. za oba spola. Općenito, stvarna dob za umirovljenje žena povećala se više nego muškaraca u 18 zemalja⁶⁸. U devet od tih zemalja stvarna dob za umirovljenje⁶⁹ žena povećala se više od dobi za umirovljenje muškaraca za više od godinu dana. Sedam zemalja ima nižu dob za umirovljenje za žene nego za muškarce⁷⁰.

Te su rodne razlike još veće za osobe s djecom, što odražava nerazmjerni učinak roditeljstva na karijere žena. Na razini EU-a stopa zaposlenosti žena u dobi od 25 do 54 godine s djecom 2023. iznosila je 74,9 %, u usporedbi s 91,9 % za muškarce s djecom. Rodno uvjetovana razlika u

66 Vidjeti Europska komisija: Glavna uprava za regionalnu i urbanu politiku, Durán Laguna, J., D'Apice, P., Grzegorzewska, M., De Franceschi, F. i dr., *Deveto izvješće o gospodarskoj, socijalnoj i teritorijalnoj koheziji*, Durán Laguna, J. (urednik), Ured za publikacije Europske unije, 2024. [Dostupno na internetu](#).

67 Pokazatelj trajanja radnog vijeka procjena je broja godina za koje se očekuje da će osoba, trenutačno u dobi od 15 godina, biti u radnoj snazi (tj. biti zaposlena ili nezaposlena) tijekom cijelog života. Cilj mu je pružiti drugačije stajalište o tržištu rada, uzimajući u obzir cijeli životni ciklus ljudi u radnoj snazi, a ne o određenim stanjima u životnom ciklusu, kao što su nezaposlenost mladih ili rano povlačenje iz radne snage.

68 BE, CY, CZ, DK, EE, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, NL, RO, SE, SI, SK.

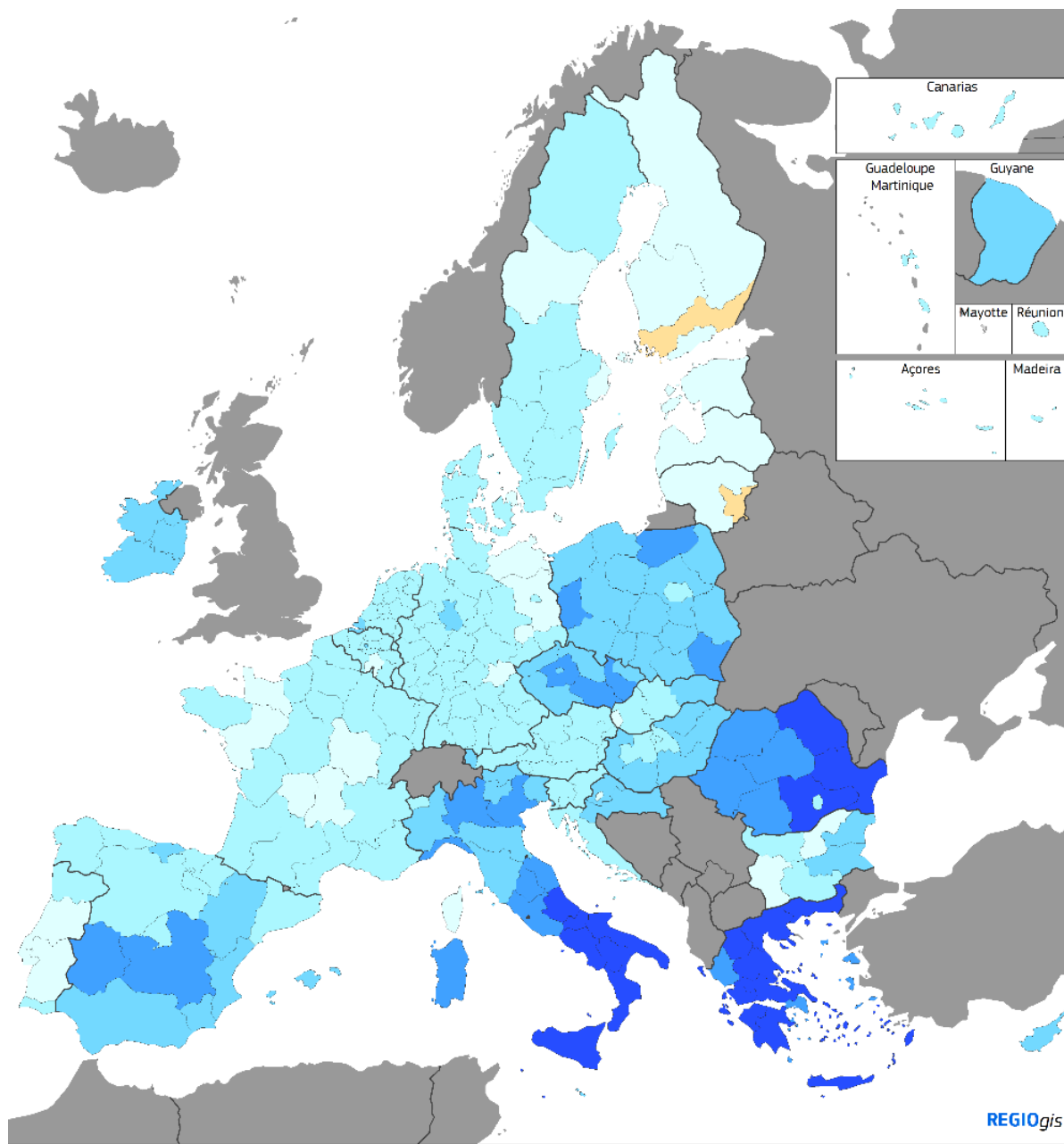
69 CY, CZ, DK, EL, HR, IE, LT, SI, SK.

70 AT, BG, CZ, HR, PL, RO, SK.

Izvješće o rodnoj ravnopravnosti u EU-u za 2025.

zaposlenosti tako je dosegla 17,0 postotnih bodova među osobama s djecom, dok je među osobama bez djece iznosila 4 postotna boda.

Slika 3.: Regionalne razlike u rodno uvjetovanim razlikama u zaposlenosti u EU-u, 2022.

Razlika između stopa zaposlenosti žena i muškaraca (u dobi od 20 do 64 godine), 2022.

Razlika u postotnim bodovima (žensko - muško)

- < -20
- -20 - -15
- -15 - -10
- -10 - -5
- -5 - 0
- >= 0
- no data

EU-27 = -10,7

Izvor: Eurostat (lfst_r_lfe2emprt)

0 500 km

Izvor: razrada GU-a REGIO na temelju podataka Eurostata [lfst_r_lfe2emprt] EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Izvešće o rodnoj ravnopravnosti u EU-u za 2025.

Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti veća je i kad se uzme u obzir zaposlenost u ekvivalentu ⁷¹ punog radnog vremena jer je udio rada u nepunom radnom vremenu mnogo veći među ženama nego muškarcima (27,9 % u usporedbi sa 7,7 % u 2023.). Rodno uvjetovana razlika u zaposlenosti u nepunom radnom vremenu posljednjih je godina ostala stabilna (20,6 postotnih bodova 2021. i 20,2 postotna boda 2022.). Najveće rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti u nepunom radnom vremenu 2023. zabilježene su u Nizozemskoj (42,3 postotna boda), Austriji (41,8 postotnih bodova), Njemačkoj (36,9 postotnih bodova) i Belgiji (27,4 postotna boda).

Rodno uvjetovane razlike u zaposlenosti i dalje su velike za migrantice. Kad je riječ o državljanima koje nisu građani EU-a, stopa zaposlenosti 2023. bila je 20 postotnih bodova niža nego kad je riječ o državljanima. Ta se razlika može usporediti s razlikom od 5,7 postotnih bodova za muškarce koji nisu građani EU-a. Stopa prekvalificiranosti migrantica i dalje je visoka: U 2023. 42,9 % visokoobrazovanih žena koje nisu građani EU-a radilo je u niskokvalificiranim ili srednjekvalificiranim zanimanjima, u usporedbi s 36,2 % muškaraca koji nisu građani EU-a i 21,3 % državljanke.

Kad je riječ o učestalosti rada u nepunom radnom vremenu, ⁷² u 2023. 17,1 % zaposlenih u EU-u radilo je u nepunom radnom vremenu. Stopa rasta zaposlenosti u nepunom radnom vremenu (+2,0 %) 2023. prvi je put u desetljeću premašila stopu zaposlenosti u punom radnom vremenu (+0,8 %). Međutim, ukupni udio rada u nepunom radnom vremenu postupno se smanjuje.

Razlozi koje su radnici u nepunom radnom vremenu u dobi od 25 do 64 godine naveli za svoje radno vrijeme pokazuju koji su čimbenici utjecali na taj odabir: za žene koje skrbe o odraslim osobama s invaliditetom ili djeci najrelevantniji je slučaj (29,5 % žena koje rade u nepunom radnom vremenu u odnosu na 8,2 % muškaraca koji rade u nepunom radnom vremenu); za muškarce ne nalazi posao na puno radno vrijeme (18,1 % za žene u odnosu na 27,5 % za muškarce).

Važnost djece pokazuje se kao čimbenik sklonosti radu u nepunom radnom vremenu prema broju djece osoba u dobi od 25 do 54 godine: gotovo jedna trećina (31,8 %) zaposlenih žena s djecom u EU-u radila je 2023. na nepuno radno vrijeme, u usporedbi s 5,0 % muškaraca, s najvećim udjelom u Austriji (69,2 %), Nizozemskoj (67,9 %) i Njemačkoj (65,4 %). Taj je udio veći nego među ženama bez djece na svim razinama obrazovanja. Slično kao i za rad na puno radno vrijeme (vidjeti Godišnje izvješće za 2023.), situacija je suprotna za muškarce: udio muškaraca s nepunim radnim vremenom s djecom bio je manji od udjela muškaraca bez djece na svim razinama obrazovanja (vidjeti sliku 4.). U većini zemalja učinak roditeljstva stoga se odražava u stopi zaposlenosti žena i udjelu zaposlenosti žena u nepunom radnom vremenu, pri čemu Njemačka, Austrija i Italija kombiniraju velik učinak na stope zaposlenosti i radno vrijeme.

Ti statistički podaci pokazuju da u većini zemalja rađanje djece utječe na stope zaposlenosti žena i njihovu sklonost radu na nepuno radno vrijeme u usporedbi s muškarcima.

Osim toga, nacionalni porezni sustavi mogu odvratiti primatelje drugog dohotka, koji su pretežno žene, od sudjelovanja na tržištu rada. Na primjer, zajedničkim oporezivanjem smanjuju se poticaji primateljima drugog dohotka u kućanstvu za rad ili produljenje radnog vremena (npr. prelaskom s rada u nepunom radnom vremenu na rad u punom radnom vremenu). Najveće „zamke neaktivnosti” (u kojima ukidanje poreza i naknada znatno odvrća primatelje drugog dohotka u kućanstvu od ulaska na tržište rada) zabilježene su 2023. u Litvi, Sloveniji, Danskoj, Luksemburgu, Belgiji i Njemačkoj. ⁷³

71 Zajedničko izvješće o zapošljavanju, 2025.

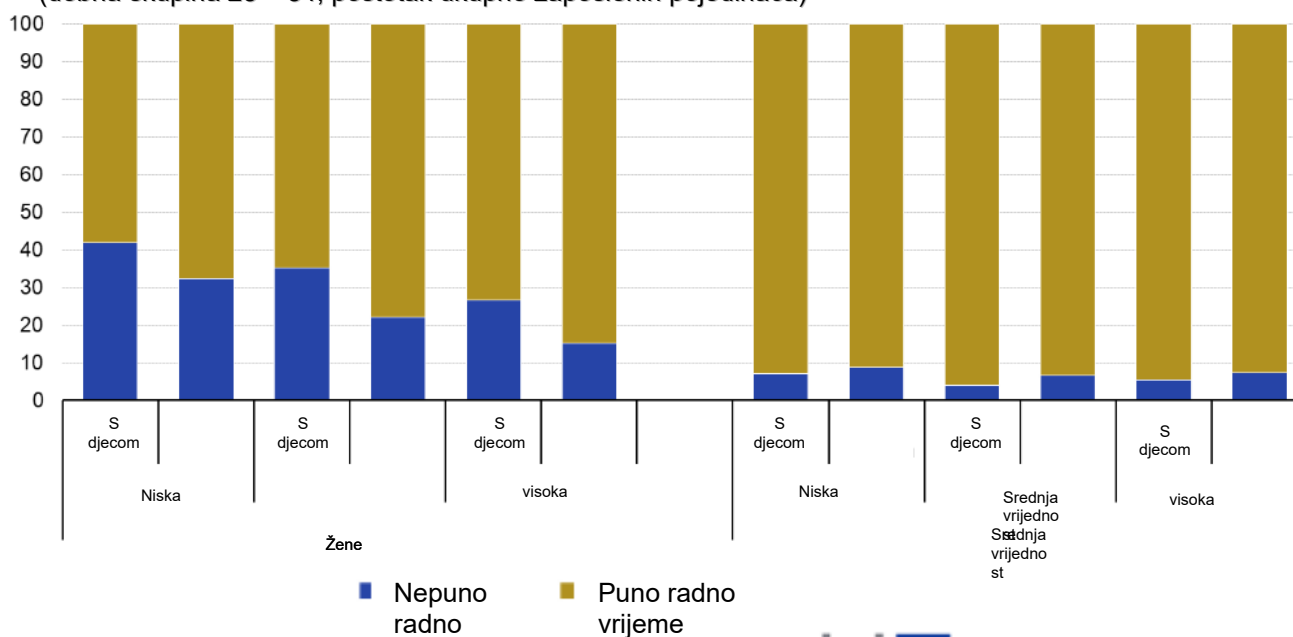
72 <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=612325#Highlights>

73 Europska komisija: Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje, Zajedničko izvješće o zapošljavanju za 2025. Prijedlog Komisije, Ured za publikacije Europske unije, 2025. [Dostupno na internetu.](#)

Izvješće o rodnoj ravnopravnosti u EU-u za 2025.

Zaposlenost u nepunom radnom vremenu prema spolu, razini stečenog obrazovanja i prisutnosti djece u EU-u, 2023.

(dobna skupina 25 – 54, postotak ukupno zaposlenih pojedinaca)

Izvor: Ad hoc izvlačenje podataka iz ankete o radnoj snazi Eurostata

Većina država članica EU-a razvila je strategije ili posebne projekte za poticanje jednake podjele obveza skrbi između muškaraca i žena, čime se ženama omogućuje da sudjeluju u zapošljavanju na ravnopravnijoj osnovi u usporedbi s muškarcima, kao zaposlenice ili poduzetnice. Rad protiv diskriminacije te za rodnu ravnopravnost i jednake mogućnosti jedan je od temeljnih ciljeva Pakta za vještine. Nekoliko partnerstava u okviru pakta radi na rodnoj ravnopravnosti i povećanju sudjelovanja žena na tržištu rada te njihovu prihvaćanju i prekvalifikaciji u ključnim industrijskim sektorima. Primjeri uključuju veće sudjelovanje žena i mladih u karijerama povezanim sa svemirom (svemir za geopolitika⁷⁴) ili rješavanje problema nedostatka žena u sektorima IKT-a i STEM-a (partnerstva za digitalizaciju i mikroelektroniku⁷⁵), osiguravanje programa usavršavanja i prekvalifikacije za žene, mlade, imigrante i skupine u nepovoljnom položaju za 20 % premašuju udio radne snage u tim skupinama (turizam⁷⁶) ili postizanje godišnjeg povećanja broja žena na vodećim položajima od 5 % (tekstil⁷⁷).

Dostupnost fleksibilnih radnih uvjeta može potaknuti takvo povećano sudjelovanje žena s obvezama skrbi jer im omogućuje bolju kombinaciju privatnog i profesionalnog života. Tijekom pandemije provedene su brojne mjere fleksibilnosti rada kako bi se spriječila masovna nezaposlenost. Mnogi su poslodavci, barem u određenoj mjeri, zadržali te prakse. Međutim, nedavna istraživanja⁷⁸ pokazala su da politike rada na daljinu, fleksibilnog radnog vremena, dopusta i prekida karijere mogu biti protivne rodnoj ravnopravnosti u plaćama i razvoju karijere jer ih žene češće koriste. Ako se ne osmisli na odgovarajući način i ne integrira u kulturu radnog mjesta

74 <https://www.space4geo.eu/>

75 https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships/microelectronics_en

76 https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships/tourism_en

77 https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships/textiles_en

78 Europska komisija: Glavna uprava za pravosuđe i zaštitu potrošača i Chung, H., Flexible working arrangements and gender equality in Europe (Fleksibilni radni uvjeti i rodna ravnopravnost u Europi), Ured za publikacije Europske unije, 2024. [Dostupno na internetu.](#)

primjenom tih radnih uvjeta, to bi moglo imati negativne posljedice za karijeru. Nejednaka rodna podjela kućanskog rada između muškaraca i žena jedan je od razloga za rodno uvjetovan rad u nepunom radnom vremenu. Nadalje, ako se rad s nepunim radnim vremenom u velikoj mjeri smatra dogovorom za majke, to bi također moglo povećati pristranost prema radnicima s nepunim radnim vremenom, odnosno da oni navodno nisu toliko predani, motivirani i produktivni kao drugi radnici, unatoč dokazima koji pokazuju suprotno. To je zatim pogoršano činjenicom da očevi umjesto toga imaju tendenciju da rade dulje i stoga bolje ispunjavaju idealni standard radnika⁷⁹. Stoga je važno promicati bolje korištenje obiteljskih dopusta i fleksibilnih radnih uvjeta među muškarcima, kao i ravnopravniju podjelu obveza skrbi kod kuće između obaju spolova.

Kako bi se roditeljima i osobama koje moraju skrbiti o drugima omogućilo da bolje usklade poslovni i obiteljski život te kako bi se potaknula bolja podjela obveza skrbi, Direktivom o ravnoteži između poslovnog i privatnog života uvedeni su plaćeni očinski dopust, pojačani roditeljski dopust, dopust za pružatelje skrbi i proširenje prava na traženje fleksibilnih radnih uvjeta na pružatelje skrbi. Radnici koji zatraže ili uzmu obiteljski dopust i FWA zakonski su zaštićeni od diskriminacije s pomoću nekoliko mjera. Rok za prenošenje većine odredaba Direktive u nacionalno pravo bio je 2. kolovoza 2022., ali države članice dobile su dodatne dvije godine (do 2. kolovoza 2024.) za prenošenje isplate naknade za posljednja dva tjedna roditeljskog dopusta. Komisija je u siječnju 2024. pokrenula postupak protiv triju država članica pred Sudom Europske unije jer nisu izvijestile o potpunom prenošenju Direktive o ravnoteži između poslovnog i privatnog života.

Slovački nacionalni centar za ljudska prava i nevladina organizacija Možnost' vol'by pokrenuli su 2024. internetsku kampanju za podizanje svijesti o rodnoj ravnopravnosti. Kampanja je bila usmjerena na promicanje zajedničkih vrijednosti i borbu protiv rodni stereotipa. Tijekom kampanje poznati influenceri objavili su kratke videozapise na Instagramu s hashtagom #spolunamtoide. Kampanja je dio projekta Promicanje rodne ravnopravnosti i ravnoteže između poslovnog i privatnog života u Slovačkoj.

Komisija trenutačno ispituje preneseno zakonodavstvo kako bi osigurala pravilno prenošenje pravila. Europska mreža za pravo o jednakosti objavila je 7. ožujka 2024. drugo izvješće o prenošenju Direktive o ravnoteži između poslovnog i privatnog života u državama članicama EU-a. Prema tom izvješću, „prenošenje Direktive WLB općenito je zadovoljavajuće u samo jednoj državi članici, zbog čega 26 zemalja ima znatne nedostatke u provedbi. Istraživanje pokazuje da se glavni problemi javljaju u vezi s roditeljskim dopustom i/ili naknadom, FWA-om i pravnom zaštitom od diskriminacije. Manje je praznina u slučaju očinskog dopusta i naknade štete, dopusta zbog više sile i osobnog područja primjene Direktive. Položaj u pogledu dopusta za skrbnike nalazi se negdje između⁸⁰.

Uklanjanje rodno uvjetovanih razlika u skrbi

Jedan od glavnih razloga razlika u obrascima zapošljavanja žena i muškaraca rodno je uvjetovana podjela neplaćenih obveza skrbi, posebno neplaćene skrbi kao i skrbi za djecu.

79 Williams, J., *Unbending gender: Zašto se obitelj i posao sukobljavaju i što učiniti u vezi s tim?* Oxford University Press, Sveučilište u Oxfordu, 1999.

80 Europska komisija: Glavna uprava za pravosuđe i zaštitu potrošača, Burri, S., De la Corte-Rodríguez, M., Böök, B. i van Hoof, F., *The transposition of the Work-Life Balance Directive in EU Member States (II) – Znatno posao tek treba obaviti*, Burri, S. (urednik), Böök, B. (urednik) i van Hoof, F. (urednik), Ured za publikacije Europske unije, 2024. [Dostupno na internetu](#).

Novi podaci koje je prikupio EIGE ⁸¹ potvrđuju da žene snose najveći dio odgovornosti za skrb o djeci. Više od polovine žena s djecom mlađom od 12 godina provodi najmanje pet sati dnevno brinući se o svojoj djeci, u usporedbi s manje od jednog od tri muškarca (56 % naspram 26 %). To znači da je oko 50 % žena i samo 6 % muškaraca prvenstveno odgovorno za osobnu i fizičku skrb svoje djece. Doista, postoje vidljive razlike i u vrsti aktivnosti koje muškarci pružaju svojoj djeci: 38 % muškaraca provodi između 1 i 3 sata dnevno baveći se slobodnim aktivnostima, u usporedbi s 29 % žena.

Stoga ne iznenađuje da su, kako je istaknuto u prethodnom odjeljku, žene koje skrbe o djeci manje uključene u plaćeno zaposlenje od muškaraca, češće rade na nepuno radno vrijeme i trpe dugoročne posljedice u smislu smanjenih mogućnosti za razvoj karijere, plaća i mirovina. Konkretno, veliku većinu roditelja koji ostaju kod kuće čine žene (11 % žena u usporedbi sa samo 1 % muškaraca).

Prema pokazateljima za „ciljeve iz Barcelone”, tj. ciljeve za sudjelovanje djece mlađe od obvezne školske dobi u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju koje je Europsko vijeće izvorno utvrdilo 2002. i revidiralo 2022., sudjelovanje djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju iznosilo je 37,5 % za djecu mlađu od tri godine (u rasponu od 2,3 % u Slovačkoj i 74,7 % u Danskoj) 2023. ⁸² i 93,1 % za djecu u dobi od tri godine do obvezne osnovnoškolske dobi 2022. ⁸³

Razina dohotka kućanstva ima značajnu ulogu u obrascima sudjelovanja. Djeca iz najnižeg socioekonomskog položaja (najniži kvintil) obično manje sudjeluju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju od bogatijih vršnjaka u najvišem kvintilu. To može biti povezano s nekoliko razloga, uključujući činjenicu da si roditelji mogu bolje priuštiti dulje sate skrbi o djeci ili da roditelji koriste te dulje sate kako bi se zaposlili u punom radnom odnosu (što zauzvrat omogućuje veći dohodak). ⁸⁴

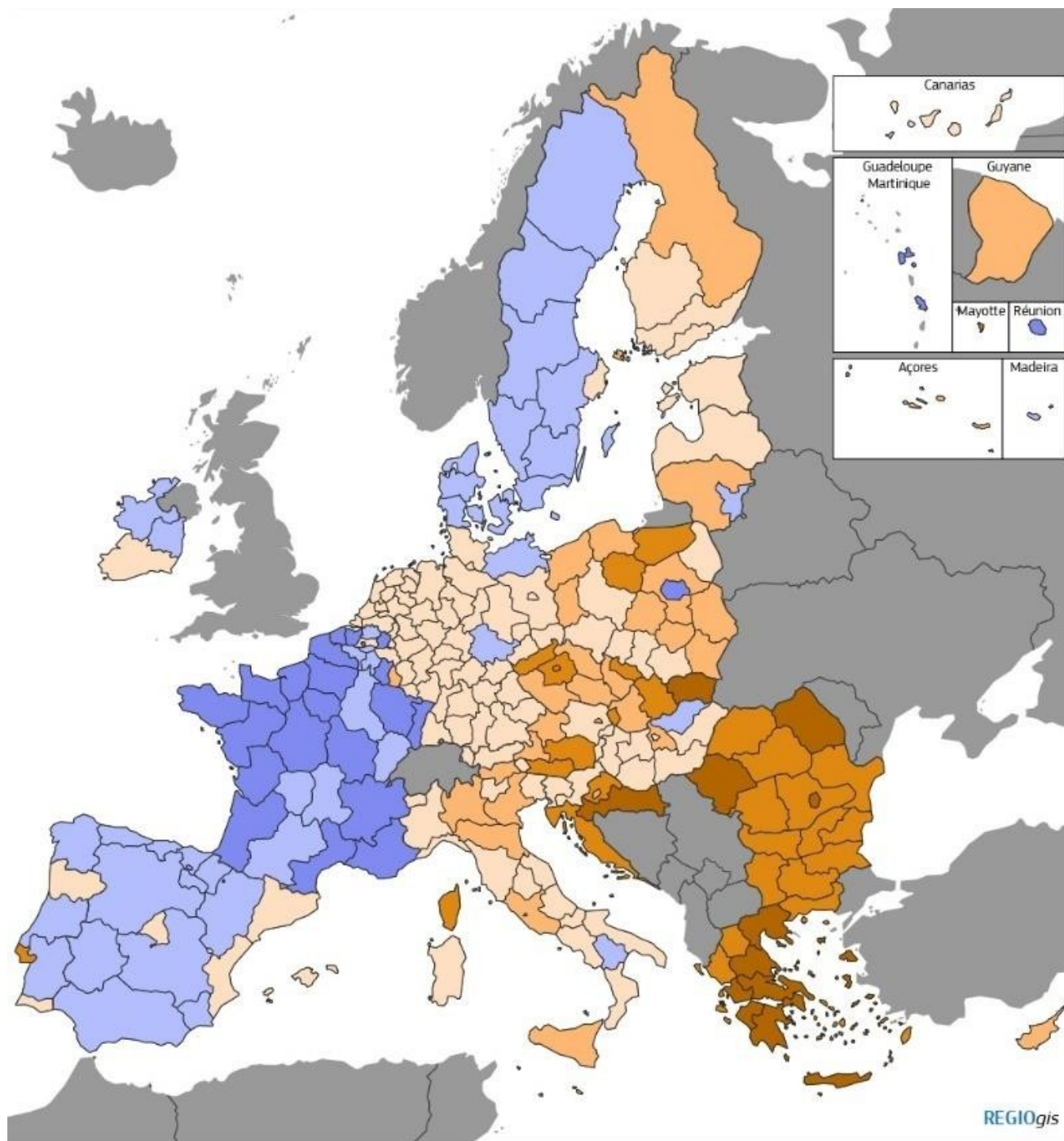
I dalje postoje regionalne i teritorijalne razlike u pristupu kvalitetnom i uključivom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Prema Devetom izvješću o koheziji sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u dobi od tri godine do osnovnoškolske dobi 2021. također je u prosjeku znatno niže u slabije razvijenim regijama (87,0 %) nego u tranzicijskim (94,9 %) ili razvijenijim regijama (93,2 %). Iako je većina regija u Francuskoj, Belgiji, Danskoj, Irskoj, Švedskoj i Španjolskoj ostvarila cilj od 95 %, sudjelovanje u svim regijama u Grčkoj i Hrvatskoj, Rumunjskoj i Bugarskoj i dalje je ispod 80 %. Kad je riječ o regijama u Rumunjskoj i Bugarskoj, stope sudjelovanja čak su se smanjile.

81 Vidjeti <https://eige.europa.eu/about/projects/survey-gender-gaps-unpaid-care-individual-and-social-activities-care-1st-wave>.

82 Vidjeti [ilc_caindform25](#).

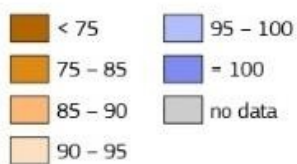
83 Referentni pokazatelj za sudjelovanje djece mlađe od tri godine isti je kao i za ciljeve iz Barcelone iz 2002. Referentni pokazatelj za djecu u dobi od 3 godine do dobi za obvezno osnovno obrazovanje sada je isti kao i onaj koji se upotrebljava za ciljnu vrijednost za europski prostor obrazovanja. Temelji se na administrativnim podacima iz zajedničkog prikupljanja podataka UNESCO-ova OECD-ova Eurostata (UOE) i uzima u obzir zahtjeve za usluge kako bi ih se kvalificiralo kao kategoriju ISCED 02. Stoga nije izravno usporediv sa sličnim pokazateljem izračunanim na temelju podataka iz istraživanja EU-SILC. Nadalje, podaci UOE-a dostupni su s duljim vremenskim odmakom od podataka iz istraživanja EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

84 Vidjeti [ilc_caindform25](#).

Karta 2.9. Stope sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, 2021.

% djece u dobi od 3 godine do početka obaveznog obrazovanja na osnovnoškolskoj razini

EU-27 = 92,5

Sudjelovanje u cilju stope ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja: 96 % u 2030.

EL 2019., DE NUTS 1, NL NUTS 0.

Izvor: Procjene Eurostata [educ_uoe_enra22] i GU-a REGIO

0 500 km

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Preporuka Vijeća od 8. prosinca 2022. o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju: u ciljevima iz Barcelone za 2030.⁸⁵ države članice pozivaju se na poticanje sudjelovanja djece u nepovoljnom položaju i, konkretnije, na premošćivanje jaza u sudjelovanju između djece izložene riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROEPE) i djece koja nisu AROPE. Osim toga, Preporuka Vijeća od 14. lipnja 2021. o uspostavi europskog jamstva za djecu usmjerava države članice da djeci AROPE zajamče djelotvoran i besplatan pristup visokokvalitetnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Međutim, djeca AROPE i dalje manje sudjeluju u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju: u 2023. 74,8 % djece AROPE nije sudjelovalo u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, u usporedbi s 59,0 % djece koja nisu AROPE.⁸⁶ Međutim, djeca AROPE imaju veću korist od sudjelovanja⁸⁷ u smislu dobroti i obrazovnih rezultata te u smislu mogućeg dodatnog dohotka koji njihovi roditelji, a posebno majke, mogu ostvariti sudjelovanjem na tržištu rada.⁸⁸

Kad je riječ o djeci u dobi od tri godine do dobi za obvezno osnovno obrazovanje, stope sudjelovanja mnogo su više, pri čemu većina država članica postiže cilj od 90 % ili se približava tom cilju⁸⁹. Samo su dvije zemlje, Rumunjska i Slovačka, još uvijek ispod 80 %. Zabrinjavajuće je da je i Rumunjska u posljednjih pet godina u silaznom trendu.

85 Preporuka Vijeća od 8. prosinca 2022. o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju: ciljevi iz Barcelone za 2030., SL C 484, 20.12.2022., str. 1.

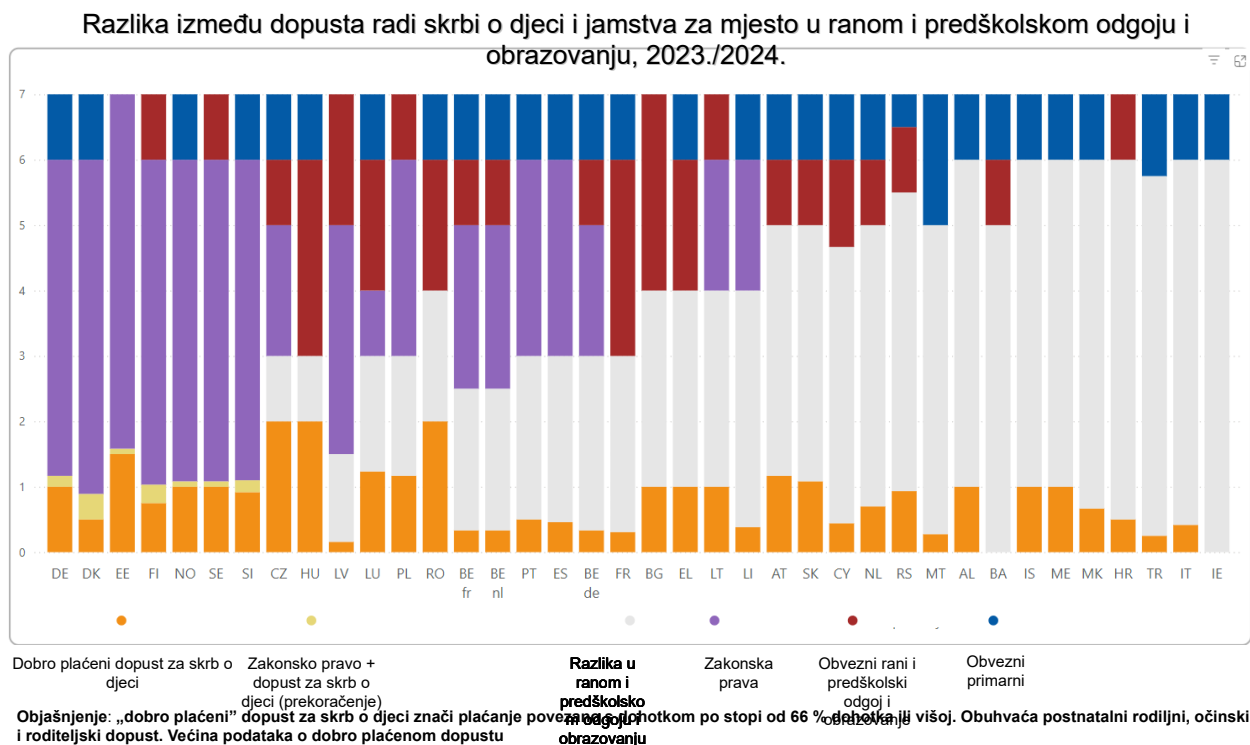
86 Vidjeti [ilc_caindform25](#).

87 Narazani, E., Christl, M., & Figari, F. (2024.). Više skrbi za siromašne? Utjecaji na proračun i odgovori na ponudu ženske radne snage u Italiji, Austriji i Mađarskoj. Pisma o primijenjenoj ekonomiji, 1–6. [Dostupno na internetu](#).

88 Za više pojedinosti o sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja vidjeti Europska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu: Eurydice, Key data on early childhood education and care in Europe 2025 – Eurydice report (Ključni podaci o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u Europi 2025. izvješće mreže Eurydice), Ured za publikacije Europske unije, 2025. [Dostupno na internetu](#). Ovo treće izdanje izvješća uključuje međunarodne usporedbe, analizu sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u 27 država članica i 10 partnerskih zemalja te nacionalne informativne listove u kojima se navode glavni aspekti sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svake zemlje.

89 Stope sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju za 2021. za Grčku nisu dostupne, ali stopa sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju za 2020. među trogodišnjacima iznosila je 33,9 %. Kako je navedeno u bilješci 50., cilj za sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju djece u dobi od tri godine do obveznog školovanja temelji se na podacima UOE-a, tj. ne na podacima iz istraživanja EU-a o dohotku i životnim uvjetima.

Slika 6. – „Razlika u skrbi za djecu”

Izvor: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje (ECEC). Napomena: razlika u skrbi o djeci može se definirati kao vrijeme tijekom kojeg dijete treba biti zbrinuto, a koje nije pokriveno dopustom za skrb o djeci ili zajamčenim mjestom u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Prostor između dva metka iznosi godinu dana.

Države članice s višim stopama sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju često dodjeljuju pravo na mjesto u ranom i predškolskom⁹⁰ odgoju i obrazovanju ili učine pohađanje obveznim. Razlike u dobi u kojoj djeca imaju zajamčeno mjesto u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju znatno⁹¹ se razlikuju u EU-u. Ako roditeljski dopust ne traje dovoljno dugo, obitelji se suočavaju s „razlikom u skrbi o djeci”, tj. razdobljem tijekom kojeg će morati same osigurati skrb o djeci i možda su prisiljene prekinuti ili smanjiti svoj plaćeni rad. Iako nekoliko obrazovnih sustava pruža javno subvencionirani rani i predškolski odgoj i obrazovanje u dobi od oko tri ili četiri godine (neovisno o tome je li riječ o zakonskom pravu), mnoge države članice i dalje ostavljaju znatnu razliku od jedne do šest godina između prava na roditeljski dopust i zajamčenog mjesta u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

Rodno uvjetovani učinak rada u području skrbi relativno je uravnoteženiji za dugotrajnu skrb te će se, s obzirom na demografske trendove sa sve većim udjelom starijih osoba i smanjenjem broja djece općenito, vjerojatno nastaviti na taj način. Procjenjuje se da 52 milijuna ljudi u EU-u pruža neformalnu dugotrajnu skrb, a neformalni pružatelji dugotrajne skrbi čine gotovo 80 % pružatelja dugotrajne skrbi. Znatna udio njegovatelja (42 % žena i 38 % muškaraca) svakodnevno pruža dugotrajnu skrb. Međutim, žene ponovno preuzimaju velik dio zadataka povezanih s dugotrajnom

90 Trenutačno je pohađanje ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja od treće godine obvezno samo u Mađarskoj i Francuskoj.

91 Danska, Njemačka, Estonija, Latvija, Slovenija, Finska i Švedska jamče mjesto u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju od rane dobi (6 – 18 mjeseci); tri zajednice Belgije, Češke, Španjolske, Francuske, Luksemburga, Mađarske, Poljske i Portugala jamče mjesto u javno subvencioniranom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju od treće godine života ili nešto ranije. Za pojedinosti vidjeti izvješće Eurydicea za 2023.

skrbi. Na primjer, otprilike 41 % žena snosi primarnu odgovornost za pružanje najzahtjevnije osobne i emocionalne skrbi, u usporedbi sa samo 16 % muškaraca.

U EU-u je vjerojatnije da će žene nego muškarci pružati neformalnu dugotrajnu skrb (19,1 % u odnosu na 14,8 %), posebno u dobnoj skupini od 45 do 64 godine. Nadalje, žene obično posvećuju više vremena neformalnoj skrbi. Ta se razlika djelomično može objasniti činjenicom da je vjerojatnije da će muški neformalni negovatelji tražiti i primati potporu od formalnih usluga dugotrajne skrbi (73 %) nego njihove kolegice (61 %). Kako je najavljeno u europskoj strategiji za skrb iz 2022.,⁹² Komisija je 2023. pokrenula, među ostalim, strateško partnerstvo sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom. Jedan je od ciljeva partnerstva pripremiti skup alata za potporu neformalnim negovateljima, koji je trenutačno u pripremi i trebao bi biti spreman u ljeto 2025.

U 2024. nastavljena je provedba novog opsežnog partnerstva za dugotrajnu skrb u okviru Pakta za vještine. Inicijativa je pokrenuta u travnju 2023. i obvezala se da će do 2030. svake godine osposobiti najmanje 60 % radne snage u sektoru dugotrajne skrbi (3,8 milijuna radnika). Nadalje, Komisija je osnovala novi odbor za sektorski socijalni dijalog za socijalne usluge kako bi raspravljala o radnim uvjetima i plaćama u tom sektoru koji imaju važnu ulogu u rješavanju problema nedostatka radne snage u sektoru skrbi. Komisija nastavlja i u skladu sa svojom Komunikacijom o jačanju socijalnog dijaloga u EU-u iz 2023. promicati socijalni dijalog na razini EU-a podupiranjem aktivnosti međusektorskog Odbora za socijalni dijalog i sektorskih odbora za socijalni dijalog. Trenutačno otprilike polovina od 44 odbora za sektorski socijalni dijalog u svoj program rada uključuje posebne mjere za rodnu ravnopravnost.

U Izvjješću o zapošljavanju i socijalnim kretanjima u Europi za 2024.⁹³ iznosi se ocjena konvergencije ishoda na tržištu rada tijekom vremena i povezanih stavova iz rodne perspektive. Iz njega je vidljivo da se sudjelovanje žena u neplaćenju skrbi donekle smanjilo (–6 postotnih bodova) od 2007. Međutim, to je smanjenje barem djelomično posljedica povećane dostupnosti usluga formalne skrbi o djeci, a ne veće uključenosti muškaraca u obveze skrbi. Međutim, istodobno se udio žena koje svakodnevno obavljaju kućanske poslove smanjio za 16 postotnih bodova, dok se udio muškaraca povećao za 10 postotnih bodova. U 2022. svaki četvrti muškarac u EU-u svakodnevno je bio uključen u neplaćenu skrb, a otprilike svaki treći obavljao je kućanske poslove. Kad je riječ o ženama, udjeli su iznosili 34 % odnosno 63 %.

Rodno uvjetovane razlike u neplaćenju skrbi i kućanskim poslovima znatno se razlikuju među državama članicama. U nekoliko je zemalja udio žena koje svakodnevno sudjeluju u neplaćenju skrbi najmanje 15 postotnih bodova veći od udjela muškaraca, dok je u drugima razlika mala. Iako su razlike među zemljama slične od 2007., neki dokazi upućuju na to da zemlje s većim razlikama dostižu one s manjim razlikama. Razlika između spolova u kućanskim poslovima varira između 12 i 44 postotna boda u različitim zemljama. Razlika je konvergirala od 2016., ali zabrinjavajuće je da zemlje s najvećim razlikama nisu bile dio tog procesa.

Te razlike mogu biti ukorijenjene u rodnim stereotipima o ulozi žena i muškaraca u svijetu rada. Dokument o „rodnim stavovima prema radu u državama članicama EU-a”, objavljen u rujnu 2024.,⁹⁴ sadržava detaljnu analizu rodnih stavova prema radu u cijelom EU-u.⁹⁵ Raspravlja se i o tome

92 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o europskoj strategiji za skrb, COM(2022) 440 final.

93 <https://op.europa.eu/webpub/empl/esde-2024/>

94 https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/employment-and-social-developments-europe-egalitarian-traditional-or-neither-gender-attitudes_en

95 Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje, egalitarno, tradicionalno ili nijedno? Gender attitudes towards work across EU Member States (Rodni stavovi prema radu u državama članicama EU-a), 2024. [Dostupno na internetu.](#)

kako takvi stavovi mogu utjecati na rodne razlike na tržištu rada i u kućanstvima. Iz rada je vidljivo da većina ljudi u EU-u podupire rodnu ravnopravnost na tržištu rada i u kućanstvima. Trećina ima mješovite stavove, držeći egalitaristička uvjerenja samo u nekim područjima. Naposljetku, otprilike jedna desetina ispitanika ima stavove koji podupiru tradicionalne rodne uloge, kao što je da bi žene trebale dati prednost svojim obiteljskim odgovornostima pred svojom karijerom ili da bi za važne obiteljske odluke muškarci trebali imati konačnu riječ. Ukupna slika ne bi trebala prikriti znatne geografske razlike – dok su stavovi o jednakosti rašireni u nekim državama članicama (posebno u sjevernim državama članicama EU-a), u drugima su mnogo rjeđi.

Nakon poziva na podnošenje prijedloga za rodnu ravnopravnost u okviru programa Građani, ravnopravnost, prava i vrijednosti (CERV) 2024. od 196 zaprimljenih prijedloga za financiranje je odabrano 25 projekata. Većina njih (17) usredotočit će se na rješavanje temeljnih uzroka rodno uvjetovanih razlika u skrbi promicanjem rodno transformativnog pristupa i suzbijanjem rodni stereotipa. Konkretno, projektima će se: (i) promiču prakse koje pogoduju obitelji u poduzećima kojima se žene i muškarci potiču da se koriste novim pravima iz Direktive o ravnoteži između poslovnog i privatnog života (na primjer obiteljski dopust), (ii) sprečavaju i štite od svih oblika nepovoljnog postupanja i diskriminacije žena tijekom i nakon trudnoće, među ostalim pri uzimanju obiteljskog dopusta i fleksibilnih radnih uvjeta; i iii. podizati svijest o vrijednosti pružanja skrbi.

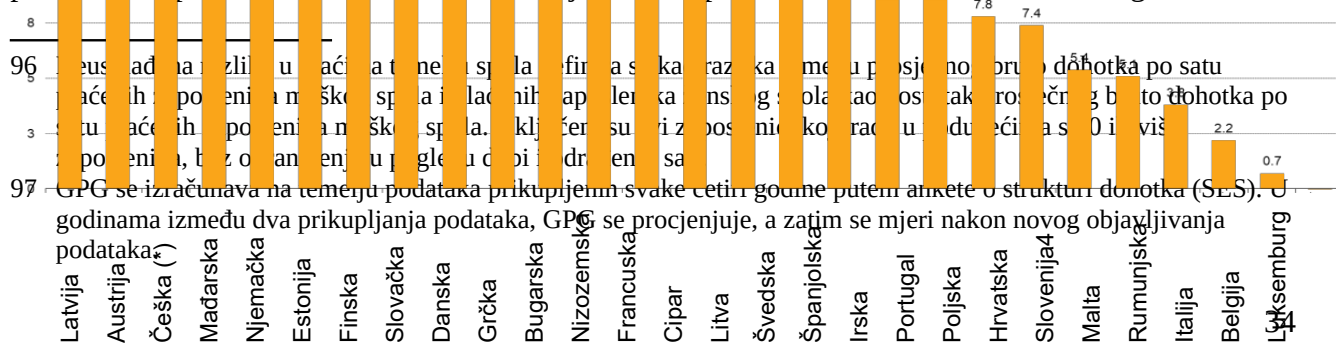
Preostalih osam odabranih projekata, koje su predložila nacionalna tijela, podupirat će provedbu Direktive o transparentnosti plaća, posebno njezina članka 4. o razvoju smjernica, alata i podizanja svijesti za rodno osjetljive sustave ocjenjivanja i klasifikacije radnih mjesta. Većina projekata započet će početkom 2025. i trajat će dvije godine.

Čini se da nedavno istraživanje Eurobarometra o rodni stereotipima potvrđuje tu hipotezu. Postoji pozitivan pomak u stavovima prema rodnoj ravnopravnosti, pri čemu se tri četvrtine ispitanika slaže da i muškarci imaju koristi od ravnopravnosti žena i muškaraca, ali rodni stereotipi i dalje postoje: oko 4 od 10 osoba u EU-u slaže se da je najvažnija uloga muškarca zaraditi novac (42 %, -1 postotni bod od 2017.) i da je najvažnija uloga žene brinuti se za svoj dom i obitelj (38 %, -6 postotnih bodova); polovina ispitanika slaže se da su muškarci prirodno manje kompetentni za obavljanje kućanskih poslova od žena (49 %).

Rješavanje rodni razlika u plaćama i mirovinama

Iako se razlika u plaćama između spolova smanjuje tijekom posljednjeg desetljeća, njezina je razina u EU-u neprikladno visoka u odnosu na plaćama između spolova u EU-27, koja se uglavnom temelji na privremenim⁹⁶ podacima, 2023. u prosjeku iznosi 12,0 %⁹⁷ u EU-u (u usporedbi s 16,0 % u 2013.), a i dalje je iznad 15 % u Estoniji, Austriji, Češkoj, Njemačkoj, Slovačkoj, Mađarskoj, Latviji i Finskoj. Situacija se znatno razlikuje među državama članicama, u rasponu od 0 % u Luksemburgu do 19 % u Latviji (slika 7.).

Važno je posjetiti na ponovno razlikovanje negativna razlika u plaćama između spolova, tj. situaciju u kojoj je procentage bruto satnice žena veći od neto muškaraca, može biti povezana s prisutnošću prisaosloni na plaćama je to za zaposleni znatno niža za žene nego za

Izvor: Eurostat (oznaka podataka na internetu: sdg_05_20)

muškarce. Drugim riječima, u nekim državama članicama na tržištu rada uglavnom sudjeluju žene s relativno visokim stupnjem obrazovanja, a time i višim plaćama. Također je važno podsjetiti da se razlikom u plaći na temelju spola ne mjeri „diskriminacija u plaći na temelju spola”. U neprilagođenom obliku jednostavno mjeri razliku između prosjeka svih prihoda muškaraca i žena, obuhvaćajući i razlike koje proizlaze iz sektorske i profesionalne segregacije, tj. činjenice da žene uglavnom rade u slabije plaćenim sektorima i da su nedovoljno zastupljene na (bolje plaćenim) rukovodećim položajima. U nedavnim istraživanjima istaknuto je i da bi segregacija mogla sve više ovisiti o razvrstavanju u poslovne jedinice, zanimanja i poslove, tj. o činjenici da se žene obično koncentriraju, primjerice, u poduzećima s nižim plaćama jer nude bolju ravnotežu između poslovnog i privatnog života.⁹⁸

Komisija svake godine podsjeća na važnost uklanjanja razlike u plaćama između spolova obilježavanjem Dana jednakih plaća, dana na koji prosječna plaća žena simbolično prestaje biti isplaćena. Dan jednakih plaća 2024. bio je isti kao 2023. i 15. studenoga jer se razlika u plaćama između spolova nije promijenila.⁹⁹

Austrija je u lipnju 2024. pokrenula „Mrežu¹⁰⁰ jednakih plaća” (Equal Pay Netz) kao mjeru za suzbijanje razlike u plaćama između spolova. Sufinanciraju ga austrijsko Savezno ministarstvo rada i gospodarstva i EU (Europski socijalni fond plus+). Cilj je ovog projekta stvoriti četiri pilot-regije s jednakim plaćama u cijeloj Austriji: dva u turističkom sektoru i dva u industrijskom sektoru. U svakoj se regiji planiraju različite aktivnosti za analizu, rješavanje i raspravu o uzrocima razlike u plaćama između spolova s regionalnim dionicima i (međunarodnim) stručnjacima. Osim tog regionalnog umrežavanja i izgradnje kapaciteta, stvaranje i razmjena znanja postići će se aktivnim odnosima s javnošću.

Komisija je 2024. organizirala dvije radionice o provedbi Direktive o transparentnosti plaća¹⁰¹ kako bi pomogla državama članicama u prenošenju Direktive. Direktivom, koja je donesena u svibnju 2023., nastoji se ojačati načelo jednake plaće za muškarce i žene s pomoću transparentnosti plaća i provedbenih mehanizama. Europska komisija namijenila je oko 4 milijuna EUR u okviru programa Građani,¹⁰² jednakost, prava i vrijednosti projektima koje provode države članice za razvoj: i. alati i metodologije za europske poslodavce za ispravljanje svih neopravdanih razlika u plaći na temelju spola utvrđenih provedbom Direktive i ii. metodologije za procjenu rada jednake vrijednosti. Tijekom 2024. dodijeljeno je osam projekata.

Estonija je 2024. pokrenula „Pay Mirror” – digitalni alat koji pruža statističke podatke o rodno uvjetovanoj razlici u plaćama u organizacijama s pomoću administrativnih podataka, uključujući stvarne plaće (uključujući bonuse), datume zapošljavanja, radno opterećenje i položaj. Statistički podaci Estonije izračunavaju skup pokazatelja na zahtjev bilo kojeg poslodavca s najmanje tri zaposlenika i tri zaposlenice, a pokazatelji su dostupni samo poslodavcu. Budući da estonski administrativni podaci ne odvajaju osnovne plaće od bonusa, Pay Mirror odražava stvarne isplaćene plaće prilagođene radnom opterećenju, isključujući odsutnost zbog nesposobnosti ili dopusta za

98 Vidjeti <https://www.nature.com/articles/s41562-022-01470-z.pdf>.

99 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/equal-pay/equal-pay-day_en#what-is-the-european-equal-pay-day

100 <https://www.equalpaynetz.at/>

101 Direktiva (EU) 2023/970 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o jačanju primjene načela jednakih plaća muškaraca i žena za jednak rad ili rad jednake vrijednosti putem transparentnosti plaća i provedbenih mehanizama, SL L 132, 17.5.2023., str. 21.

102 https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/cerv/wp-call/2024/call-fiche_cerv-2024-ge_en.pdf

djecu (uz naknadu države). Pokazatelji u alatu uključuju rodno uvjetovane razlike u plaćama na temelju prosječne plaće i srednje plaće, prosječne i srednje plaće za žene i muškarce, rodno uvjetovane razlike po zanimanjima i razlike u nepravilnim plaćama.¹⁰³

U svibnju 2024. donesene su dvije direktive EU-a za jačanje uloge tijela za jednakost.¹⁰⁴ U jednoj od tih direktiva utvrđuju se obvezujući standardi za tijela za jednakost koja se bave jednakim postupanjem i mogućnostima za žene i muškarce u području zapošljavanja i obavljanja zanimanja. Njome se od država članica zahtijeva da osiguraju da su tijela za jednakost neovisna i da imaju dostatne resurse i ovlasti za izvršavanje svojeg mandata.¹⁰⁵ Kako bi poduprla postupak prenošenja, Komisija je osnovala stručnu skupinu za provedbu prava EU-a o jednakosti, sastavljenu od predstavnika država članica i Equineta, europskog krovnog tijela za jednakost, čiji su promatrači FRA i EIGE. Skupina je izradila niz smjernica i uspostavila internetski prostor za razmjenu informacija o direktivama na wikiju. Skupina će pomagati Komisiji i u ranoj pripremi provedbenog akta kojim se utvrđuje zajednički popis pokazatelja.

Nakon umirovljenja razlika u plaćama između spolova znači razliku u prihodima u starijoj dobi. Rodno uvjetovane razlike u mirovinama smanjuju se s 33,9 % u 2010. na 27,6 % u 2020., među ostalim i zbog manjeg iseljavanja ženskih mirovina iz izračuna. Međutim, razlika u mirovinama među spolovima 2023. i dalje je iznosila 25,4 %.¹⁰⁶ Drugim riječima, 2023. žene u dobi od 65 do 79 godina primale su bruto mirovinu koja je u prosjeku bila za četvrtinu niža od mirovine muškaraca u istoj dobnoj skupini. Razmjer te razlike znatno se razlikuje među državama članicama EU-a, u rasponu od čak 43,9 % na Malti, 39,9 % u Nizozemskoj i 36,4 % u Luksemburgu do 4 % u Sloveniji, 4,6 % u Danskoj i 5,8 % u Estoniji. Osim zapošljavanja i određivanja plaća, prekidi u karijeri također su važan čimbenik koji doprinosi razlici u mirovinama muškaraca i žena. Naposljetku, niža financijska pismenost može otežati planiranje umirovljenja žena, zbog čega su potrebne mjere financijskog obrazovanja i transparentnosti mirovina. Istodobno se razlika u mirovinama među umirovljenim radnicima u dobi od +65 godina i više koji su izloženi riziku od siromaštva povećala s 3,1 postotnog boda 2010. na 3,6 postotnih bodova 2015. i 3,7 postotnih¹⁰⁷ bodova 2023.

Odbor za socijalnu zaštitu i Europska komisija svake tri godine sastavljaju izvješće o primjerenosti mirovina. Najnovije izdanje izvješća, objavljeno u lipnju 2024., sadržava tematsko poglavlje o nejednakostima u starijoj dobi i u njemu se poseban naglasak stavlja na rodnu dimenziju, uključujući rodno uvjetovane razlike u mirovinama i rodno uvjetovane razlike u pokrivenosti mirovinama.¹⁰⁸ Iz njega je vidljivo da su, s obzirom na to da starosne mirovine u prosjeku čine

103 <https://www.mkm.ee/too-ja-vordsed-voimalused/vordsed-voimalused-ja-sooline-vordoiguslikkus/palgapeegel>

104 Direktiva Vijeća (EU) 2024/1499 od 7. svibnja o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo raso ili etničko podrijetlo, jednakog postupanja u području zapošljavanja i rada prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju, jednakog postupanja prema ženama i muškarcima u pitanjima socijalne sigurnosti te u pristupu i nabavi robe, odnosno pružanju usluga, SL L 2024/1499, 29.5.2024. i Direktiva (EU) 2024/1500 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema ženama i muškarcima te njihovih jednakih mogućnosti u pitanjima zapošljavanja i rada te o izmjeni Direktive 2006/54/EZ i Direktive 2010/41/EU, SL L 2024/1500, 29.5.2024.

105 Komisija prati i kretanja povezana s neovisnošću i funkcioniranjem tijela za jednakost u kontekstu svojeg godišnjeg izvješća o vladavini prava.

106 [Razlika u mirovinama između spolova prema dobnoj skupini \[ilc_pnp13_custom_8619195\]](#).

107 Eurostat, [Stopa rizika od siromaštva prema pragu siromaštva i najčešća aktivnost u prethodnoj godini \[ilc_li04_custom_15156745\]](#).

108 U lipnju 2023. Vijeće za zapošljavanje, socijalnu politiku, zdravstvo i pitanja potrošača donijelo je Zaključke Vijeća o primjerenosti mirovina kako bi Odbor za socijalnu zaštitu i Komisija mogli dodatno razviti analizu rodnih razlika u starijoj dobi i razviti pouzdane i ažurirane pokazatelje za praćenje rodnih razlika u mirovinskim naknadama i

četiri petine ukupnog dohotka u starijoj dobi, starije žene i dalje izloženije riziku od siromaštva od starijih muškaraca u svim državama članicama. Biti sam u starijoj dobi nosi veći rizik od siromaštva za žene nego za muškarce. U 2023. više od jedne petine žena u dobi od 75 i više godina bilo je izloženo riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u EU-u.

Finska vlada od 2006. zajedno sa središnjim organizacijama tržišta rada provodi programe jednakih plaća kako bi se smanjila razlika u plaćama između spolova. Cilj je najnovijeg programa smanjiti razliku u plaćama na najmanje 14,5 % u razdoblju 2024.–2027. Mjere su usmjerene na sustave plaća i osviještenost o plaćama, planiranje ravnopravnosti na radnim mjestima, ukidanje rodno uvjetovane podjele rada te usklađivanje poslovnog i obiteljskog života. Zbog promjena u operativnom okruženju, program uključuje rasprave između sindikata iz privatnog sektora o njihovom mogućem sudjelovanju u programima jednakih plaća.¹⁰⁹

Komisija je u srpnju 2024. objavila studiju kojom se podupire praćenje bodova za skrb u strukovnim mirovinskim sustavima. U studiji se razmatra kako se razdoblja skrbi (za djecu i dugotrajnu skrb) tretiraju u potpuno financiranim strukovnim mirovinskim sustavima te jesu li osigurani krediti za skrb.¹¹⁰

Postizanje ravnopravnog sudjelovanja u različitim sektorima gospodarstva

Sektorska segregacija jedan je od uzroka razlike u plaćama između spolova. Žene su obično prekomjerno zastupljene u sektorima s prosječno nižim plaćama, često zato što su radna mjesta u tim sektorima podcijenjena i smatraju se „zaposlenjima žena”, kao što su skrb i obrazovanje. Kako je istaknuto i u europskoj strategiji za skrb, to su i sektori u kojima je manjak radne snage sve izraženiji i vjerojatno će se povećavati sa starenjem stanovništva, posebno u ruralnim područjima. Niske plaće mogu biti povezane i s rodnim stereotipima kojima se meke vještine potrebne za skrb, kao što su komunikacija, empatija ili suradnja, izjednačavaju s vještinama koje bi žene prirodno stekle i koje nisu na odgovarajući način prepoznate u ekonomskoj vrijednosti njihova rada.

Rodna segregacija na tržištu rada doprinosi manjku radne snage smanjenjem učinkovitosti raspodjele radne snage. Nedostatak radne snage vidljiv je u zanimanjima i sektorima u kojima muškarci čine većinu radnika (npr. zanimanja u području STEM-a, u kojima muškarci čine 80 % radnika), kao i na nekim poslovima na kojima žene čine većinu radnika (npr. zdravstvena zanimanja, u kojima žene čine 80 % radnika). Ustrajnom rodnom segregacijom smanjuje se broj osoba dostupnih za popunjavanje novih slobodnih radnih mjesta, čime se pogoršavaju poteškoće u pronalaženju radnika, posebno u vrijeme sve veće potražnje. Mjere usmjerene na smanjenje rodne segregacije pružaju važne mogućnosti kako bi se osiguralo da se povećanim sudjelovanjem žena na tržištu rada ublaži nedostatak radne snage. Trenutačno je malo vjerojatno da će žene napredovati u slobodna radna mjesta koja je teško popuniti u zanimanjima u kojima prevladavaju muškarci. Istodobno, oslanjanjem gotovo isključivo na rad žena ne stvara se dovoljna ponuda radne snage kako bi se zadovoljila potražnja za posebnim uslugama kao što su njega, osobna njega ili čišćenje. Poboljšanje radnih uvjeta i plaća na tim radnim mjestima vjerojatno će imati važnu ulogu u privlačenju dodatnih radnika.

pokrivenosti mirovinama. [Vidjeti ilc_pnp14.](#)

109 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165735> i <https://stm.fi/en/gender-equality/equal-pay>.

110 Glavna uprava za zapošljavanje, socijalna pitanja i uključivanje, *Study supporting the monitoring of care credits in occupational pension schemes (Studija kojom se podupire praćenje bodova za skrb u strukovnim mirovinskim sustavima)*, 2024. [Dostupno na internetu.](#)

Direktiva (EU) 2022/2041 od 19. listopada 2022. o primjerenim minimalnim plaćama ¹¹¹ stupila je na snagu 15. studenoga 2024. Njome se od svih država članica zahtijeva da uspostave okvir kako bi osigurale primjerenost zakonskih minimalnih plaća, promicale kolektivno pregovaranje o određivanju plaća i poboljšale djelotvoran pristup radnika zaštiti u obliku minimalne plaće u EU-u. ¹¹² Jedan od učinaka primjerenosti plaća bit će smanjenje razlike u plaćama između spolova. Naime, u članku 5. stavku 1. Direktive navodi se smanjenje razlike u plaći na temelju spola kao temeljni cilj uspostave postupaka za utvrđivanje i ažuriranje primjerenih zakonskih minimalnih plaća.

Komisija je predložila niz sektorskih inicijativa za potporu ravnopravnom sudjelovanju na tržištu rada. Posebno u sektoru IKT-a postoji ozbiljan i trajan rodni jaz koji utječe na osmišljavanje i primjenu digitalnih rješenja. U 2023. muškarci su činili 80,6 % stručnjaka za IKT u EU-u. ¹¹³ Stoga je poticanje većeg broja žena da postanu stručnjakinje za IKT ključno za rješavanje problema nedostatka stručnjaka za IKT i izgradnju uključive i konkurentne digitalne Europe. Na razini EU-a u programu politike za digitalno desetljeće do 2030. postavljen je ambiciozan cilj da se broj stručnjaka u području IKT-a više nego udvostruči s 9 na 20 milijuna, uz istodobno promicanje pristupa žena tom području i povećanje broja osoba s diplomom u području IKT-a.

Postoji i znatna podzastupljenost žena u sektorima nematerijalne vrijednosti, kao što je dizajn. U nedavnoj studiji EUIPO-a o ženama u dizajnu ističe se stalna rodna razlika u dizajnerskoj industriji EU-a, u kojoj žene čine samo 24 % dizajnera. ¹¹⁴ Otkrivene su i znatne razlike u plaćama, pri čemu dizajnerice zarađuju 12,8 % manje od svojih muških kolega. Ta nedovoljna zastupljenost odnosi se i na registrirane dizajne Zajednice, pri čemu je samo 21 % prijava vlasnika sa sjedištem u EU-u 2022. uključivalo barem jednu dizajnericu. Statistički podaci WIPO-a na globalnoj razini pokazuju da su 2022. žene činile samo 21 % dizajnera uvrštenih na popis u aplikacijama industrijskog dizajna. ¹¹⁵ Tako se ta brojka udvostručila od 2001., WIPO procjenjuje da se trenutačnom stopom rodni paritet neće postići do 2099. Slična rodna neravnoteža postoji u području patenata. U studiji Europskog patentnog ureda (EPO) iz 2022. utvrđeno je da su manje od jednog od sedam izumitelja u Europi bile žene, unatoč određenom napretku tijekom vremena. ¹¹⁶ U području oznaka zemljopisnog podrijetla u studijama se naglašava sudjelovanje žena u fazi proizvodnje određenih nepoljoprivrednih oznaka zemljopisnog podrijetla, posebno u sektorima kao što su čipka, vez, tapiserija, staklo, keramika i proizvodi od vune, pri čemu su u nekim proizvodima žene zaposlene više od 81 %. ¹¹⁷ Međutim, u fizički zahtjevnijim sektorima kao što su proizvodnja kamena i mramora, vatrenog oružja i noževa žene su nedovoljno zastupljene i čine samo oko 20 % radne snage, ¹¹⁸ što upućuje na to da ima prostora za poboljšanje rodnog pariteta u različitim nepoljoprivrednim sektorima s oznakom zemljopisnog podrijetla. Osim toga, žene u zanimanjima povezanim s intelektualnim vlasništvom suočavaju se sa znatnim izazovima. U studiji Europskog parlamenta iz 2017. utvrđeno je da je potpuna rodna ravnopravnost u pravnoj struci i dalje nedostižna. ¹¹⁹ Razlika je posebno vidljiva u napredovanju u karijeri, s mnogo manje žena na višim položajima u usporedbi s početnim položajima u odvjetničkim društvima, pravosuđu i drugim

111 Direktiva (EU) 2022/2041 Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o primjerenim minimalnim plaćama u Europskoj uniji, SL L 275, 25.10.2022., str. 33.

112 Danska je osporila Direktivu pred Sudom Europske unije. Predmet C-19/23 Suda EU-a. Nezavisni odvjetnik 14. siječnja 2025. preporučio je da se Direktiva proglasi ništavom u cijelosti jer premašuje nadležnosti EU-a u tom području. Odluka samog Suda još nije donesena.

113 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=ICT_specialists_in_employment

114 <https://www.euipo.europa.eu/en/news/women-designers-underrepresented-and-paid-less-in-the-eu-study-reveals>

115 https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2023/article_0004.html

116 <https://www.epo.org/en/news-events/news/fewer-1-7-inventors-europe-are-women>

117 <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/14897>

118 Idem.

119 [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596804/IPOL_STU\(2017\)596804_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596804/IPOL_STU(2017)596804_EN.pdf)

granama pravnog područja. Zbog toga je Komisija poduprla posebne ciljeve povezane s rodnim pitanjima u EUIPO-ovu strateškom planu za 2030.¹²⁰ EUIPO će raditi ne samo na postizanju rodnog pariteta u vlastitom poslovanju, već i na razlozima rodne neravnoteže u području intelektualnog vlasništva te na razvoju ciljanih programa za povećanje sudjelovanja nedovoljno zastupljenih skupina u sustavu intelektualnog vlasništva u Europi.

Program Digitalna Europa sada uključuje WIDCON,¹²¹ posebnu mjeru koordinacije i potpore za uspostavu mreže stručnog znanja i zajednice dionika kako bi se utvrdile dobre prakse i promicalo sudjelovanje žena u IKT-u diljem EU-a. Kako bi se državama članicama pomoglo da napreduju prema cilju digitalnog desetljeća, djelovanjem će se ostvariti nekoliko ishoda: (i) izvješće u kojem se utvrđuju glavne prepreke za djevojčice i žene pri odabiru studija ili rada u području IKT-a i utvrđuju moguće mjere za povećanje broja žena u IKT-u; ii. pregled relevantnih nacionalnih i regionalnih strategija i mjera; i iii. forum za izvješćivanje o napretku i raspravu o uspješnim i obećavajućim inicijativama za povećanje broja žena u IKT-u.

U okviru programa Digitalna Europa nastavlja se financiranje Europskog tjedna programiranja, lokalne inicijative pokrenute 2013. Cilj je Europskog tjedna programiranja proširiti računalno razmišljanje i programiranje na što veći broj ljudi te potaknuti razvoj digitalnih vještina od rane dobi, posebno djevojčica, kako bi ih se potaknulo da studiraju u području STEM-a i započnu karijeru u području IKT-a jer žene čine samo trećinu osoba s diplomom u području STEM-a,¹²² a svaka peta žena stručnjakinja¹²³ je za IKT.

Druge relevantne inicijative Komisije uključuju: program EIC-a za žene na vodećim položajima, pripremno djelovanje o razlikama u ulaganjima među spolovima diljem EU-a, program Women TechEU (vidjeti i poglavlje 3.)¹²⁴ i Forum žena i djevojčica u STEM-u (vidjeti poglavlje 4. za dodatne pojedinosti).

U okviru Akcijskog plana za digitalno obrazovanje Komisija je nastavila podupirati projekt Girls Go Circular,¹²⁵ besplatni internetski program učenja i ESTEAM Fests.¹²⁶ Tijekom 2024. U okviru programa Girls Go Circular osposobljene su digitalne i poduzetničke kompetencije 15 000 djevojčica u dobi od 14 do 19 godina diljem Europe. ESTEAM Fests bio je usmjeren na izgradnju povjerenja sudionika, uz istodobno poboljšanje njihovih digitalnih i poduzetničkih kompetencija. Produljeni su za još jednu godinu (2025.) kako bi imali više vremena za razvoj i pokretanje konačnog vodiča ESTEAM-a i organizaciju dvaju dodatnih festivala za djevojčice. Od 2022. na 22 ESTEAM festivala sudjelovalo je 1,898 žena i djevojčica u 13 zemalja. Na internetu je zabilježeno 2.149 djevojčica i žena iz 38 zemalja.

U izvješću o rodnoj razlici u obrazovanju u području STEM-a za 2024.¹²⁷ objedinjeni su trenutačni rezultati istraživanja, analize politika i najbolje prakse u pogledu rodni razlika u obrazovanju u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM). U izvješću se ističe višedimenzionalna priroda rodnog jaza u obrazovanju i karijerama u području STEM-a te se poziva na višerazinski pristup koji obuhvaća obrazovne reforme, intervencije politike, promjene društvenih

120 https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/contentPdfs/about_euiipo/strategic_plan/strategic-plan-2030_en.pdf

121 <https://bdva.eu/news/widcon-women-in-digital-project-kick-off/>

122 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240308-2>

123 Zaposleni stručnjaci za IKT prema spolu [isoc_sks_itcps]

124 https://eismea.ec.europa.eu/programmes/european-innovation-ecosystems/women-techeu_en

125 <https://eit-girlsgocircular.eu/>

126 https://eismea.ec.europa.eu/esteem-fests-and-communities-girls-and-women_en

127 <https://education.ec.europa.eu/eu/news/new-report-addresses-the-gender-gap-in-stem-education-across-educational-levels>

stavova i ciljne mehanizme potpore kako bi se taj jaz učinkovito premostio. Rješavanje problema rodnog jaza u području STEM-a nije samo pitanje jednakosti u obrazovanju, već i pitanje od ključne gospodarske i društvene važnosti s obzirom na sve veću važnost područja STEM-a u snalaženju u modernom svijetu, poticanju inovacija i rješavanju globalnih izazova.

Aktivnosti Marie Skłodowska-Curie (MSCA), vodeći program EU-a za osposobljavanje, vještine, mobilnost i razvoj karijere istraživača u svim fazama njihove karijere, nastavile su poticati ravnopravnost u istraživačkim timovima rodno prihvatljivim i uključivim pristupom kojim se pozornost posvećuje rodno osviještenoj politici na svim razinama te su i dalje uključivale odredbe o ravnoteži između poslovnog i privatnog života kako bi se potaknulo veće sudjelovanje žena u istraživanju i inovacijama. Aktivnosti Marie Skłodowska-Curie nastavile su pridavati veliku važnost promicanju ženskih uzora, uključujući izvrsne nadzornike aktivnosti Marie Skłodowska-Curie, koordinate i stipendiste koji nadahnjuju djevojčice i žene diljem svijeta da sudjeluju u znanosti. Događanja organizirana u okviru aktivnosti Marie Skłodowska-Curie, „Europske noći istraživača”, „Istraživači u školama” i „Znanost je čudesna!” 2024. pridala su veliku važnost promicanju ženskih uzora koji nadahnjuju djevojčice da sudjeluju u znanosti i istraživanju. Prof. Rana Sanyal, alumnus MSCA-e, bila je 2024. dobitnica Europske nagrade za inovatorice.

U okviru europskog prostora obrazovanja Preporuka Vijeća o privlačnim i održivim karijerama u visokom obrazovanju,¹²⁸ donesena u studenome 2024., uključuje podatke i preporuke o promicanju raznolikosti, uključenosti i rodne ravnopravnosti u akademskim karijerama.

Pozivom na podnošenje prijedloga za eksperimentiranje s europskom politikom u okviru programa Erasmus+ za 2024. podupiru se projekti kojima se razvijaju načini za prevladavanje prepreka koje djevojčicama i ženama onemogućuju sudjelovanje u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te ostvarivanje karijere u sektoru zelenih tehnologija / tehnologija s nultom neto stopom emisija, među ostalim kampanjama, programima mentorstva, profesionalnim usmjeravanjem¹²⁹ i uzorima.

Komisija je koordinirala i supredsjedala Radnom skupinom za talente za rast¹³⁰ u okviru suradnje Vijeća za trgovinu i tehnologiju EU-a i SAD-a.¹³¹ Radna skupina djelovala je kao platforma za razmjenu politika, alata i podataka o razvoju vještina u objema regijama kako bi se potaknuo razvoj talenata i vještina potrebnih za nove i postojeće tehnologije. Jedno od četiri područja djelovanja bilo je usmjereno na temu privlačenja žena, mladih i drugih nedovoljno zastupljenih skupina na radna mjesta u području tehnologije.¹³² Radna skupina završila je s radom 4. travnja 2024.

Pozivi na podnošenje prijedloga u okviru proračunskih linija namijenjenih socijalnom dijalogu sadržavaju opći uvjet da bi se aktivnostima koje se financiraju u okviru njih trebala posvetiti odgovarajuća pozornost rodnoj ravnopravnosti i izbjeći diskriminacija. U 2024. objavljena su dva poziva: jedan o potpori socijalnom dijalogu i jedan o mjerama informiranja i osposobljavanja za organizacije radnika. Zahvaljujući tim pozivima, koji su godišnji pozivi, Komisija financira razne projekte posvećene rodnoj ravnopravnosti. Neke su od njih specifične za sektor (trgovina, provedba sporazuma socijalnih partnera o ženama u željezničkom sektoru, skrb, poštanski sektor). Druge imaju međusektorsku dimenziju i obično omogućuju socijalnim partnerima na nacionalnoj razini i

128 Preporuka Vijeća od 25. studenoga 2024. o privlačnim i održivim karijerama u visokom obrazovanju, C/2024/7282.

129 https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/erasmus/wp-call/2024/call-fiche_erasmus-edu-2024-pol-exp_en.pdf

130 https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/skills-and-qualifications/working-together/eu-us-talent-growth-task-force_en

131 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eu-us-trade-and-technology-council_en

132 Izvjješće o aktivnostima radne skupine i poseban analitički dokument OECD-a o toj temi, uključujući preporuke i najbolje prakse prikupljene putem ankete i radionice za uzajamno učenje, mogu se pronaći [ovdje](#).

razini EU-a da razmjenjuju preporuke o politikama i dobru praksu o relevantnim dimenzijama ravnopravnosti, kao što su razlika u plaćama između spolova i transparentnost plaća. Neki projekti imaju snažan utjecaj na rodnu ravnopravnost jer su usmjereni na kapacitete socijalnih partnera u sektorima u kojima uglavnom rade žene (npr. skrb, skrb).

Naposljetku, uz potporu programa Građani, jednakost, prava i vrijednosti putem Akademije za europsko pravo organizirano je šest seminara za osposobljavanje sudaca i pravnih stručnjaka o zakonodavstvu EU-a o rodnoj ravnopravnosti, u suradnji s Europskom komisijom. Tijekom 2024. više od 300 članova akademske zajednice, sudaca i pravnih stručnjaka osposobljeno je na tim seminarima, koji su se održavali i na jezicima koji nisu engleski (najčešće na nacionalnim jezicima predmetnih zemalja). Seminari su održani u Pragu, Kopenhagenu, Sofiji, Lisabonu, Parizu i Trieru. Cilj im je bio sudionicima pružiti dobro znanje o ključnim aspektima zakonodavstva EU-a o rodnoj ravnopravnosti i njegovu tumačenju od strane Suda Europske unije. Uključivali su radionice za raspravu o praktičnim slučajevima u radnim skupinama kako bi se sudionicima omogućilo da se bolje upoznaju s praktičnim aspektima primjene prava EU-a o jednakosti.

VOĐENJE KROZ DRUŠTVO

U 2024. ostvaren je određeni napredak u unapređenju vodstva žena, ali on je i dalje ograničen i još nije održiv. To se događa unatoč sve većem rodnom jazu u stjecanju tercijarnog obrazovanja za žene, koji je sada 10,9 postotnih bodova veći nego za muškarce.¹³³

Prema podacima iz indeksa EIGE-a za 2024. žene su napredovale u donošenju odluka, ali postizanje rodnog pariteta u donošenju odluka i dalje je daleko od cilja. Sudjelovanje žena u svim sektorima javnog života, posebno u politici, novinarstvu i civilnom društvu, suočava se sa snažnijim nasiljem i mržnjom, posebno na internetu.

Žene u donošenju političkih odluka

Eurobarometar za 2024. pokazuje da većina Europljana odbacuje stereotipe o stavovima i sposobnostima žena i muškaraca na vodećim položajima. Na primjer, slažu se (55 %) da su potrebne privremene mjere (npr. kvote) kako bi se prevladala postojeća nedovoljna zastupljenost žena u politici te smatraju da veći broj žena u politici dovodi do boljih političkih odluka. Međutim, više od jedne petine i dalje ima stereotipna stajališta, primjerice da žene nisu dovoljno ambiciozne da zauzmu više položaje u nekoj organizaciji¹³⁴ i da su „muškarci bolji vođe od žena”. Postoji i polarizacija prema dobi, koja je veća za mlađe osobe: razlika u stopama sporazuma između žena i muškaraca u dobi od 15 do 24 godine za trećinu je veća nego za starije dobne skupine.¹³⁵ Za izjavu „žene su previše emocionalne da bi bile dobre vođe” razlika u dogovoru između mladih žena i muškaraca dvostruko je veća od razlike između starijih žena i muškaraca.¹³⁶ To pokazuje da postoji veća polarizacija stajališta između žena i muškaraca među osobama u dobi od 15 do 24 godine nego među starijim dobnim skupinama.

Nakon izbora u lipnju 2024. 277 žena (38,5 %) i 441 muškarac (61,3 %) preuzeli su dužnost u novom Europskom parlamentu u srpnju 2024.¹³⁷ Prvi put od uvođenja izravnih izbora za Europski parlament 1979. udio zastupnica u Europskom parlamentu smanjio se u usporedbi sa stanjem neposredno prije izbora u travnju 2024. (39,7 %) i u usporedbi sa stanjem neposredno nakon europskih izbora 2019. (40,7 %).¹³⁸ S pozitivne strane, novoizabrani zastupnici u Europskom parlamentu ponovno su izabrali dvije žene, Metsolu za predsjednicu Parlamenta i Von der Leyen za predsjednicu Europske komisije.¹³⁹

U kontekstu izbora za Europski parlament 2024. i drugih izbora na nacionalnoj i lokalnoj razini države članice raspravljale su o političkom sudjelovanju žena u okviru europske mreže za suradnju u području izbora. Konkretno, države članice izvijestile su o sudjelovanju žena koje se kandidiraju. Iznijeli su i povratne informacije o mjerama poduzetima za potporu rodnoj ravnopravnosti u

133 https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Gender_statistics#Highlights

134 U 21 zemlji više od polovine ispitanika slaže se da veći broj žena u politici dovodi do boljih političkih odluka, a najviše ih je u Portugalu (83 %), Grčkoj (79 %) i Italiji (78 %).

135 Razlika od 18 postotnih bodova među osobama u dobi od 15 do 24 godine, u usporedbi s 11 do 12 postotnih bodova među osobama u dobi od 25 i više godina.

136 razlika od 13 postotnih bodova među osobama u dobi od 15 do 24 godine, u usporedbi sa 6 do 9 postotnih bodova među osobama u dobi od 25 i više godina; vidjeti <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2974>.

137 <https://results.elections.europa.eu/en/mep-gender-balance/2024-2029/> Zabilježena je jedna osoba sa spolom „ostalo”.

138 Zastupljenost žena pala je na 39,4 % nakon što su zastupnici Ujedinjene Kraljevine napustili Parlament u ožujku 2020.

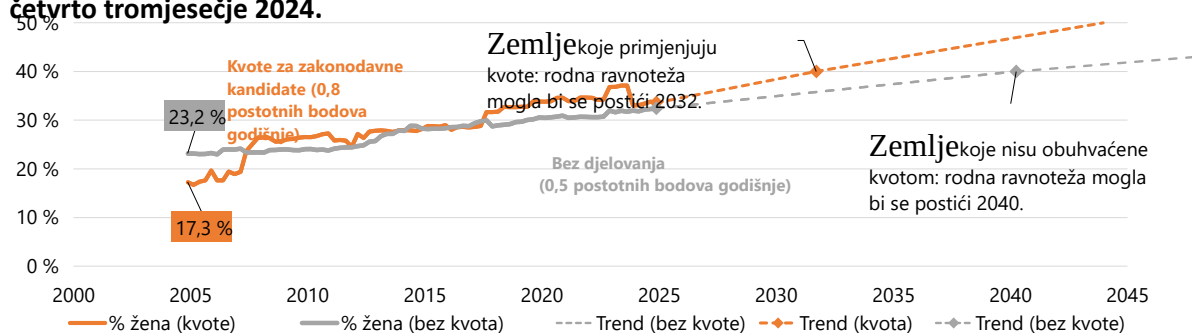
139 <https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/data-talks/despite-hopes-progress-european-parliament-elections-led-decline-womens-representation>

pristupu izborima i sudjelovanju na njima, kao nastavak na Preporuku Komisije o uključivim i otpornim¹⁴⁰ izbornim procesima iz 2023. Rasprave su obuhvatile i situaciju političkog sudjelovanja romskog stanovništva, a posebno Romkinja, te sigurnost kandidata.

Dosad je 11 država članica donijelo zakonodavne rodne kvote koje se primjenjuju na popise kandidata za nacionalne izbore.¹⁴¹ Od 11 zemalja, 10 je također imalo zakonodavne kvote primjenjive na europske izbore. Većinom tih kvota utvrđena je minimalna kvota za svaki spol (35 % – 59 %) na popisu kandidata. Neki zakoni uključuju posebne odredbe kao što su „zip liste” na kojima se muškarci i žene moraju izmjenjivati ili rangirati svaki određeni broj položaja. Malta ima „rodno korektivni” mehanizam kojim se podzastupljenom spolu automatski dodjeljuje do 12 dodatnih mjesta ako je izabrano manje od 40 % svakog spola.

Podaci EIGE-a za 2024. upućuju na to (vidjeti sliku 1.) da se sudjelovanje žena u nacionalnim parlamentima povećava nešto brže u državama članicama s kvotama nego u državama članicama bez kvota. Ako se taj trend nastavi, države članice s kvotama mogle bi postići rodni paritet do 2032., a države članice bez kvota do 2040.

Slika 1.: Udio žena u pojedinačnim/nizim domovima nacionalnih parlamenata u državama članicama EU-a sa zakonodavnim kvotama ili djelovanjem i bez njih, četvrto tromjesečje 2004. četvrto tromjesečje 2024.

Izvor: Vlastiti izračuni na temelju podataka iz baze podataka EIGE-a o rodnoj statistici: Nacionalni parlamenti

Napomene: Podaci ne uključuju Hrvatsku za razdoblje od 2004. do 2006., zemlja je dodana u zbirku podataka 2007. godine. Zemlje su postupno dodane u skupinu kvota nakon donošenja zakonodavstva. Malta je uključena u skupinu kvota. Rumunjska je uključena u skupinu izvan kvote.

Podaci iz studenoga 2024. pokazuju da u samo šest država članica žene čine više od 40 % zastupnika u parlamentu (jedan dom/donji dom), pri čemu Švedska doseže 45,6 %, Finska 45,5 %, Danska 44,7 %, Španjolska 44,6 % te Belgija i Nizozemska 40,7 %.¹⁴² Na drugom kraju ljestvice žene čine manje od 25 % parlamentarnih zastupnika u pet država članica. Silaznim redoslijedom to su Irska, Slovačka, Rumunjska, Mađarska i Cipar.

U prosjeku EU-a udio zastupnica u neudanim/nizim parlamentarnim domovima trenutačno iznosi 33,1 % (slika 2.).¹⁴³ Riječ je o vrlo blagom povećanju u odnosu na 2023. (33 %), ali to je trend rasta drugu godinu zaredom nakon pada s 33,2 % na 32,4 % u 2022. Napredak na nacionalnoj razini

140 Preporuka Komisije (EU) 2023/2829 od 12. prosinca 2023. o uključivim i otpornim izbornim procesima u Uniji i jačanju europskog karaktera i učinkovite provedbe izbora za Europski parlament, SL L 2023/2829, 20.12.2023.

141 Belgija, Irska, Grčka, Španjolska, Francuska, Hrvatska, Italija, Luksemburg, Poljska, Poljska i Slovenija.

142 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Podaci su posljednji put ažurirani u studenome 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? nacionalni parlamenti: Predsjednici i članovi.](#)

143 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Podaci su posljednji put ažurirani u studenome 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? nacionalni parlamenti: predsjednici i članovi.](#)

posljednjih se godina usporio. To pokazuje da je potrebno više rada kako bi se više žena uključilo u politiku.

U Sloveniji je Ministarstvo rada, obitelji, socijalnih pitanja i jednakih mogućnosti, zajedno sa Sveučilištem u Mariboru, Sveučilištem za obrazovanje odraslih Celje i Institutom za političko upravljanje, provelo projekt EWA, koji je sufinanciran iz programa EU-a CERV od 2022. do 2024. Cilj projekta EWA bio je povećati političko sudjelovanje mladih žena promjenom uvjerenja o ženama u politici i građanskom sudjelovanju koja se temelje na rodnim stereotipima. Aktivnosti projekta osmišljene su kako bi se osnažile žene, pojedinačno i sustavno, stvaranjem boljih mogućnosti za aktivno sudjelovanje žena u političkoj i građanskoj sferi.¹⁴⁴

Ciparska povjerenica za rodnu ravnopravnost 2024. u suradnji s Ministarstvom obrazovanja,

Sport i mladi održali su natječaj za pisani esej za studentice s diplomom pod nazivom „Da sam ministrica, što bih promijenila”. Akcija je bila usmjerena na studentice diplomskih studija, potičući ih da odaberu problem i napišu esej o tome što bi moglo bolje funkcionirati u svim područjima djelovanja. Pobjednici natjecanja zatim su na jedan dan pratili ministre, i žene i muškarce. Mlade djevojke imale su priliku raspravljati s ministrima, sudjelovati na sastancima s ministrima, ali i poticati raspravu između oblikovatelja politika i mladih djevojaka. Natjecanje će se ponavljati svake godine, a cilj mu je motivirati mlade žene da se uključe u politiku.

Belgija je naručila studiju o seksizmu u politici tijekom prošlogodišnjeg izbornog razdoblja. Cilj istraživanja bio je razumjeti jesu li, kako i zašto kandidati žrtve seksizma, shvatiti njegove posljedice i predložiti načine borbe protiv seksističkog ponašanja tijekom izbornih kampanja. Tijekom razdoblja kampanje uoči belgijskih izbora u lipnju 2024. analizirano je gotovo 44 000 reakcija na objave kandidata na društvenim mrežama te je provedeno 25 detaljnih intervjua. Studija je zaključila da su kandidatkinje češće meta seksizma i neprijateljstva općenito, te da seksizam poprima mnoge oblike i javlja se na mnogim različitim mjestima, online i offline. Ima ozbiljan učinak na mentalnu dobrobit i političke ambicije žena, što predstavlja prijetnju demokraciji.¹⁴⁵

U Španjolskoj je u kolovozu 2024.¹⁴⁶ odobren Organski zakon 2/2024 o paritetnoj zastupljenosti i uravnoteženoj prisutnosti žena i muškaraca. Njime se nastoji ići korak dalje u razbijanju staklenog stropa u donošenju političkih i gospodarskih odluka uvođenjem obveznih zaključanih popisa i izričitim zahtijevanjem uravnotežene zastupljenosti (ni spol ne smije činiti više od 60 % ni manje od 40 %) u ustavnim tijelima ili tijelima od ustavne važnosti te pri imenovanju ministara i potpredsjednika te osoba na najvišoj razini odgovornosti u općoj državnoj upravi, kao i u drugim relevantnim tijelima.

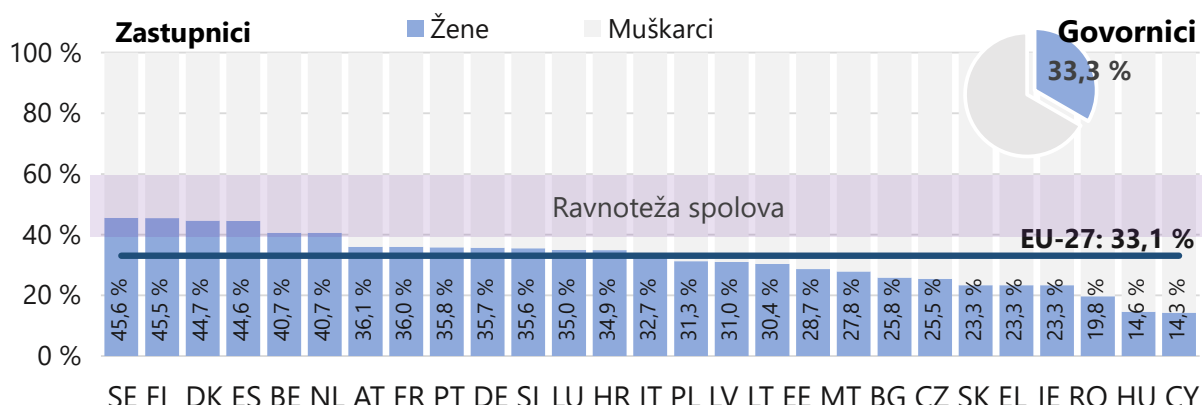
144 <https://ewa.si/en/>

145 <https://igvm-iefh.belgium.be/fr/actualite/>

[le sexisme et l'hostilite durant la campagne electorale impactent surtout les candidates](#)

146 <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2024-15936>

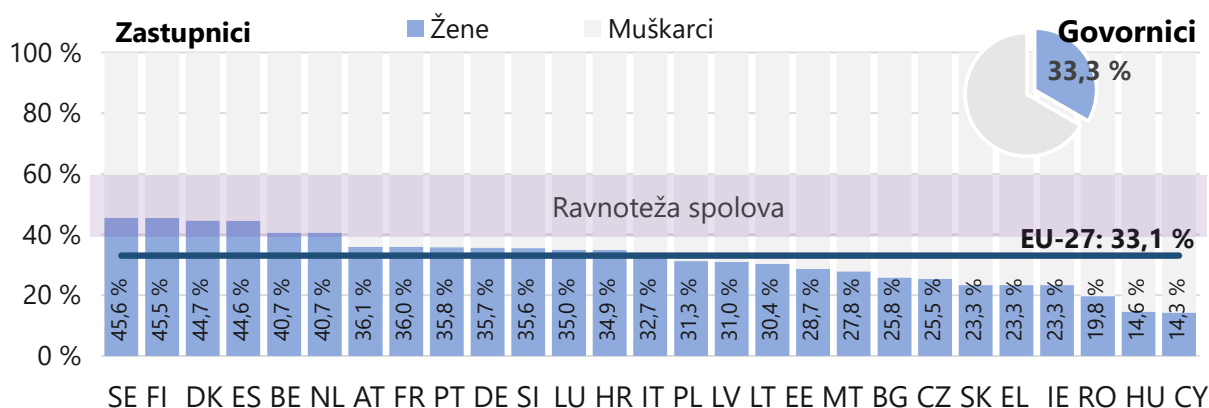
Slika 2.: Postotak žena i muškaraca u pojedinačnim i nižim domovima nacionalnih parlamenata u EU-u, studeni 2024.

Izvor: Baza podataka EIGE-a o rodnoj statistici

U prosjeku se postotak viših ministara i ministrica u EU-u smanjio s 33,4 % u 2023. na 32,8 % u 2024., što je smanjenje od 0,6 postotnih bodova. Međutim, u devet država članica najmanje 40 % viših ministara i ministrica bile su žene (Belgija, Njemačka, Estonija, Španjolska, Francuska, Latvija, Litva, Nizozemska, Finska i Švedska). To je jedna država članica više nego prošle godine. Na suprotnim krajevima spektra Finska je izvijestila da ima većinu žena (57,9 %), dok Mađarska trenutačno nema nijednu višu ministricu.

Slika 2.: Postotak žena i muškaraca u pojedinačnim i nižim domovima nacionalnih parlamenata u EU-u, studeni 2024.

Izvor: Baza podataka EIGE-a o rodnoj statistici

Zastupljenost žena u vladi je važna, ali jednako je važno ispitati specifične portfelje koje drže žene. Analiza EIGE-a pokazuje da, iako žene drže gotovo trećinu viših ministarskih položaja, one čine samo manji udio ministara s portfeljima na „temeljnim funkcijama”, tj. vanjskim i unutarnjim poslovima, obrani ili pravosuđu (25,9¹⁴⁷ %), gospodarstvu (24,3¹⁴⁸ %) i infrastrukturi (32,5 %)¹⁴⁹

147 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Posljednji put ažurirano u studenome 2024. [Indikator: žene u donošenju odluka ?? politika ?? nacionalne vlade: ministri prema senioritetu i funkciji vlade ?? osnovne funkcije.](#)

148 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Posljednji put ažurirano u studenome 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? nacionalne vlade: ministri prema senioritetu i funkciji vlade ?? gospodarske funkcije.](#)

te znatno veći udio ministara sa socijalnim ili kulturnim portfeljima (48 %).¹⁵⁰ To je dugogodišnji obrazac koji upućuje na raspodjelu resora ministarstava koja na neki način odražava rodne stereotipe.

Kad je riječ o ženama na vodećim položajima u nacionalnim sustavima, samo je devet od 27 nacionalnih parlamenata, jedan manje nego 2023., imalo ženu kao predsjednicu Parlamenta.¹⁵¹ U prosincu 2024. bile su četiri (šest u 2023.) žene na čelu vlada u EU-u i tri predsjednice od njih 21 (tri u 2023.).¹⁵²

Ne smanjuje se samo broj žena na vodećim položajima u nacionalnim sustavima. Kada se pogleda kako su odgovornosti podijeljene u političkim strankama, vidi se isti trend. Samo 25,8 % (26,8 % 2023.)¹⁵³ političkih stranaka u EU-u čine žene na vodećim položajima, dok žene čine 33,5 % (36,9 % 2023.) zamjenika stranačkih¹⁵⁴ čelnika.

Na regionalnoj razini vidimo drugačiji trend. Najnoviji podaci iz studenoga 2024. pokazuju da se broj žena u regionalnim skupštinama i općinskim vijećima, iako neznatno, povećao. Oni su činili 36,3 % (35,7 % u 2023.)¹⁵⁵ članova regionalnih skupština diljem EU-a i 34,8 % (34,5 % u 2023.) članova lokalnih/općinskih vijeća (slika 4.).¹⁵⁶

U samo četiri od 19 država članica (4 u 2023.) koje imaju regionalnu razinu s ovlastima samouprave svaki spol čini najmanje 40 % članova lokalnih/općinskih i regionalnih skupština.

149 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Posljednji put ažurirano u studenome 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? nacionalne vlade: ministri prema senioritetu i funkciji vlade ?? infrastrukturne funkcije.](#)

150 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Posljednji put ažurirano u studenome 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? nacionalne vlade: ministri prema senioritetu i funkciji vlade ?? sociokulturne funkcije.](#)

151 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Posljednji put ažurirano u studenome 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? nacionalni parlamenti: predsjednici i članovi ?? govornici Doma.](#)

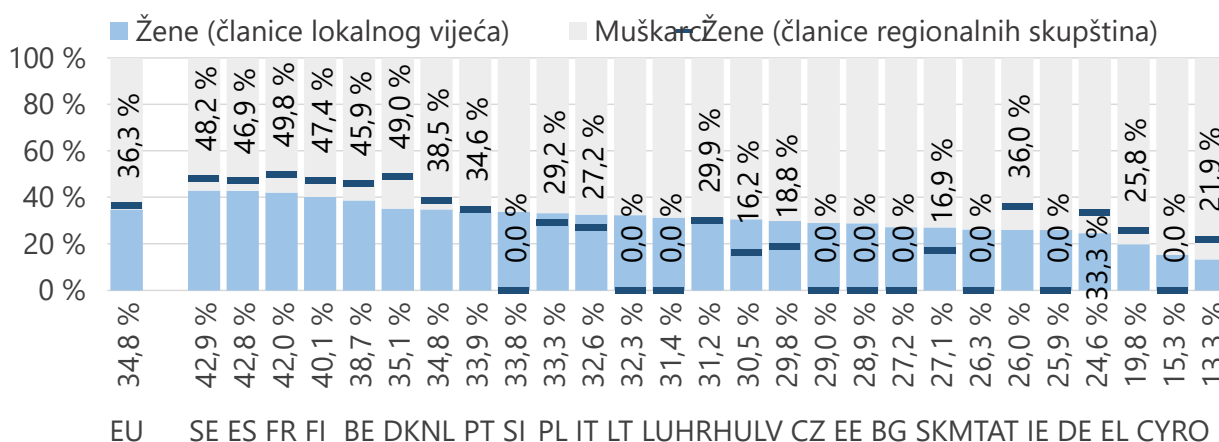
152 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Posljednji put ažurirano u studenome 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? nacionalne vlade: predsjednici i premijeri ?? šef vlade i pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? nacionalne vlade: predsjednici i premijeri ?? predsjednici.](#)

153 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Posljednji put ažurirano u srpnju 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? Glavne političke stranke: vođa stranke.](#)

154 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. [Posljednji put ažurirano u srpnju 2024.](#) [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? Glavne političke stranke: zamjenike predsjednika.](#)

155 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Posljednji put ažurirano u studenome 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? regionalne skupštine: članovi.](#)

156 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Posljednji put ažurirano u studenome 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? politika ?? lokalna/općinska vijeća: članova.](#)

Slika 4.: Udio žena u regionalnim skupštinama i lokalnim vijećima u državama članicama EU-a, 2024.

Izvor: Baza podataka EIGE-a o rodnoj statistici

Napomena: Ne postoje regije s ovlastima samouprave u Bugarskoj, Estoniji, Irskoj, Cipru, Litvi, Luksemburgu, Malti ili Sloveniji. Podaci za regionalne skupštine u Portugalu obuhvaćaju samo Azore i Madeiru.

Napredak se nastavio i u području sudske vlasti, pri čemu su se članovi vrhovnih sudova pomaknuli s 43,5 % na 45,1 % (u usporedbi s 37,2 % u 2014.), a predsjednik suda s 37 na 40,7 % (29,6 % u 2014.).

Na razini Europske komisije, dok je prethodna Komisija započela s 13 žena od 27, novi Kolegij povjerenika postiže samo rodnu ravnotežu, s 11 žena od 27 (40,7 %). Ta brojka predstavlja znatno poboljšanje u usporedbi sa stanjem nakon primitka prvog skupa prijedloga za imenovanje od država članica. Nadalje, predsjednica von der Leyen odlučila je preokrenuti omjer na razini šest izvršnih potpredsjednika imenovanjem četiriju žena i dvaju muškaraca.

Na upravljačkoj razini Komisija je ostvarila znatan napredak u postizanju rodne ravnoteže. Tijekom prve Komisije Ursule von der Leyen broj imenovanja žena na više rukovodeće položaje povećao se s 37 % na 48 %, a na srednje rukovodeće položaje s 42 % na 49 % te je ukupno dosegnuo 49 %.¹⁵⁷ To dosad nezabilježeno povećanje zastupljenosti žena na rukovodećoj razini zahtijevalo je zajedničke napore svih službi Komisije. Ostvaren je programima za razvoj talenata za žensko osoblje i posebnim ciljevima za glavne uprave, pri čemu se osiguralo da se sva imenovanja temelje na zaslugama.

Komisija je nastavila pomno pratiti imenovanja na rukovodeće položaje kako bi osigurala održavanje rodne ravnoteže. Komisija razvija inicijative za izgradnju portfelja talenata i mjere za potporu rodno uravnoteženim imenovanjima.

Komisijin korporativni program za razvoj talenata žena, koji se sastoji od prilagođenog osposobljavanja, podučavanja, potpore i pripreme za srednje rukovodstvo, također se pokazao uspješnim u olakšavanju rodne ravnoteže na rukovodećim položajima. U šestom krugu tog programa, koji traje do veljače 2025., sudjeluje oko 96 kolegica. Od ukupno 545 žena koje su sudjelovale u prvih pet krugova, 200 (37 % sudionika) imenovano je na mjesto načelnika odjela.

¹⁵⁷ Podaci od 1. siječnja 2025.

Osim toga, uspostavljeni su prilagođeni programi podučavanja za srednje rukovoditelje koji žele postati viši rukovoditelji i za etablirane više rukovoditelje koji se žele razvijati unutar svojeg trenutnog položaja ili se pripremati za veće odgovornosti. Dosad je u tim programima sudjelovalo ili sudjeluje 185 žena (151 srednji rukovoditelj i 34 viša rukovoditelja).

Komisija je u siječnju 2025. dosegla udio od 51 % žena na srednjim rukovodećim položajima u izvršnim agencijama. Među višim rukovoditeljima trenutačno su četiri od šest direktora izvršnih agencija žene.

Ostvaren je napredak i u promicanju rodno osjetljivog vodstva u vanjskom djelovanju EU-a. U skladu s Akcijskim planom EU-a za rodnu ravnopravnost u vanjskim odnosima (GAP III) EU je uz potporu švedske akademije Folke Bernadotte (FBA) pokrenuo program rodno osjetljivog vodstva. Od prosinca 2024. 80 % viših rukovoditelja u sjedištu Europske službe za vanjsko djelovanje osposobljeno je u barem jednom od dvaju modula, a uspostavljena je mreža od 73 kontaktne točke za rodna pitanja koja obuhvaća gotovo sve odjele ESVD-a i nudi mjesečno osposobljavanje o rodno osviještenoj politici i razmjeni najboljih praksi.

U paktu za civilnu zajedničku sigurnosnu i obrambenu politiku (ZSOP) donesenom u svibnju 2023. obvezalo se i na jačanje rodno osjetljivog vodstva u misijama te je postavljen cilj da 40 % žena bude među međunarodnim osobljem. Sve civilne misije ZSOP-a trebale bi uključivati posebne savjetnike za rodna pitanja i mreže kontaktnih točaka za rodna pitanja. Počevši od početka 2024. uvodno osposobljavanje za voditelje misija ZSOP-a uključuje sastavnice o rodno osjetljivom vodstvu.

Žene u donošenju gospodarskih odluka

U gospodarskoj sferi žene su i dalje nedovoljno zastupljene u tijelima za donošenje korporativnih odluka diljem EU-a. Kako bi riješio to pitanje, EU je donio Direktivu o poboljšanju rodne ravnoteže u upravnim¹⁵⁸ odborima trgovačkih društava, kojom se od velikih trgovačkih društava uvrštenih na burzu u EU-u zahtijeva da do 30. lipnja 2026. dosegnu najmanje 40 % svakog spola među članovima savjetodavnih odbora ili 33 % među svim direktorima. Poduzeća koja ne ostvare ciljeve obvezna su provoditi postupovne zahtjeve kojima se osigurava transparentnost postupka odabira i izvješćivati o poduzetim ili planiranim mjerama za postizanje rodno uravnotežene zastupljenosti u svojim odborima. Ti se zahtjevi moraju provoditi kaznama.

Direktiva je morala biti prenesena do 28. prosinca 2024. Dosad 17 država članica nije obavijestilo o nacionalnim mjerama kojima se u potpunosti prenosi zakonodavstvo. Komisija je u veljači 2025. službeno obavijestila te države članice o nepoštovanju prava EU-a.

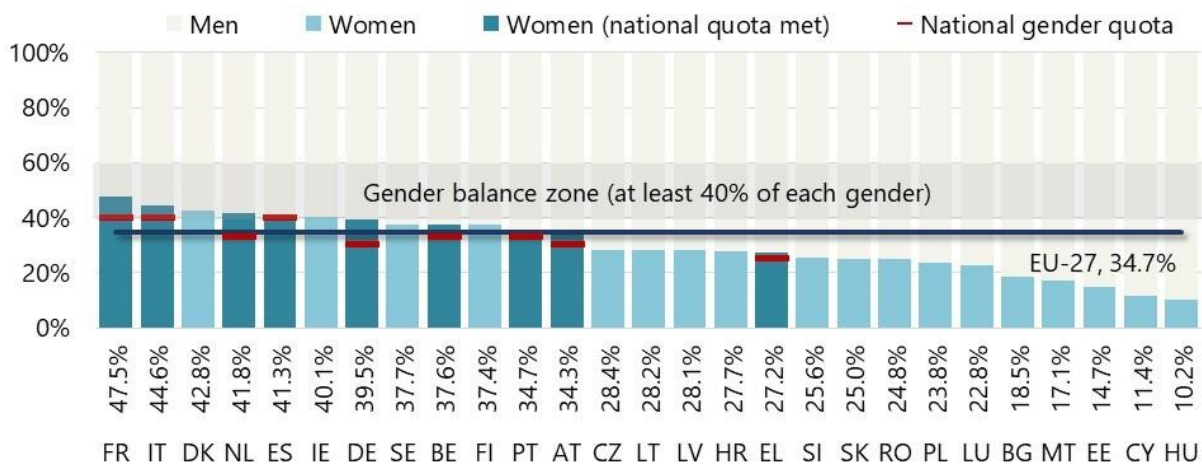
Najnoviji podaci EIGE-a pokazuju povećanje broja žena u upravama najvećih trgovačkih društava uvrštenih na burzu, što je nova visoka razina. U 2024. žene su činile 34,7 % članova uprava trgovačkih društava EU-a uvrštenih na burzu, u usporedbi s 33,8 % u 2023.¹⁵⁹ Od svih država članica njih 12 postiglo je cilj od najmanje 33 % žena među svim članovima odbora¹⁶⁰.

158 Direktiva (EU) 2022/2381 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. studenoga 2022. o poboljšanju rodne ravnoteže među direktorima uvrštenih trgovačkih društava i o povezanim mjerama, SL L 315, 7.12.2022., str. 44.

159 Izvor: Statistička baza podataka EIGE-a. Posljednji put ažurirano u studenome 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? poduzeća i financije ?? najveća uvrštena trgovačka društva: članovi upravnog odbora.](#)

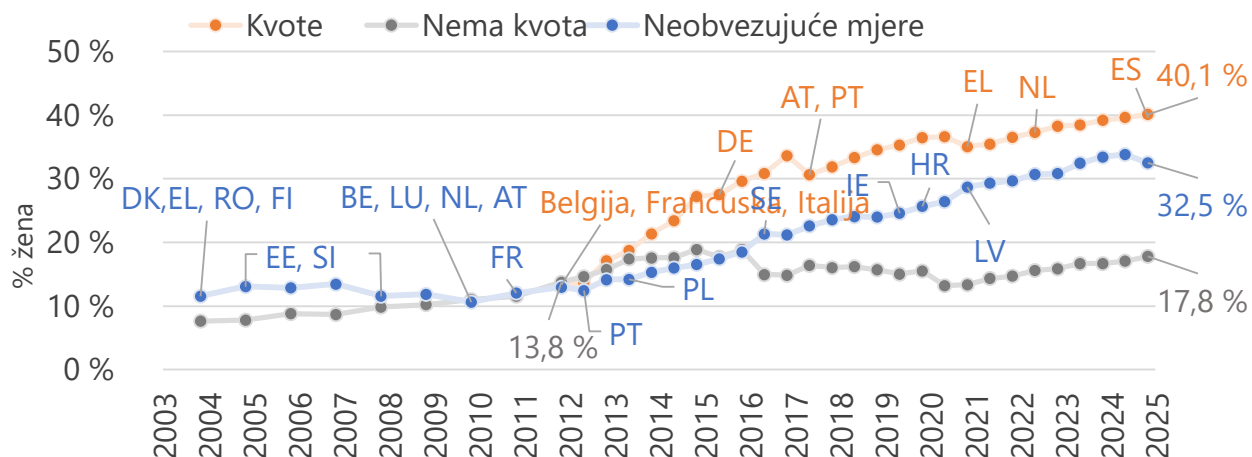
160 Austrija (34,3 %), Portugal (34,7 %), Finska (37,4 %), Belgija (37,6 %), Švedska (37,7 %), Njemačka (39,5 %), Irska (40,1 %), Španjolska (41,3 %), Nizozemska (41,8 %), Danska (42,8 %), Italija (44,6 %) i Francuska (47,5 %). To je isti broj kao i 2023. Kad je riječ o udjelu neizvršnih žena, osam država članica ispunjava predloženi cilj EU-a od najmanje 40 % (slika 7.): Italija (50 %), Francuska (49,8 %), Irska (46,7 %), Španjolska (46,2 %), Portugal (44,2 %), Nizozemska (43,1 %), Danska (42,8 %) i Belgija (40,3 %).

Slika 5.: Udio žena i muškaraca u upravama najvećih uvrštenih trgovačkih društava u EU-u, listopad 2024.

Izvor: EIGE, Rodna statistika

Slika 6.: Udio žena u upravama najvećih uvrštenih trgovačkih društava u državama članicama EU-a s nacionalnim rodnim kvotama i bez njih, od 2003. do listopada 2024.

Izvor: vlastiti izračuni EIGE-a na temelju podataka iz njegove baze podataka o rodnoj statistici

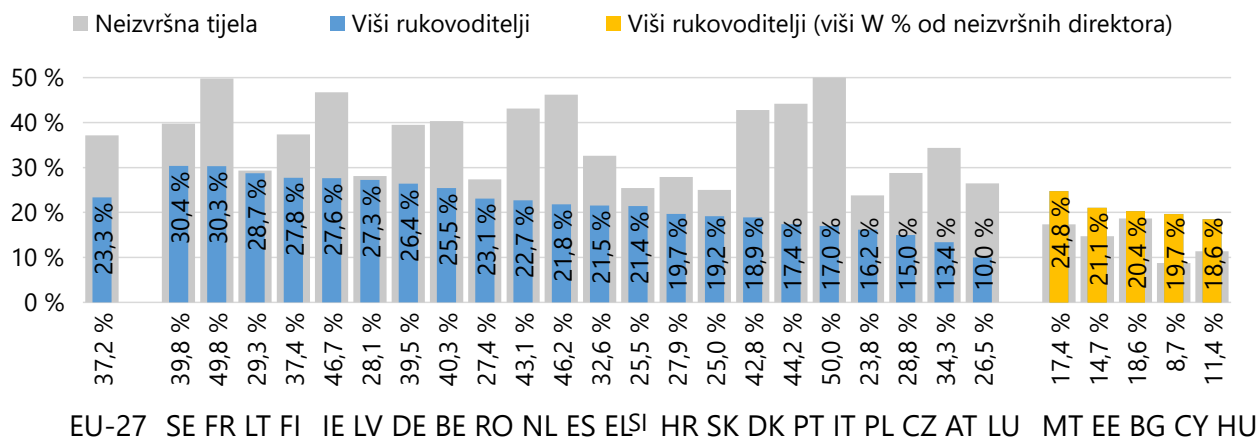
Napomene: Podaci ne uključuju Češku, Litvu, Maltu i Poljsku za 2003. i Hrvatsku za razdoblje 2003.–2006. (zemlje su dodane prikupljanju podataka 2004. odnosno 2007.). Zemlje su uključene u relevantnu skupinu na temelju godine donošenja zakonodavstva / neobvezujućih mjera. Neobvezujuće mjere: Danska, Grčka, Rumunjska, Finska (2003. listopada), Estonija, Slovenija (2004. listopada), Španjolska (2007. listopada), Belgija, Luksemburg, Nizozemska, Austrija (2009. listopada), Francuska (2010. listopada), Portugal (2012. listopada), Poljska (2013. travnja), Švedska (2016. travnja), Irska (2019. travnja), Hrvatska (2019. listopada), Latvija (2020. listopada). Kvota: Belgija, Francuska, Italija (2011. listopada), Njemačka (2015. travnja), Austrija, Portugal (2017. travnja), Grčka (2020. listopada), Nizozemska (2022. travnja), Španjolska (2024. listopada).

Vladine inicijative za postizanje većeg rodnog pariteta u korporativnom vodstvu obuhvaćaju niz pristupa, od neobveznih „mekih” mjera kojima se potiče dobrovoljno djelovanje poduzeća do strožih „tvrdih” regulatornih pristupa kojima se nameću pravno obvezujuće kvote, uz sankcije za neusklađenost.

Od 2014. došlo je do primjetnog poboljšanja u zastupljenosti žena u upravama najvećih poduzeća u većini država članica EU-a, iako s različitim stupnjevima napretka. Zemlje koje su provele neku vrstu djelovanja općenito su doživjele znatnija poboljšanja u zastupljenosti žena, iako postoje neke iznimke.

Nakon razdoblja ubrzanog napretka između 2010. i 2015., uglavnom potaknutog poboljšanjima u Francuskoj, Italiji i Njemačkoj, napredak se usporio jer su zemlje postupno ostvarile svoj zakonodavni cilj ili se približile njemu (slika 6.).

Slika 7.: Udio žena među izvršnim i neizvršnim članovima dvaju najviših tijela za donošenje odluka najvećih trgovačkih društava uvrštenih na burzu u EU-27, listopad 2024.

Izvor: Baza podataka EIGE-a o rodnoj statistici

Udio žena na neizvršnim položajima u dvama najvećim tijelima za donošenje odluka u najvećim trgovačkim društvima EU-a uvrštenima na burzu iznosio je 37,2 %. Međutim, udio žena na izvršnim položajima znatno je niži (23,3 %). Ta je razlika (manje žena na rukovodećim položajima nego neizvršnih) uočena u većini država članica EU-a (22 od 27).

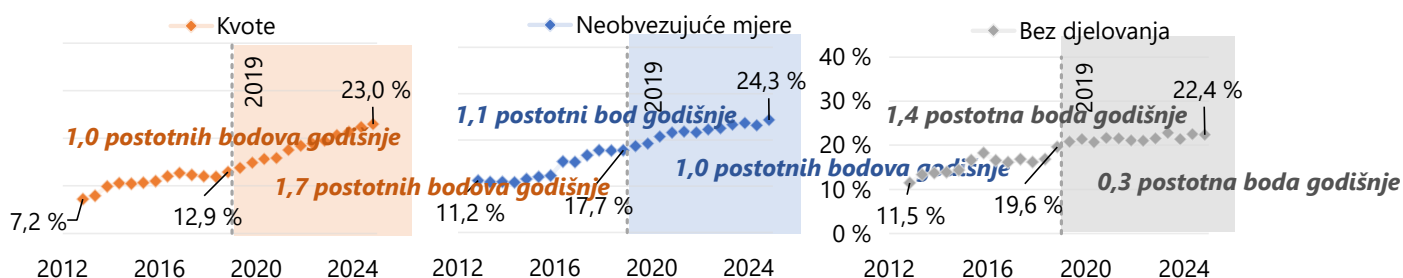
U osam država članica neizvršna tijela rodno su uravnotežena (slika 7.). Kad je riječ o rukovoditeljima, žene čine manje od tri od deset rukovoditelja u svim državama članicama EU-a.

Zakonodavni naponi na nacionalnoj razini imali su važnu ulogu u znatnom povećanju zastupljenosti žena na razini upravnih odbora. Kvote se obično primjenjuju samo na odbor na najvišoj razini, koji se često sastoji od neizvršnih tijela, tako da to možda neće toliko utjecati na izvršne položaje. Međutim, sve veći broj zemalja proširuje zakonodavne mjere kako bi uključile više izvršne funkcije.

Od 2012. do 2019. u zemljama s kvotama, zemljama s neobvezujućim mjerama i zemljama bez djelovanja zabilježene su slične godišnje stope povećanja udjela žena na rukovodećim položajima. Od 2019. stopa promjene za žene na rukovodećim položajima u državama članicama s kvotama povećala se, dok se u državama članicama s neobvezujućim mjerama ili bez djelovanja brzina

promjene zapravo smanjila. S bržim tempom promjena udio žena na rukovodećim položajima u zemljama obuhvaćenima kvotama (23,0 %) dosegnuo je razinu sličnu onoj u skupinama zemalja s neobvezujućim mjerama (24,3 %) i zemalja bez djelovanja (22,4 %) unatoč tome što je 2019. zabilježen niži udio žena na rukovodećim položajima (12,9 % u odnosu na 17,7 % odnosno 19,6 %).

Slika 8.: Udio žena među izvršnim članovima dvaju najviših tijela za donošenje odluka najvećih uvrštenih trgovačkih društava u EU-27, prema vrsti djelovanja, od listopada 2012. do listopada 2024.

Izvor: vlastiti izračuni na temelju podataka iz baze podataka EIGE-a o rodnoj statistici **Napomene:** Skupina kvota uključuje države članice s nacionalnim rodnom kvotama koje se postupno temelje na godini donošenja: Belgija, Francuska i Italija od 2011.; Njemačka od 2015.; Austrija i Portugal od 2017.; Grčka od 2020.; Nizozemska od travnja 2022.; i Španjolskoj od kolovoza 2024. U slučajevima s nekoliko mjera najranija godina donošenja upotrebljava se za kategorizaciju zemalja u relevantnoj skupini. Za pojedinosti vidjeti Prilog.

Iako žene sada čine više od 30 % članova odbora, broj žena na položajima predsjednika odbora ili glavnog izvršnog direktora (8,8 % odnosno 8,5 %) i dalje je nizak.

Osim toga, 2024. broj muškaraca i dalje je bio veći od broja žena u donošenju odluka u financijskim institucijama. Iako su sve tri financijske institucije EU-a predvodile žene, u usporedbi sa samo dvije u 2023.,¹⁶¹ u odborima tih institucija i dalje dominiraju muškarci, koji zauzimaju 84,7 % mjesta u odborima (79,7 % u 2023.), što znači da se udio žena smanjio s 20,3 % u 2023. na 15,3 % u 2024.¹⁶²

Na nacionalnoj razini broj žena na ključnim položajima na kojima se donose odluke (tj. članova najviših tijela nadležnih za donošenje odluka) u središnjim bankama povećao se na 32 % u odnosu na 29,3 % u 2023.¹⁶³ Žene su također na 36,2 % položaja zamjenika guvernera, u usporedbi s 37,5 % u 2023.¹⁶⁴ Na nacionalnoj razini postoji rodno uravnotežena zastupljenost žena i muškaraca u središnjoj banci samo šest država članica (Litva, Francuska, Luksemburg, Italija, Portugal i Irska). Kad je riječ o guvernerima središnjih banaka u državama članicama, Španjolska je 2024. imenovala guvernerku, a ostalih 26 guvernera i dalje su muškarci, kao i 2023.¹⁶⁵

Nadalje, prema izvješću European Financial Services Boardroom Monitor by EY, razlika u plaćama među spolovima povećava se za neizvršne članove odbora u sektoru financijskih usluga: Žene su 2023. u odborima banaka, osiguravatelja i upravitelja imovinom u prosjeku bile plaćene 36 % manje od muškaraca, u usporedbi s razlikom od 31 % 2019. Žene su manje plaćene kada rade u odborima kao što su revizija i imenovanje. Predsjednice odbora zarađuju polovinu svojih muških

161 Izvor: Baza podataka EIGE-a o rodnoj statistici. Posljednji put ažurirano u srpnju 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? poduzeća i financije ?? financije ?? europske financijske institucije: Predsjednik ili predsjednica.](#)

162 Izvor: Baza podataka EIGE-a o rodnoj statistici. Posljednji put ažurirano u srpnju 2024. [Pokazatelj: Europske financijske institucije: predsjednici i članovi ?? Baza podataka o rodnoj statistici ?? Europski institut za ravnopravnost spolova.](#)

163 Izvor: Baza podataka EIGE-a o rodnoj statistici. Posljednji put ažurirano 6. prosinca 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? poslovanje i financije ?? financije ?? središnje banke: članovi svih ključnih tijela za donošenje odluka.](#)

164 Izvor: Baza podataka EIGE-a o rodnoj statistici. Posljednji put ažurirano 6. prosinca 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? poslovanje i financije ?? financije ?? središnje banke: zamjenici/potpredsjednici.](#)

165 Izvor: Baza podataka EIGE-a o rodnoj statistici. Posljednji put ažurirano 6. prosinca 2024. [Pokazatelj: žene u donošenju odluka ?? poslovanje i financije ?? financije ?? središnje banke: guverneri.](#)

kolega, a članovi odbora 75 % manje. U međuvremenu se u SAD-u i Kanadi razlika između plaća muškaraca i žena u upravnim odborima 2023. smanjila s 2019. na 5 % sa 7 %, utvrdila je EY. Žene su također zarađivale gotovo jednako kao i muškarci kada su imenovane predsjednicima ili članovima odbora odbora u Sjevernoj Americi.

Žene su također nedovoljno zastupljene u poduzetništvu jer čine samo 32 % samozaposlenih osoba u EU-u. Oni čine samo 31 % poduzetnika novoosnovanih poduzeća, među ostalim u području duboke tehnologije. Kako bi podržao žene koje predvode novoosnovana poduzeća u području deep tech tehnologije, konzorcij Women TechEU objavio je 2024. dva poziva na podnošenje prijedloga.¹⁶⁶ Svako odabrano novoosnovano poduzeće dobiva bespovratna sredstva u iznosu od 75 000 EUR. Program Women TechEU pokrenut je 2021. kao pilot-program, a 2022. postao je punopravna inicijativa.¹⁶⁷ Programom se podupiru europska start-up poduzeća u ranoj fazi duboke tehnologije u razdoblju od najmanje šest mjeseci u trenutku podnošenja zahtjeva, a osnovale su ih ili suosnivale žene na najvišem rukovodećem položaju (glavni izvršni direktor, glavni tehnološki direktor, glavni znanstveni direktor ili jednakovrijedno mjesto). Osim bespovratnih sredstava, osnivačice mogu imati koristi i od podučavanja, mentorstva, umrežavanja i ciljanog osposobljavanja u okviru Programa za žene na vodećim¹⁶⁸ položajima Europskog vijeća za inovacije (EIC).

Kako bi se promicalo sudjelovanje žena u inovacijama u okviru EIC-a, provedeno je nekoliko mjera u skladu s objavom Odbora EIC-a „Izjava o rodu i primjerima; raznolikost u EIC-u”.¹⁶⁹ Tim se mjerama nastoji poticati uključiviji i raznolikiji inovacijski ekosustav. Pomno se prati i sudjelovanje glavnih istražiteljica i koordinatorica u projektima EIC-a te konzorcija pod vodstvom žena u tranziciji. Kako bi se podržao rast osnivačica u deep tech start-up poduzećima, u okviru Programa EIC-a za žene na vodećim položajima ponuđene su mogućnosti osposobljavanja, mentorstva i umrežavanja za poduzetnice i istraživačice koje traže vodeće položaje u poduzećima.

Osim tih mjera, EIC financira GENDEX, pilot-projekt pokrenut 2024. radi prikupljanja i analize podataka o rodu i raznolikosti u cijelom inovacijskom ekosustavu te stvaranja indeksa roda i raznolikosti.¹⁷⁰ EIC je pokrenuo mjeru za rodno uvjetovane razlike u ulaganjima u javnoj nabavi, čiji je cilj prikupljanje, usklađivanje i razmjena podataka o raznolikosti u cijelom inovacijskom ekosustavu, među ostalim na razini EIC-a i EU-a, kao i u sektoru poduzetničkog kapitala. To će pomoći u razvoju polaznih vrijednosti, praćenju napretka i usmjeravanju ciljanih mjera za promicanje raznolikosti i uključenosti u inovacijski ekosustav.

Nadalje, 2024. objavljen je poziv na podnošenje prijave za nagradu EU-a za inovatorice. Ovom nagradom odaje se priznanje poduzetnicama koje stoje iza revolucionarnih inovacija u Europi te će se dodijeliti devet nagrada u tri kategorije¹⁷¹. Nagrada se dodjeljuje ženama čije disruptivne inovacije pokreću pozitivne promjene za ljude i planet.

Prema izvješću She Figures 2024 žene su također znatno podzastupljene u ulaganjima, pri čemu su samo 9 % ulagača žene. Osim toga, žene se i dalje suočavaju sa znatnim preprekama u pristupu financiranju, i kao poduzetnice i kao ulagačice. Unatoč dokazima da novoosnovana poduzeća koja

166 <https://womentecheuropa.eu/>

167 Dio programa rada Obzora Europa koji se odnosi na europske inovacijske ekosustave usmjeren je, među ostalim, na promicanje ženskog vodstva i talenta u području inovacija, uključujući deep-tech, kako bi se izgradili pravedniji, uključiviji i prosperitetniji inovacijski ekosustavi u EU-u.

168 https://eic.ec.europa.eu/eic-funding-opportunities/bas/eic-women-leadership-programme_en

169 https://eic.ec.europa.eu/document/download/8d2b88ac-2516-4f03-bc10-f3e5641ecdf1_en?filename=EIC_Gender_Diversity%20statement_June%202021.pdf

170 <https://eurogendex.org/>

171 https://eic.ec.europa.eu/eic-prizes/european-prize-women-innovators-powered-eic-eit_en

vode žene ostvaruju velike prinose, samo se mali dio poduzetničkog kapitala u EU-u ulaže u poduzeća koja su osnovale ili suosnivale žene.

Strukturne pristranosti, obrasci ulaganja neskloni riziku i nedostatak različitih donositelja odluka u području financija

institucije i fondovi poduzetničkog kapitala doprinose tom stalnom jazu. Programom InvestEU prvi su put uvedeni rodni kriteriji koji se primjenjuju na vlasničke financijske posrednike. Kriteriji su usmjereni na rodnu raznolikost u fondovima poduzetničkog kapitala i fondovima privatnog vlasničkog kapitala na različitim razinama donošenja odluka (više rukovodstvo, odbori za ulaganja). Najmanje 25 % financijskih posrednika koji primaju potporu iz fonda InvestEU putem Grupe Europske investicijske banke (glavni partner u provedbi) mora ispunjavati rodne kriterije.¹⁷² Prema prvim rezultatima provedbe ciljna vrijednost od 25 % već je premašena.

Nadalje, savjetodavni centar InvestEU nastavio je pružati savjetodavne usluge povezane s rodnim pitanjima, među ostalim putem godišnje konferencije o jačanju vlasničkog kapitala za žene ulagače, programa mentorstva za upravitelje fondova,¹⁷³ nedavno pokrenute studije o financijskim proizvodima banaka i drugih zajmodavaca usmjerene na žene i poduzeća kojima upravljaju žene te programa osposobljavanja za banke o rodnim pitanjima koji će se pokrenuti u ožujku 2025.

Kako bi dopunila te mjere, Komisija je 2024. pokrenula Europsku mrežu rodno osviještenih ulagača WomenINvestEU.¹⁷⁴ Mreža okuplja vodeće aktere iz cijelog lanca opskrbe ulaganjima sa zajedničkim ciljem povećanja rodno usmjerenih ulaganja kako bi se većem broju poduzeća pod vodstvom žena omogućio pristup ulaganjima diljem Europe. Mreža će članovima pružiti priliku da uspostave veze i međusobno se uključe putem događanja za umrežavanje, kao i da stvore nove načine na koje žene mogu ući u sektor i postati donositelji odluka. U okviru projekta WomenINvestEU nastojat će se educirati i podizati svijest o prednostima rodno usmjerenih ulaganja uključivanjem ključnih aktera iz cijele Europe u rješavanje problema nejednakosti te zapošljavanjem i osnaživanjem većeg broja žena kako bi ostvarile karijeru u području financija.

172 U okviru programa InvestEU smatra se da fond ispunjava rodne kriterije ako ispunjava barem jedno od sljedećih načela: njegov upravljački tim sastoji se od najmanje jedne trećine partnerica, njegov viši investicijski tim osigurava najmanje 40 % zastupljenosti žena ili najmanje 40 % zastupljenosti žena osigurava njegov odbor za ulaganja.

173 <https://engage.eif.org/diversity-inclusion/mentorship>

174 <https://women-invest.ec.europa.eu/>

GENDER ODRŽAVANJE

Uključivanje rodni pitanja u sve politike EU-a, tj. rodno osviještenu politiku, ključno je za postizanje rodne ravnopravnosti. U strategiji za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2020. 2025. rodno osviještena politika naglašava se kao ključni alat za promicanje pravedne preraspodjele moći, utjecaja i resursa te osiguravanje jednakih mogućnosti za žene, muškarce, djevojčice i dječake u svoj njihovoj raznolikosti. Osim toga, njome se osigurava i da se politikama nenamjerno ne jačaju postojeće rodne nejednakosti.

Tijekom 2024. Komisija je nastavila uključivati rodnu ravnopravnost u sva područja politika EU-a kao što su zdravstvo, istraživanje i inovacije te obrazovanje. Tajništvo Radne skupine Komisije za ravnopravnost ¹⁷⁵ nastavilo je podupirati rodno osviještenu politiku u okviru šireg uključivanja ravnopravnosti podizanjem svijesti, pružanjem relevantnog osposobljavanja i olakšavanjem rada koordinatora za ravnopravnost. Ti koordinatori za ravnopravnost, koji su aktivni u svim glavnim upravama ili službama Komisije te u Europskoj službi za vanjsko djelovanje, usredotočili su se na uključivanje pitanja ravnopravnosti u političke inicijative Komisije i u njihovo unutarnje funkcioniranje u skladu sa svojim planovima rada za uključivanje pitanja ravnopravnosti.

Rodna ravnopravnost u različitim područjima politika EU-a

Jedan od najvažnijih problema za društvo u nadolazećim godinama bit će pronalaženje načina za upravljanje klimatskim promjenama. Kako je navedeno u Komunikaciji o upravljanju klimatskim rizicima – zaštita ljudi i blagostanje, „klimatske rizike posebno osjećaju osobe u ranjivom položaju zbog niza socioekonomskih čimbenika kao što su dohodak, spol, dob, invaliditet, zdravlje i socijalna isključenost (posebno migranti, etničke manjine i autohtoni narodi). Postojeći nedostaci smanjuju sposobnost oporavka od katastrofa uzrokovanih klimatskim promjenama”. ¹⁷⁶

EIGE je u listopadu 2024. objavio izvješće u kojem je navedeno 12 dobrih praksi o uključivanju rodne perspektive u politiku europskog zelenog plana. ¹⁷⁷ Iako te dobre prakse pokazuju da se rodno osviještena politika provodi u različitim područjima politika europskog zelenog plana, u izvješću se ističe da su potrebna daljnja poboljšanja i na razini EU-a i na razini država članica kako bi se učinkovito uključile strategije rodno osviještene politike i upotrijebili relevantni alati.

U okviru projekta GREENA ¹⁷⁸ EIGE je razvio postupni skup alata za provedbu rodno osjetljive evaluacije napretka u ostvarivanju ciljeva povezanih s rodnom ravnopravnošću utvrđenih u politikama, programima i projektima za okolišnu i održivu budućnost za sve. ¹⁷⁹ Paket uključuje primjere iz četiri područja politika – prometa, energetike, poljoprivrede i kružnog gospodarstva – te pomaže u utvrđivanju rodni implikacija pitanja okoliša.

Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC) posvećuje dužnu pozornost rodnoj osjetljivosti u djelovanju u području klime. Države članice i Europska komisija zajedno su 2024. pripremile podnesak za završno preispitivanje UNFCCC-a o napretku u provedbi mjera sadržanih u Akcijskom planu za rodnu ravnopravnost (GAP) za razdoblje 2019. 2024. i o budućem

¹⁷⁵ Vidjeti [Radnu skupinu za ravnopravnost Europske komisije – Europska komisija](#)

¹⁷⁶ Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija „Upravljanje klimatskim rizicima – zaštita ljudi i blagostanje”, COM(2024)91 final.

¹⁷⁷ https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/good-practices-gender-mainstreaming-european-green-deal-towards-more-gender-equal-and-greener-europe?language_content_entity=en

¹⁷⁸ U okviru projekta GREENA razvijaju se pristupi i praktični alati za istodobnu integraciju pitanja zaštite okoliša i klimatske politike te pitanja rodne ravnopravnosti u evaluacije.

¹⁷⁹ <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gender-responsive-evaluation-greena>

radu koji treba poduzeti u području rodne ravnopravnosti i klimatskih promjena. Na temelju sklopljenog GAP-a stranke Pariškog sporazuma dogovorile su se da će utvrditi ciljeve i mjere u pet prioritarnih područja kojima je cilj: (i) unaprijediti znanje i razumijevanje rodno osjetljivog djelovanja u području klime; ii. dosljedno uključivanje tih ciljeva i mjera u UNFCCC i rad stranaka, tajništva, tijela Ujedinjenih naroda i svih dionika na svim razinama; i iii. osigurati potpuno, ravnopravno i smisleno sudjelovanje žena u procesu UNFCCC-a.

„Jačanje rodno osviještene politike u klimatskim politikama EU-a” (WomenInClimate) transnacionalni je projekt koji se financira iz poziva na podnošenje prijedloga za uključivanje i sudjelovanje građana u okviru programa Građani, jednakost, prava i ¹⁸⁰ vrijednosti pod vodstvom Europskog ženskog lobija. Projekt je započeo 2024. Cilj mu je prenijeti poruke žena i predložiti uključiva rješenja donositeljima odluka, kao i pružiti donositeljima odluka sveobuhvatne informacije i podatke za oblikovanje učinkovitih i rodno osjetljivih klimatskih politika. U njemu sudjeluju organizacije civilnog društva u šest država članica EU-a: Nizozemska, Bugarska, Rumunjska, Češka, Portugal i Finska.

Prema studiji koju je Europska komisija objavila 2024. naslovljenoj „Rodna ravnoteža u području istraživanja i inovacija za poboljšanje uloge žena u energetske tranziciji” ¹⁸¹ žene čine samo 25 % radne snage u energetske sektoru EU-a i 22 % radnih mjesta u području istraživanja i inovacija. Kako bi se postigla minimalna rodna ravnoteža do 2050. godine, izvješće procjenjuje da je u energetske sektoru potrebno 200.000 više žena. U tom pogledu energetske sektor također sve više posvećuje pozornost jednakosti. Platformi za ravnopravnost u energetske sektoru 2024. pridružilo se 11 novih članova, čime je ukupan broj članova porastao na 39. Platformu je 2021. pokrenula Europska komisija, a njome se dionici u području energetike mogu umrežiti i razmjenjivati dobre prakse radi promicanja jednakosti, raznolikosti i uključenosti u svoje aktivnosti, što će u konačnici dovesti do društvenih promjena na radnom mjestu. Na sastancima platforme 2024. raspravljalo se o tome kako poduprijeti žene da postanu poduzetnice i poduzetnice u području održive energije, kao i o tome kako se na odgovoran i nediskriminirajući način koristiti umjetnom inteligencijom u energetske sektoru. ¹⁸² Organizacije članice, sa sjedištem u 13 različitih država članica, predlažu praktične mjere za raznolikost i uključivanje te redovito izvješćuju o njihovoj provedbi. Naposljedku, tijekom Europskog tjedna održive energije (EUSEW) nagradu EUSEW Women in Energy osvojila je Rita Gomes, koja je redefinirala solarna rješenja u Portugalu ¹⁸³. Nagrada EUSEW Women in Energy dodjeljuje se ženama koje vode izvanredne aktivnosti koje pomažu u unapređenju prelaska na čistu energiju u Europi. U njemu se poseban naglasak stavlja na napore za poticanje programa rodno osviještene politike i podupiranje ravnopravnosti i jednakih mogućnosti u energetske sektoru.

Nizozemska i Slovenija bile su 21. i 22. veljače 2024. domaćini seminara o sinergijama između rodne ravnopravnosti i djelovanja u području klime u Haagu. Na seminaru su razmotreni načini za postizanje transformativnog pristupa kako bi se osigurala zelena i rodno ravnopravna budućnost. Rasprave su obuhvaćale nekoliko ključnih tema rodne ravnopravnosti, posebno važnost podataka razvrstanih po spolu i intersekcijskih podataka, jačanje uloge žena u predmetima i radnim mjestima

180 <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/cerv-2023-citizens-civ>

181 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/feac18b5-dd44-11ee-b9d9-01aa75ed71a1/language-en>

182 https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-strategy/equality-platform-energy-sector/news-and-events_en

183 https://sustainable-energy-week.ec.europa.eu/awards/eusew-2024-awards-winners_en#:~:text=Rita%20Gomes%20won%20the%20award,clean%20energy%20transition%20in%20Europe

u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM) te promicanje vodstva žena u osiguravanju rodno ravnopravne pravedne tranzicije.¹⁸⁴

U području migracija jedan je od najvažnijih događaja Pakt EU-a o migracijama i azilu, koji se sastoji od deset pravnih instrumenata, a donesen je u svibnju 2024.¹⁸⁵ Skupom reformi uspostavljen je novi pravni temelj za pravedniji i učinkovitiji način upravljanja migracijama uz istodobnu zaštitu temeljnih prava podnositelja zahtjeva za azil i korisnika međunarodne zaštite.

Kad je riječ o rodnoj dimenziji, paktom se moraju uzeti u obzir posebne potrebe ranjivih skupina, uključujući žene i djevojčice. Njime se predviđa rodno osjetljiv pristup pri procjeni zahtjeva za azil i pri osiguravanju uvjeta prihvata, kao što su smještaj ili zdravstvena skrb. Paktom se nadalje osigurava da se žene i djevojčice koje se suočavaju s rodno uvjetovanim nasiljem, kao što su seksualno nasilje, trgovanje ljudima i sakaćenje ženskih spolnih organa, prepoznaju kao posebno ranjive i da im se pruži potrebna skrb.

U kolovozu 2024. Praško javno tranzitno poduzeće, u suradnji s nevladinom organizacijom Konsent i Uredom češke vlade, pokrenulo je kampanju za podizanje javne svijesti pod nazivom „Uznemiravanje ne pripada javnom prijevozu. Ili bilo gdje drugdje”.¹⁸⁶ Cilj inicijative bio je smanjiti uznemiravanje educiranjem putnika o tome kako prepoznati ponašanje koje predstavlja uznemiravanje i poticanjem putnika da interveniraju ako postanu svjesni takvog ponašanja. Plakati kampanje postavljeni su na 150 lokacija diljem Praga, uključujući autobusne stanice, kao i autobuse i tramvaje. Izvješća pokazuju da je petina češkog stanovništva vidjela kampanju, a 66 % smatra da je korisna (79 % žena i 52 % muškaraca). S obzirom na njezin uspjeh, Vladino Vijeće za ravnopravnost spolova podržalo je kampanju i preporučilo da je druge lokalne vlasti usvoje za borbu protiv uznemiravanja u drugim češkim gradovima.

Kad je riječ o prometu, Komisija je 2024. izradila i objavila priručnik za uključivanje ravnopravnosti u promet.¹⁸⁷ Priručnik bi trebao pomoći osoblju i vanjskim dionicima da uključe ravnopravnost u donošenje prometnih politika. Komisija je nastavila podupirati aktivnosti europske mreže ambasadora za #DiversityInTransport kako bi podigla svijest i potaknula promjene na lokalnoj razini i razini poduzeća. Komisija je nastavila podupirati i inicijativu „Žene u prometu – Platforma EU-a za promjene”, koja okuplja dionike u prometnom sektoru koji su predani povećanju zaposlenosti žena u prometnom sektoru i olakšava razmjenu dobrih praksi.¹⁸⁸ Te su inicijative dio strategije za održivu i pametnu mobilnost¹⁸⁹ i njima se nastoji povećati privlačnost prometnog sektora i riješiti problem nedostatka osoblja u sektoru koji stari i koji je malo raznolik.

Nedavni razvoj u zdravstvenom sektoru povezan s napretkom digitalnih zdravstvenih podataka i najsuvremenijih tehnologija kao što su umjetna inteligencija i tehnologije računalstva visokih performansi može poduprijeti bolje mehanizme probira i standardizaciju zadaća, ali mora biti pravilno osmišljen kako bi se izbjegla potencijalna pristranost. Europska inicijativa za slikovne pretrage raka uspostavljena¹⁹⁰ je 2022. kako bi se izradio „atlas” slika povezanih s rakom na razini

184 https://commission.europa.eu/publications/eu-mutual-learning-programme-gender-equality-synergies-between-gender-equality-and-climate-action_en

185 https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/pact-migration-and-asylum_en

186 <https://vlada.gov.cz/cz/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/aktuality/tz-rada-vlady-pro-rovnost-zen-a-muzu-podporila-a-doporucila-kampan-proti-sexualnimu-obtezovani-v-doprave-dalsim-uzemnim-samospravnym-celkum-215750/>

187 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e8600d42-31e7-11ef-a61b-01aa75ed71a1/language-en>

188 https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/social-issues-equality-and-attractiveness-transport-sector/equality/women-transport-eu-platform-change_en

189 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/AUTO/?uri=CELEX:52020DC0789>

190 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cancer-imaging>

EU-a te kako bi anonimizirane slike bile dostupne bolnicama, istraživačima i inovatorima. Postigla je velik uspjeh 2024.: temelj inicijative je udružena europska infrastruktura za podatke o snimkama raka, koju je razvila Europska federacija za snimke raka, koja je u rujnu 2024. donijela prvu verziju digitalne infrastrukture. Od studenoga 2024. katalog je popunjen s 47 skupova podataka s ukupno više od 35 000 ispitanika.

Pilot-studije pokrenute su 2024. za nekoliko projekata financiranih sredstvima EU-a kojima se doprinosi provedbi Preporuke Vijeća o probiru raka.¹⁹¹ U okviru projekta SOLACE (jačanje probira raka pluća u Europi)¹⁹² provedena je pilot-studija za poboljšanje sudjelovanja žena u programima probira raka pluća jer su one nedovoljno zastupljene u većini kliničkih ispitivanja.¹⁹³ Tijekom 2024. na lokacijama za pilot-studije u 10 država članica EU-a distribuiran je poseban materijal za podizanje svijesti usmjeren na žene u kojem se naglašava da je rak pluća vodeći uzrok smrti žena od raka.

Projekt EUCanScreen, u okviru kojeg se provode programi probira raka, pokrenut je u lipnju 2024. u 29 zemalja i trajat će četiri godine.¹⁹⁴ U jednom važnom području rada projekta ispitat će se pojedinačne i sustavne prepreke probiru raka vrata maternice i raka dojke.

Vijeće je 21. lipnja 2024. na¹⁹⁵ temelju prijedloga Komisije iz siječnja 2024. donijelo Preporuku Vijeća o vrstama raka koje se mogu spriječiti cijepljenjem. Cilj je Preporuke pomoći državama članicama da povećaju procijepljenost djevojčica i dječaka protiv humanih papilomavirusa.

191 Preporuka Vijeća od 9. prosinca 2022. o jačanju prevencije ranim otkrivanjem: Novi pristup EU-a probiru raka kojim se zamjenjuje Preporuka Vijeća 2003/878/EZ 2022/C 473/01, SL C 473, 13.12.2022., str. 1.

192 https://health.ec.europa.eu/non-communicable-diseases/cancer/europes-beating-cancer-plan-eu4health-financed-projects/projects/solace_en

193 <https://europeanlung.org/solace/2024/08/23/updates-from-solace-pilots/>

194 https://hadea.ec.europa.eu/news/three-new-eu4health-joint-actions-fields-cancer-mental-health-and-medical-ionising-radiations-2024-08-09_en

195 Preporuka Vijeća od 21. lipnja 2024. o vrstama raka koje se mogu spriječiti cijepljenjem (C/2024/4259).

U Švedskoj je deset vladinih agencija pod vodstvom Švedske agencije za javno zdravlje, uključujući Nacionalni odbor za zdravlje i dobrobit, Švedsku agenciju za mlade i civilno društvo te Švedsku agenciju za migracije, osnovalo zajedničko povjerenstvo sa zadatkom neutraliziranja zdravstvenih razlika među stanovništvom. Naručene su za jačanje i promicanje spolnog i reproduktivnog zdravlja i prava, s naglaskom na geografskim područjima s lošim socioekonomskim uvjetima i velikom raširenošću, primjerice, ograničenja spolnosti pojedinaca ili prava na slobodan odabir partnera. Projekt traje od 2024. do 2027. i košta približno 31 milijun SEK.¹⁹⁶

U području sporta rezultati inicijative „All In Plus: Promicanje veće rodne ravnopravnosti u sportu” u zajedničkom projektu EU-a i Vijeća Europe ističu se napredak i trajne razlike u rodnoj ravnopravnosti u europskom sportu. Izvjeshće se temelji na podacima prikupljenima u 21 jurisdikciji i sadržava sveobuhvatnu analizu rodne ravnopravnosti u šest ključnih područja¹⁹⁷.

Donesen je novi Plan rada EU-a u području sporta za razdoblje 2024. 2027.,¹⁹⁸ u kojem se kao prioritetna područja navode „sigurno okruženje u sportu” i „rodna ravnopravnost”.¹⁹⁹ Nadalje, u travnju 2024. na Sportskom forumu EU-a održana je sjednica sa sportašicama na temu rodne ravnopravnosti. Tijekom Foruma danskom Idrætsforbundu dodijeljena je nagrada #BeEqual za projekt čiji je cilj uključiti djevojčice koje pripadaju etničkim manjinama i osnažiti ih da se pridruže sportskim²⁰⁰ klubovima. Osim toga, ti su naponi nadopunjeni projektima koje financira EU, kao što je projekt „PODRŠKA” u okviru programa Obzor Europa.²⁰¹ S proračunom od milijun EUR ovim se projektom podupire osam sportskih visokih učilišta iz srednje i istočne Europe u razvoju vlastitih intersekcijskih, inovativnih, uključivih i utjecajnih planova za rodnu ravnopravnost, kojima se izričito rješava rodno uvjetovano nasilje i seksualno uznemiravanje. Provela je mnoga osposobljavanja, koja su i dalje dostupna na internetu, o prikupljanju podataka i analizi rodno uvjetovanog nasilja u sportu, uključivoj komunikaciji te mogućnostima sporta da utječe na rodno uvjetovano nasilje u visokom obrazovanju u sportu.²⁰²

U Francuskoj je državna oznaka „Terrain d'égalité” („Razlozi ravnopravnosti”) usmjerena na promicanje rodne ravnopravnosti te sprečavanje i suzbijanje diskriminacije i rodno uvjetovanog nasilja u sportu. Namijenjena velikim međunarodnim sportskim događanjima u Francuskoj, oznaka se dodjeljuje na temelju kriterija kao što su imenovanje referentnih točaka za ravnopravnost i uspostava dežurne telefonske linije za rodno uvjetovano nasilje. Svim organizatorima sportskih događanja stavljen je na raspolaganje poseban paket za sprečavanje rodno uvjetovanog nasilja. Oznaka „Terrain d'Égalité” 2024. dodijeljena je organizacijskom odboru Ljetnih olimpijskih i paraolimpijskih igara 2024. u Parizu.

Europski svemirski sektor na uzlaznoj je putanji prema rodnoj ravnopravnosti, ali se suočava s brojnim izazovima u pogledu radne snage. Sveobuhvatnom analizom utvrđeno je da industrija stari, da u njoj prevladavaju muškarci i da se suočava s kritičnim jazom između tvrdih i mekih vještina koje pružaju obrazovni kurikulumi i vještina koje su sektoru potrebne.²⁰³

196 <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2024/10/satsning-for-att-starka-sexuell-och-reproduktiv-halsa-och-rattigheter-med-fokus-pa-att-na-ut-i-omraden-dar-utanforskaper-ar-stort/>

197 Resursi – SVE U: Prema rodnoj ravnoteži u sportu

198 <https://sport.ec.europa.eu/news/adoption-of-new-eu-work-plan-for-sport-2024-2027>

199 U odjeljku I.: „Integritet i vrijednosti u sportu”.

200 <https://sport.ec.europa.eu/news/meet-the-winners-of-the-beinclusive-eu-sport-awards-2023>

201 <https://cordis.europa.eu/project/id/101094529>

202 <https://www.supporter-project.eu/capacity-building-gender-equality/>

203 OECD (2023.), *Svemirskogospodarstvo u brojkama: Responding to Global Challenges*(Odgovor na globalne izazove), OECD Publishing, Pariz.

Komisija je 7. lipnja 2024. objavila izvješće o politici naslovljeno „Prijelazni put za zrakoplovno-svemirski ekosustav”.²⁰⁴ Sedam od 53 mjere koje su u izvješću utvrđene za provedbu posebno je usmjereno na osiguravanje pravednosti, raznolikosti i uključenosti u zrakoplovno-svemirskom sektoru, među ostalim ciljanim obrazovanjem od rane faze obrazovnog procesa.²⁰⁵

Strukturne prepreke rodnoj ravnopravnosti i dalje postoje i u području istraživanja i inovacija (R&I). U 2024. u okviru Komisijina programa Obzor Europa i dalje se provodio zahtjev da podnositelji zahtjeva iz svih javnih tijela i visokih učilišta moraju imati uspostavljen plan za rodnu ravnopravnost kako bi bili prihvatljivi za financiranje.²⁰⁶

Prema studiji „Učinak planova za rodnu ravnopravnost u cijelom europskom istraživačkom prostoru”, koju je Komisija²⁰⁷ objavila 2024., uvođenje kriterija prihvatljivosti za dobar ekološki potencijal u program Obzor Europa i razvoj politika na nacionalnoj razini doveli su do znatno povećanog broja institucija koje su donijele sveobuhvatne politike rodne ravnopravnosti ili koje su izradile ili ažurirale svoje planove.²⁰⁸ Neke privatne organizacije čak su dobrovoljno provele dobre ekološke potencijale. Kriterij prihvatljivosti za dobar ekološki potencijal u programu Obzor Europa također je pružio jasnu definiciju onoga što se očekuje od dobrog ekološkog potencijala, pomogao je u koordinaciji napora među dionicima i olakšao uzajamno učenje. Time se potaknulo uključivije istraživačko okruženje i doprinijelo općem cilju rodne ravnopravnosti u području istraživanja i inovacija. Jedna od ključnih pouka jest važnost kontinuiranog praćenja i ocjenjivanja dobrih ekoloških potencijala kako bi se osigurala njihova učinkovita provedba i postizanje željenih ishoda. Osim toga, potrebno je učiniti više kako bi se osiguralo da su dobri ekološki potencijali uključivi i da se njima uzimaju u obzir moguće intersekcionalnosti.

Tri nove akademske i istraživačke organizacije koje su provedbom svojeg dobrog ekološkog potencijala ostvarile izvanredne rezultate dobile²⁰⁹ su 15. svibnja 2024. nagrade EU-a za prvake u području rodne ravnopravnosti. Ti novi pobjednici pridružuju se zajednici prvaka koji nadahnjuju druge akademske i istraživačke organizacije da i same postanu prvaci u području rodne ravnopravnosti i podižu javnu svijest o važnosti rješavanja pitanja rodne ravnopravnosti u akademskim i istraživačkim organizacijama putem institucijskih promjena. Provedba uključivih planova za rodnu ravnopravnost dodatno je potaknuta programom Obzor Europa WIDERA, u okviru kojeg je objavljen poziv na podnošenje prijedloga pod nazivom „Potpora provedbi uključivih planova za rodnu ravnopravnost”, što je rezultiralo financiranjem projekata koji uključuju GEPINC,²¹⁰ INCLUDE²¹¹ i SEE-ERA.²¹²

Obzor Europa „Klaster 2.: Kultura, kreativnost i uključivo društvo” uključivao je poziv na podnošenje prijedloga o rodnoj ulozi u ekstremističkim pokretima i njihovu utjecaju na

204 https://defence-industry-space.ec.europa.eu/document/download/b0ae5705-0e5f-4c4a-bbbb-26a79f32a104_en?filename=Transition%20Pathway%20%20Aerospace%20Ecosystem%20%20EN.pdf

205 Vidjeti, na primjer, mjeru 53. Tranzicijskog puta.

206 Više informacija o kriteriju prihvatljivosti u programu Obzor Europa:

https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation/democracy-and-rights/gender-equality-research-and-innovation_en#gender-equality-plans-as-an-eligibility-criterion-in-horizon-europe.

207 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7ab4a0e8-749d-11ef-a8ba-01aa75ed71a1/language-en>
Impact of gender equality plans across the European Research Area - European Commission (Planiranje rodne ravnopravnosti u cijelom europskom istraživačkom prostoru – Europska komisija).

208 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/7ab4a0e8-749d-11ef-a8ba-01aa75ed71a1/language-en>

209 https://research-and-innovation.ec.europa.eu/news/all-research-and-innovation-news/new-winners-announced-eu-gender-equality-champions-research-and-innovation-2024-05-15_en

210 <https://cordis.europa.eu/project/id/101187961>

211 <https://cordis.europa.eu/project/id/101188452>

212 <https://cordis.europa.eu/project/id/101188467>

demokraciju, kojim su financirana tri projekta – EMMELO,²¹³ MEN4DEM²¹⁴ i YOU-DARE²¹⁵ – s ukupnim proračunom od 8,6 milijuna EUR. Ti će projekti pridonijeti razvoju uvida utemeljenih na dokazima i inovativnih pristupa rješavanju problema porasta ekstremističkih, identitarnih i nacionalističkih pokreta, s naglaskom na izgradnji i utjecaju rodni uloga u tim pokretima. Dodatni projekti financirani su za rješavanje strukturnih nejednakosti intersekcijom pristupom, na primjer istraživanje društveno-gospodarskih učinaka usamljenosti. U okviru 3. klastera objavljen je poziv za financiranje borbe protiv radikalizacije i rodne ravnopravnosti s proračunom od 3 milijuna EUR. Naposljetku, 2024. pokrenuta su četiri projekta o intersekcionalnosti i ravnopravnosti u deliberativnim i participativnim demokratskim prostorima u ukupnom iznosu od 9,5 milijuna EUR: INSPIRE²¹⁶, iDEM²¹⁷, EU-CIEMBLY²¹⁸, i SINCRONY²¹⁹. Ti će projekti pridonijeti oživljavanju demokracije i povećanju sudjelovanja građana osmišljavanjem i pokusnim uvođenjem demokratskih inovacija, pri čemu je prevladavanje gomilanja i sjecišta diskriminacije ili stigmatizacije ključan dio procesa.

Kad je riječ o zahtjevu u okviru programa Obzor Europa da se rodna dimenzija uključi u rad na istraživanju i inovacijama, najnoviji podaci pokazuju da se u 81 % prijedloga u području istraživanja i inovacija sada uzima u obzir rodna dimenzija. Došlo je i do povećanja u pogledu cilja rodne ravnoteže u okviru programa Obzor Europa, posebno za žene u ključnim ulogama: 43,5 % članova stručnih skupina čine žene (povećanje u odnosu na 42 % u okviru programa Obzor 2020.) i 48,7 % u savjetodavnim skupinama (povećanje u odnosu na 43 %). Također, udio konzorcija pod vodstvom žena porastao je s 23 % na 31 %.

Kad je riječ o rodnoj ravnopravnosti u umjetnoj inteligenciji, četiri projekta u okviru poziva u okviru programa Obzor Europa „Borba protiv rodne, rasne i druge pristranosti u umjetnoj inteligenciji (RIA)” nastavila su 2024. ostvarivati znatan napredak u utvrđivanju i ublažavanju pristranosti u sustavima umjetne inteligencije. Na primjer, projektom FINDHR²²⁰, projektom MAMMOth²²¹, projektom BIAS²²², i projektom AEQUITAS²²³ stvoren je klaster pravednosti u području umjetne inteligencije²²⁴, čija je misija poticati povjerenje u sustave umjetne inteligencije u različitim područjima, uključujući zdravstvo, financije, ljudske resurse i obrazovanje. U tom su okviru tijekom 2024. organizirali razne radionice, uključujući inauguracijsku konferenciju klastera

213 <https://cordis.europa.eu/project/id/101177204>

214 <https://cordis.europa.eu/project/id/101177356>

215 <https://cordis.europa.eu/project/id/101178147>

216 <https://cordis.europa.eu/project/id/101132292>

217 <https://cordis.europa.eu/project/id/101132431>

218 <https://cordis.europa.eu/project/id/101132694>

219 <https://cordis.europa.eu/project/id/101132459>

220 <https://findhr.unipi.it/> U okviru projekta razvijene su nove metodologije za utvrđivanje rizika od diskriminacije i postizanje manje pristranih ishoda. FINDHR je uspješno izradio alate i smjernice za pravednu umjetnu inteligenciju pri zapošljavanju. Projektom je također osigurano opsežno osposobljavanje stručnjaka za ljudske resurse i razvojnih programera o algoritamskoj pravednosti.

221 <https://mammoth-ai.eu/> razvija standardizirana rješenja umjetne inteligencije za uklanjanje pristranosti u svim fazama razvoja sustava umjetne inteligencije. Projekt ima napredne tehnologije za procjenu i ublažavanje pristranosti u multimodalnim podacima, uključujući tekst, slike i mreže.

222 <https://www.biasproject.eu/> razvija standardizirana rješenja umjetne inteligencije za uklanjanje pristranosti u svim fazama razvoja sustava umjetne inteligencije. Projekt ima napredne tehnologije za procjenu i ublažavanje pristranosti u multimodalnim podacima, uključujući tekst, slike i mreže.

223 <https://www.aequitas-project.eu/> Projekt je usmjeren na stvaranje smjernica i metodologija pravednog projektiranja za razvoj sustava umjetne inteligencije bez pristranosti. U okviru projekta generirani su sintetički skupovi podataka i slučajevi stvarne upotrebe kako bi se ispitala i potvrdila njegova rješenja za ublažavanje pristranosti. Godine 2024. objavila je sveobuhvatnu metodologiju utemeljenu na načelu „pravednog dizajna” i izvješće o socijalnom učinku na temelju dijagnoze pristranosti.

224 <https://aifairnesscluster.eu/>

„Pravednost umjetne inteligencije” i radionicu o pristranosti u području umjetne inteligencije. Osim toga, tri projekta u okviru teme „Rodno i socijalno, gospodarsko i kulturno osnaživanje”²²⁵ rade na suzbijanju rodni stereotipa i poticanju osnaživanja žena u različitim područjima, uključujući energetske sektor, migracije i javne institucije.²²⁶

Europski akt o umjetnoj inteligenciji stupio je na snagu u kolovozu 2024. Aktom²²⁷ se rješavaju potencijalni rizici za zdravlje, sigurnost i temeljna prava pojedinaca, uključujući prava na jednakost i nediskriminaciju, uz istodobno promicanje inovacija i uvođenja pouzdane umjetne inteligencije. Njome se zabranjuju određene prakse umjetne inteligencije koje predstavljaju neprihvatljiv rizik (kao što su manipulativne tehnike, iskorištavanje ranjivosti ili biometrijska klasifikacija za izvođenje zaključaka o seksualnoj orijentaciji i seksualnom životu) te se UI sustavi koji predstavljaju visok rizik za temeljna prava i sigurnost podvrgavaju posebnim zahtjevima, kao što su ljudski nadzor, upravljanje podacima, upravljanje rizicima i transparentnost. Nadalje, Aktom se utvrđuju zahtjevi u pogledu transparentnosti za određene modele UI sustava, uključujući one koji su namijenjeni za izravnu interakciju s pojedincima, generiranje sintetičkih podataka (npr. deepfakes) i sustave za prepoznavanje emocija ili biometrijsku kategorizaciju.

U području poljoprivrede i ruralne politike, u skladu sa sve većom zabrinutošću zbog problema s mentalnim zdravljem u ruralnim regijama, Komisija posvećuje više pozornosti posebnim čimbenicima koji utječu na mentalno zdravlje u poljoprivrednoj zajednici. Dugo radno vrijeme, zemljopisna i društvena izolacija, financijska nesigurnost, klimatska pitanja i gospodarska pitanja specifični su problemi s kojima se suočavaju poljoprivrednici i koje treba riješiti sveobuhvatnom potporom za mentalno zdravlje. Međutim, poljoprivrednici se suočavaju sa znatnim preprekama u pristupu skrbi za mentalno zdravlje zbog svoje geografske izolacije i stigme oko traženja vanjske pomoći. Komisija je 2024. u suradnji s mrežom zajedničke poljoprivredne politike organizirala događanje za potporu mentalnom zdravlju poljoprivrednika.²²⁸ Rodna dimenzija bila je vrlo važna na toj radionici jer se poljoprivrednice i poljoprivrednici obično drugačije nose s problemima mentalnog zdravlja.²²⁹ Zaključci s te radionice proslijedit će se savjetodavnim službama za poljoprivredna gospodarstva i bit će uključeni u pripremu zajedničke poljoprivredne politike nakon 2027.²³⁰

225 HORIZON-CL2-2022-TRANSFORMATIONS-01-05.

226 Najnovije informacije o projektima koje financira EU dostupne su na <https://cordis.europa.eu/projects>. Cilj je projekta gEneSys unaprijediti sudjelovanje žena u prelasku na čistu energiju i pokazati kako primjena rodne perspektive u znanju o energetske tranziciji može pomoći u postizanju pravednih rezultata energetske tranzicije. U okviru projekta proveden je sustavan pregled literature o povezanosti roda i energetske tranzicije te su utvrđeni stereotipi u obrazovnim materijalima o energetske tranziciji i studijama u području STEM-a. <https://genesys-project.eu/about/>. Projekt ReIncluGen usmjeren je na uključivanje i rodno osnaživanje s posebnim naglaskom na iskustvima žena migrantskog podrijetla u Europi. U okviru projekta provedeno je prvo mapiranje rodni politika u različitim nacionalnim kontekstima i analizirani su stavovi prema rodnoj ravnopravnosti u Belgiji, Poljskoj, Italiji, Španjolskoj i Austriji. Kako bi osporila stereotipe o migranticama, pokrenula je fotografski natječaj za žene migrantskog podrijetla kako bi pokazala što za njih znači rodno osnaživanje. <https://www.uantwerpen.be/en/projects/reinclugen/about/>. U okviru projekta RE-WIRING analiziraju se temeljni uzroci rodno uvjetovanih hijerarhija moći u EU-u i izvan njega, među ostalim u obrazovanju, medijskoj zastupljenosti i zapošljavanju. Proizvela je taksonomiju različitih koncepata hijerarhije moći i izradila skup alata za bolju zastupljenost žena na radnom mjestu. Vidjeti <https://re-wiring.eu>.

227 Uredba (EU) 2024/1689 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. lipnja 2024. o utvrđivanju usklađenih pravila o umjetnoj inteligenciji i izmjeni uredbi (EZ) br. 300/2008, (EU) br. 167/2013, (EU) br. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 i (EU) 2019/2144 te direktiva 2014/90/EU, (EU) 2016/797 i (EU) 2020/1828 (Akt o umjetnoj inteligenciji, SL L 2024/1689, 12.7.2024.

228 https://eu-cap-network.ec.europa.eu/supporting-mental-health-farmers-and-farming-communities_en

229 <https://app.farmres.eu/summary-report>

230 Više informacija o ženama u poljoprivredi: dva projekta o ženama u poljoprivredi financiraju se u okviru programa Obzor Europa: <https://fliara.eu/> i <https://www.grassceiling.eu/>.

Rodna ravnopravnost uključena je i u političke inicijative kojima se rješavaju demografska kretanja u regijama pogođenima naglim padom radno sposobnog stanovništva u kombinaciji s niskim i stagnirajućim udjelom osoba sa završenim poslijesrednjoškolskim obrazovanjem i znatnim odlaskom mladih na regionalnoj razini. Komunikacija „Iskorištavanje talenata u europskim regijama”²³¹ i njezin povezani „Mehanizam za poticanje talenata”²³² obuhvaćaju različite aktivnosti, uključujući tehničku pomoć regijama, radne skupine povezane s demografskim promjenama i potporu smanjenju broja gradova u okviru Europske urbane inicijative.²³³ Drugi poziv na podnošenje projekata u okviru inicijative „Iskorištavanje talenata u gradovima koji se smanjuju” bio je usmjeren na razmatranje pitanja ravnopravnosti, posebno ženskog poduzetništva i jednakog pristupa kvalifikacijama i zapošljavanju.²³⁴ U svibnju 2024. odabrana su četiri projekta usmjerena na testiranje inovativnih i kreativnih rješenja za privlačenje i iskorištavanje talenata u gradovima koji se smanjuju. Osim toga, ti će gradovi uspostaviti partnerstva za prijenos s 12 dodatnih gradova zainteresiranih za tu vrstu inovacija.²³⁵

Rodna pitanja često se zanemaruju u urbanističkom planiranju i dizajnu. Tijekom Tjedna regija i gradova 2024. Europski odbor regija i Europska komisija organizirali su 10. listopada 2024. radionicu na temu „Gradovi za sve: rodno uključivo urbanističko planiranje i projektiranje”.²³⁶ Na radionici se istraživalo kako se gradovi i regije mogu preoblikovati kako bi se bolje zadovoljile potrebe žena i nebinarnih pojedinaca, čime bi se poboljšala dostupnost i uključivost za sve.

Nizozemsko Ministarstvo obrazovanja, kulture i znanosti naručilo je istraživački institut (Movisie) za istraživanje praksi rodno osviještene politike u Nizozemskoj i izvan nje. Konačni proizvod, objavljen u rujnu 2024., sastoji se od uredske studije i izvješća koje se temelji na razgovorima s vladinim dužnosnicima iz različitih ministarstava.²³⁷ U istraživanju je posebna pozornost posvećena potpornim i otežavajućim čimbenicima s kojima se državni službenici suočavaju u području rodno osviještene politike. Na temelju nalaza, Movisie preporučuje: 1) stvaranje veće predanosti vodstva, 2) poboljšanje rodnog testa u središnjoj metodi donošenja politika (Beleidskompas) i 3) poboljšanje znanja i vještina službenika za politike i drugih uključenih u donošenje politika.

Malta aktivno radi na uklanjanju sustavnih pristranosti i osiguravanju pravednijeg pravnog okvira. Uprava za ljudska prava angažirala je 2024. neovisnog pravnog revizora za ispitivanje cjelokupnog malteškog zakonodavstva kako bi se utvrdile odredbe kojima se stvaraju nepotrebne razlike između muškaraca i žena te predstavile mogućnosti za uklanjanje takve diferencijacije. Analiza se provodi uz pomoć međuministarskog odbora osnovanog radi potpore provedbi strategije i akcijskog plana za rodnu ravnopravnost i uključivanje (GEMSAP).

Postavljanje tehničkih standarda na europskoj (i međunarodnoj) razini važno je, ali često zanemareno područje za uključivanje rodne ravnopravnosti. Do danas se u mnogim normama za referencu uzima prosječno muško tijelo, uključujući usklađene europske norme. Zbog toga su proizvodi manje sigurni za žene nego za muškarce. Zbog pandemije najviše pozornosti posvećeno

231 Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija, Iskorištavanje talenta u europskim regijama, COM(2023) 32 final.

232 https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/communities-and-networks/harnessing-talent-platform/talent-booster-mechanism_en

233 <https://www.urban-initiative.eu/>

234 <https://www.urban-initiative.eu/innovative-actions-harnessing-talent>

235 <https://www.urban-initiative.eu/calls-proposals/second-call-proposals-innovative-actions>

236 <https://regions-and-cities.europa.eu/programme/2023/sessions/31619>

237 <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2024/09/30/gendermainstreaming-bij-de-rijksoverheid-een-gedragswetenschappelijk-onderzoek>

je problemu neprikladnih maski za lice. Međutim, isti se problem javlja u svim vrstama sektora i proizvoda. Vjerojatnije je da će žene biti ozbiljno ozlijeđene ili poginuti u prometnoj nesreći, a manje je vjerojatno da će imati potrebnu snagu prianjanja za siguran rad strojeva i opreme. Međutim, to pitanje nije ograničeno samo na žensko stanovništvo. Postoje i velike razlike među muškom populacijom u Europskoj uniji. Ključno je razmotriti kako rod (i drugi čimbenici kao što je etničko podrijetlo) utječu na tehničke zahtjeve i primjenu standarda kako bi se učinkovito osigurala sigurna upotreba proizvoda ili opreme. To će također koristiti ženama u svoj njihovoj raznolikosti. Relevantna razmatranja uključuju fizičke razlike kao što su prosječna veličina i težina ili čvrstoća prianjanja.

Komisija jepočetkom 2024. objavila studiju ²³⁸ o uključivosti antropometrijskih odredaba u usklađenim europskim normama. ²³⁹ Jedan važan nalaz studije jest da organizacijama za normizaciju (kao što su CEN i CENELEC) nedostaju antropometrijski podaci o europskoj populaciji u svoj njezinoj raznolikosti. Relevantna razmatranja uključuju fizičke razlike kao što su prosječna veličina i težina ili čvrstoća prianjanja. Dostupni podaci statistički nisu reprezentativni i/ili nepotpuni, tj. ne obuhvaćaju sve države članice EU-a i/ili potrebne antropometrijske parametre te su često zastarjeli. U studiji je zaključeno da je potrebno sastaviti popis, ažurirati i dopuniti dostupne antropometrijske podatke kako bi se statistički pouzdano obuhvatile sve države članice EU-a i potrebne antropometrijske dimenzije. U tu je svrhu Komisija CEN-CENELEC-u dodijelila bespovratna sredstva za aktivnosti normizacije kako bi proveo analizu nedostataka i razvio mogućnosti za prikupljanje podataka koji nedostaju na velikom reprezentativnom uzorku stanovništva EU-a.

Automobili se trenutačno testiraju u testu sudara s muškom lutkom koja je visoka 176 cm i teška 70 kg. Kao rezultat toga, tehnički napredak u području reaktivnih naslona za glavu doveo je do smanjenja udjela trajnih zdravstvenih poteškoća za muške vozače za 70 % i povećanja za 13 % za ženske vozače²⁴⁰. U okviru rada UNECE-a na pravilnicima o vozilima neformalna radna skupina za pravednu zaštitu putnika počela je raditi na rješavanju takvih pitanja u okviru europskog projekta.

Godine 2024. na snagu je stupilo nekoliko zakonodavnih inicijativa koje se odnose na rodnu ravnopravnost. Direktiva o dužnoj pažnji za održivo poslovanje stupila ²⁴¹ je na snagu 25. srpnja

238 Europska komisija: Glavna uprava za unutarnje tržište, industriju, poduzetništvo te male i srednje poduzetnike, Study on the inclusiveness of anthropometrics in European harmonised standards – Final report (Studija o uključivosti antropometrije u usklađenim europskim normama – završno izvješće), Ured za publikacije Europske unije, 2024., [dostupno na internetu](#). U studiji su ocijenjene usklađene norme za 22 zakonodavna akta EU-a u području politike strojeva i opreme. Cilj je bio utvrditi uzimaju li standardi koji imaju antropometrijsku dimenziju u dovoljnoj mjeri u obzir raznolikost europskog stanovništva, uključujući čimbenike kao što su spol i dob, te različita antropometrijska mjerenja (npr. visina, težina i snaga).

239 Norme su tehničke specifikacije kojima se utvrđuju zahtjevi za proizvode, proizvodne procese, usluge ili metode ispitivanja. Razvijaju ih industrija i sudionici na tržištu u skladu s nekim osnovnim načelima kao što su konsenzus, otvorenost, transparentnost i nediskriminacija. Normama se osiguravaju interoperabilnost i sigurnost, smanjuju troškovi i olakšava integracija poduzeća u lanac vrijednosti i trgovinu. Vidjeti i: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/european-standards_en Usklađena norma europska je norma koju je razvila priznata europska organizacija za normizaciju: CEN (Comité Européen de Normalisation), CENELEC (Comité Européen de Normalisation Électrotechnique) ili ETSI (Europski institut za telekomunikacijske norme) na zahtjev Europske komisije. Primjena tih standarda dobrovoljna je. Proizvođači, drugi gospodarski subjekti i tijela za ocjenjivanje sukladnosti mogu se koristiti usklađenim normama kako bi dokazali da su proizvodi, usluge ili postupci u skladu s relevantnim zakonodavstvom EU-a. Vidjeti i: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/european-standards/harmonised-standards_hr

240 Kullgren, A., & Krafft, M. (2010., rujan). Rodna analiza učinkovitosti trzajnih sjedala: Rezultati iz stvarnog svijeta sudara. U *proc. dr. sc. IRCOBI Conf., Hannover (Njemačka)* (str. 17.–28.).

241 Do srpnja 2026. države članice EU-a morat će je prenijeti u svoje nacionalno zakonodavstvo, a godinu dana kasnije (26. srpnja 2027.) počat će se primjenjivati na prvu skupinu poduzeća (najveća), u skladu s postupnim pristupom

2024. Niz smjernica koje će Komisija izdati prije početka primjene Direktive pomoći će poduzećima da postupaju s dužnom pažnjom, na primjer u pogledu dijeljenja resursa i informacija te sudjelovanja dionika. Direktivom se, među ostalim, utvrđuju zahtjevi za velika europska poduzeća i neeuropska poduzeća sa znatnim prometom u EU-u da utvrde i spriječe, ublaže ili okončaju negativne učinke na ljudska prava i okoliš u vlastitom poslovanju, poslovanju svojih društava kćeri i, ako su povezani s njihovim lancima aktivnosti, poslovanja svojih poslovnih partnera u EU-u i svijetu. U skladu s novim pravilima bit će potrebno riješiti sve oblike diskriminacije. Konkretno, u Prilogu Direktivi upućuje se na zabranu nejednakog postupanja pri zapošljavanju, osim ako je to opravdano zahtjevima predmetnog zaposlenja u skladu s konvencijama Međunarodne organizacije rada. To osobito uključuje: (a) nejednake naknade za rad jednake vrijednosti; i (b) diskriminaciju na temelju nacionalnog podrijetla ili socijalnog podrijetla, rase, boje kože, spola, vjere ili političkog mišljenja. Međunarodna konvencija o ukidanju svih oblika diskriminacije žena navedena je u uvodnoj izjavi 33. kao dodatni međunarodni instrument koji će trgovačka društva možda morati uzeti u obzir pri utvrđivanju i rješavanju povreda ljudskih prava. Kako bi bolje poduprla odgovorne poslovne prakse, Komisija je u veljači 2025. donijela skupni paket ²⁴² za pojednostavnjenje zahtjeva u pogledu dužne pažnje i smanjenje regulatornog opterećenja, uz istodobno očuvanje izvornih ciljeva politike. U skladu s prijedlogom države članice morat će prenijeti Direktivu u nacionalno pravo i dostaviti relevantne tekstove Komisiji do 26. srpnja 2027. Godinu dana kasnije pravila će se početi primjenjivati na prvu skupinu poduzeća u skladu s postupnim pristupom (potpuna primjena 26. srpnja 2029.).

Nova Uredba o općoj sigurnosti proizvoda ²⁴³ primjenjuje se od 13. prosinca 2024. Njome se jačaju sigurnosna pravila za proizvode koji se prodaju na internetu i izvan njega te se utvrđuje da se rodne razlike moraju uzeti u obzir pri procjeni rizika proizvoda i u aktivnostima normizacije. Komisija podupire sve dionike u provedbi ove nove Uredbe.

Direktiva (EU) 2024/869 stupila je na snagu 9. travnja 2024. o izmjeni Direktive o karcinogenim, mutagenim i reproduktivno toksičnim tvarima (Direktiva 2004/37/EZ) i Direktive o kemijskim sredstvima (Direktiva 98/24/EZ) u pogledu graničnih vrijednosti za olovo i njegove anorganske spojeve (glavna profesionalna reproduktivno toksična tvar) i za diizocijanate. ²⁴⁴ Direktivom (2024/869) revidiraju se postojeće 40-godišnje granične vrijednosti ²⁴⁵ za olovo i njegove spojeve iz Direktive o karcinogenim, mutagenim i reproduktivno toksičnim tvarima. Direktivom se poboljšava i zaštita radnica reproduktivne dobi posebnim preporukama o razinama olova u krvi.

Rodno osviještena politika u proračunu EU-a

U skladu sa strategijom za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2020.–2025. instrumentom NextGenerationEU i višegodišnjim financijskim okvirom (VFO) za razdoblje 2021.–2027. osigurava se širok raspon instrumenata financiranja i proračunskih jamstava EU-a za potporu inicijativama kojima se promiče rodna ravnopravnost. Financijska sredstva EU-a posebno se

(uz potpunu primjenu pet godina nakon stupanja na snagu, tj. srpnja 2029.).

242 https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/sustainability-due-diligence-responsible-business/corporate-sustainability-due-diligence_en

243 Uredba (EU) 2023/988 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. svibnja 2023. o općoj sigurnosti proizvoda, izmjeni Uredbe (EU) br. 1025/2012 Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive (EU) 2020/1828 Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive 2001/95/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive Vijeća 87/357/EEZ, SL L 135, 23.5.2023., str. 1.

244 Direktiva (EU) 2024/869 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. ožujka 2024. o izmjeni Direktive 2004/37/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i Direktive Vijeća 98/24/EZ u pogledu graničnih vrijednosti za olovo i njegove anorganske spojeve te za diizocijanate, SL L 2024./869., 19.3.2024.

245 Granična vrijednost profesionalne izloženosti (OEL) i biološka granična vrijednost.

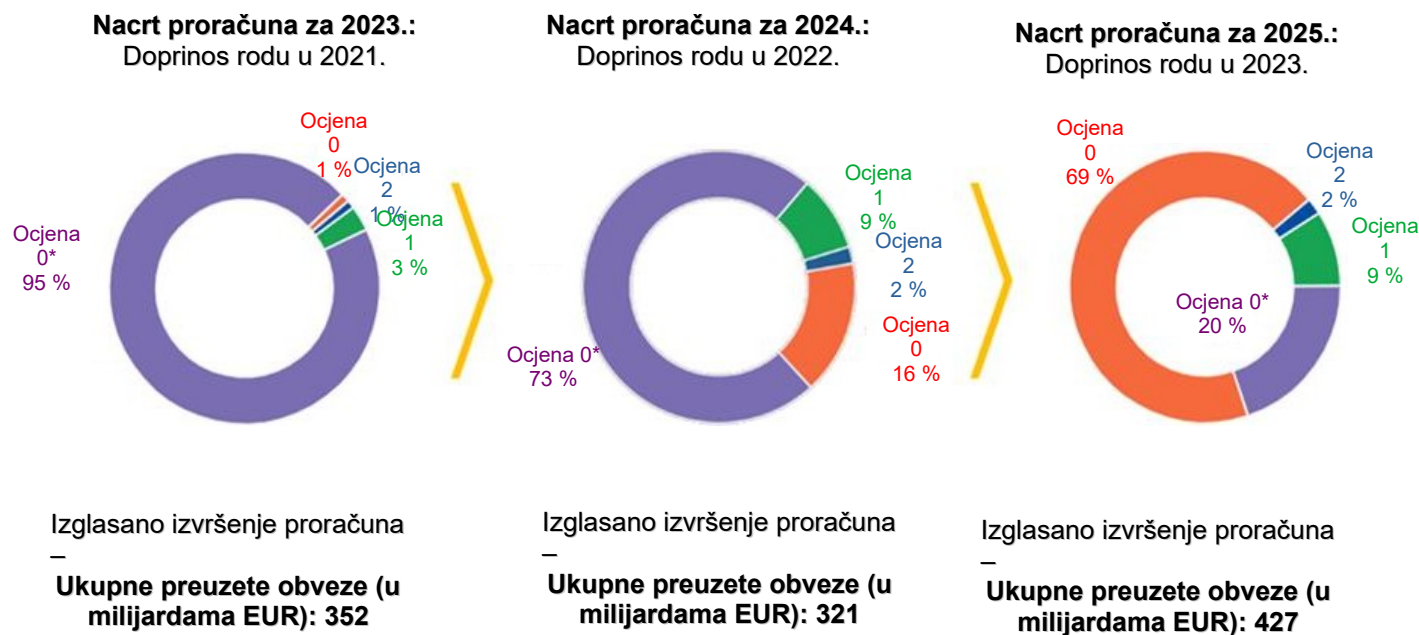
osiguravaju za poboljšanje položaja žena koje traže posao ili rade, uključujući ravnotežu između poslovnog i privatnog života. To uključuje ulaganje u ustanove za skrb, podupiranje ženskog poduzetništva, borbu protiv rodne segregacije u određenim zanimanjima i rješavanje problema neuravnotežene zastupljenosti djevojčica i dječaka u nekim sektorima obrazovanja i osposobljavanja. Nadalje, namjenska sredstva osiguravaju se za projekte od kojih koristi imaju organizacije civilnog društva i javne institucije koje provode posebne inicijative, uključujući sprečavanje i suzbijanje rodno uvjetovanog nasilja.

Komisija je razvila metodologiju za mjerenje rashoda na razini programa u okviru proračuna EU-a kojima se promiče rodna ravnopravnost u VFO-u za razdoblje 2021.–2027.²⁴⁶ U tom je nastojanju Komisija imala koristi od plodonosnih razmjena mišljenja s EIGE-om i konstruktivne suradnje s Europskim revizorskim sudom radi objave njihova tematskog izvješća o rodno osviještenoj politici u proračunu EU-a (svibanj 2021.). Metodologija je prvi put primijenjena u svim programima potrošnje za financijsku godinu 2021. u kontekstu nacrtu proračuna za 2023. To je bilo prije obveza iz međuinstitucijskog sporazuma priloženog višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje 2021.–2027. u pogledu vremenskog okvira i područja primjene. Za financijsku godinu 2023., u kontekstu nacrtu proračuna za 2025., metodologija i praćenje rashoda za rodnu ravnopravnost poboljšani su uključivanjem u „izjave²⁴⁷ o uspješnosti programa” podataka razvrstanih po spolu dostupnih po programu, u granicama programskih uredbi i sporazuma o provedbi. To uključuje širok raspon podataka razvrstanih po spolu usmjerenih na poboljšanje praćenja uspješnosti programa u pogledu rodne ravnopravnosti.

246 https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/eu-budget/performance-and-reporting/horizontal-priorities/gender-equality-mainstreaming_en. Vidjeti i točku 16. podtočku (f) [Međuinstitucijskog sporazuma o proračunskoj disciplini, o suradnji u vezi s proračunskim pitanjima i o dobrom financijskom upravljanju te o novim vlastitim sredstvima dostupnima na EUR-Lexu – 32020Q1222\(01\) – HR – EUR-Lex](#)

247 [Izjave o uspješnosti programa - Europska komisija](#)

U skladu s metodologijom, svakoj posebnoj intervenciji u okviru programa mora se dodijeliti rodna ocjena. ²⁴⁸U 2023. 11 % proračuna EU-a u praksi je pridonijelo promicanju rodne ravnopravnosti (ocjene 2 i 1), što iznosi 48 milijardi EUR, dok 20 % ima potencijal doprinijeti (ocjena 0*) tom cilju. Taj se postotak stalno smanjivao s 95 % od početne primjene te metodologije.

Kako je navedeno u godišnjem izvješću o Mehanizmu za oporavak i otpornost za 2024., ²⁴⁹ države članice u svojim nacionalnim planovima za oporavak i otpornost provode mjere kojima se posebno doprinosi rodnoj ravnopravnosti ili općenito jednakim mogućnostima. Komisija je u savjetovanju s državama članicama utvrdila ukupno 136 mjera usmjerenih na rodnu ravnopravnost. Kao tematska analiza izvješća o ravnopravnosti, i mnoge druge mjere u planovima za oporavak i otpornost (kao što su one povezane s reformama zdravstvene skrbi i dugotrajne skrbi), iako nisu utvrđene kao takve, mogu pozitivno utjecati na rodnu ravnopravnost, primjerice poboljšanjem radnih uvjeta u sektorima u kojima prevladavaju žene ili smanjenjem odgovornosti za neformalnu skrb.

Tijekom posljednjeg godišnjeg izvještajnog razdoblja Mehanizma za oporavak i otpornost (do rujna 2024.) mjere usmjerene na rodnu ravnopravnost pokazuju znatan napredak u provedbi. Od 253 ključne etape i ciljne vrijednosti povezane s tim mjerama, države članice prijavile su da su 102 ili 40 % ključne etape i ciljne vrijednosti ostvarene ili ih je Komisija ocijenila ostvarenima; U

²⁴⁸ Ocjena 2: intervencije čiji je glavni cilj poboljšanje rodne ravnopravnosti činile su 2 % proračuna EU-a izvršenog 2023. i uključene su u 13 programa.

Ocjena 1.: intervencije u kojima je rodna ravnopravnost važan i namjeran cilj (ali ne i glavni razlog intervencije) činile su 9 % proračuna EU-a izvršenog 2023. i uključene su u 16 programa.

Ocjena 0*: intervencije s potencijalom za doprinos rodnoj ravnopravnosti činile su 20 % proračuna EU-a izvršenog 2023. i uključene su u 30 programa. Ocjena

0: intervencije koje nisu znatno utjecale na rodnu ravnopravnost činile su 69 % proračuna EU-a izvršenog 2023. i uključene su u 29 programa.

²⁴⁹ Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o provedbi Mehanizma za oporavak i otpornost, COM(2024)474 final.

zahtjevima za plaćanje pozitivno je ocijenjeno i 22 %. Na primjer, Estonija je razvila prototip digitalnog alata za rodne razlike u plaćama za poslodavce (vidjeti i poglavlje 2.). U Španjolskoj se socijalnim planom za sport predviđa obnova javne sportske infrastrukture i financiranje mjera kojima se promiče sudjelovanje žena u sportu.

Komisija surađuje s državama članicama kako bi osigurala da mjere iz planova za oporavak i otpornost pogoduju rodnoj ravnopravnosti i jednakim mogućnostima za sve. Na primjer, u okviru neformalne stručne skupine za provedbu Mehanizma za oporavak i otpornost (forum na kojem Komisija i nacionalne vlade raspravljaju o međusektorskim aspektima provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost) razmjene dobre prakse pomogle su državama članicama da pitanja (rodne) ravnopravnosti uključe u poglavlje o planu REPowerEU te u revidirane planove za oporavak i otpornost i način na koji se provode (na primjer rodno osjetljivim planiranjem proračuna i javnom nabavom).

Od 2024. države članice dodijelile su više od 30 % (110 milijardi EUR) svih ulaganja u okviru kohezijske politike (uključujući Fond za pravednu tranziciju) mjerama kojima se podupire rodna ravnopravnost u razdoblju 2021.–2027. Europski socijalni fond plus (ESF+) i dalje je fond kohezijske politike s najvećim dodijeljenim sredstvima za mjere promicanja rodne ravnopravnosti (4,3 milijarde EUR) i rodno osviještene politike (80,8 milijardi EUR). Rodno osviještena politika i mjere rodno osviještene politike u okviru EFRR-a iznose oko 20 milijardi EUR, a FPT-a²⁵⁰ oko 6 milijardi EUR. Rodna dimenzija ESF-a plus uključuje i rodnu ravnopravnost kao horizontalno međusektorsko načelo. Sve države članice i regije moraju imati djelotvorne mehanizme za osiguravanje usklađenosti s Poveljom EU-a o temeljnim pravima, među ostalim za rodnu ravnopravnost i nacionalne strateške okvire za rodnu ravnopravnost, kako bi se poduprla relevantna potpora kohezijske politike.

Nadalje, države članice i Komisija moraju osigurati da se ravnopravnost muškaraca i žena, rodno osviještena politika i integracija rodne perspektive uzimaju u obzir i promiču tijekom pripreme, provedbe, praćenja, izvješćivanja i evaluacije programa.

Rodna ravnopravnost i uključenost 2024. i dalje su bile međusektorsko pitanje za djelovanja u okviru programa Kreativna Europa. Svi korisnici morali su uzeti u obzir ravnopravnost pri osmišljavanju i provedbi svojeg projekta, a taj je aspekt bio usmjeren na ocjenjivanje projektnih prijava²⁵¹. Programom je 2024. pokrenut novi krug višegodišnjih djelovanja za europske mreže kulturnih i kreativnih organizacija te za europske platforme novih umjetnika. Oboje služe širenju dobrih praksi među svojim članovima i umjetnicima koje osposobljavaju, posebno u području rodne ravnopravnosti.

Programi Erasmus+ i Europske snage solidarnosti među svojim glavnim prioritetima ističu uključenost i raznolikost radi promicanja jednakih mogućnosti i pristupa, uključenosti, raznolikosti i pravednosti u svim svojim djelovanjima. Provedba prioriteta poboljšana je nakon razvoja okvira za mjere uključivanja²⁵² i strategije za uključivanje i raznolikost 2021. kako bi se organizacijama pružila potpora²⁵³ u boljem uklanjanju prepreka s kojima se različite ciljne skupine mogu suočiti,

250 Rodno osviještena politika odražava jedan od sustava kategorizacije u kohezijskoj politici:

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/Cohesion-policy-supporting-gender-equality/gkxm-7hxd>.

251 <https://culture.ec.europa.eu/news/creative-europe-in-2025-focus-on-green-and-digital-transitions-on-strengthening-social-and-economic-resilience>

252 Provedbena odluka Komisije – Okvir za mjere uključivanja u okviru programa Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti za razdoblje 2021. 2027.: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/commission-decision-framework-inclusion-2021-27>

253 Smjernice za provedbu – Strategija za uključivanje i raznolikost programa Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/document/implementation-guidelines-erasmus-and-european>

uključujući i prepreke povezane s rodnom diskriminacijom. Na primjer, u izvješću Europskih snaga solidarnosti za razdoblje 2021. 2023. naglašava se potpora koju Program pruža rodnoj ravnopravnosti i poticanje svih rodova na sudjelovanje u njegovim aktivnostima. Program ima stabilan prosjek od 63 % pruženih mogućnosti koje su iskoristile žene, među ostalim u izvještajnom razdoblju ovog izvješća.

Upravljački odbor programa InvestEU donio je u studenome 2024. novi ključni pokazatelj uspješnosti kojim se mjeri učinak ulaganja kojima se podupire rodna ravnopravnost, koji je sada dodan u metodologiju ključnih pokazatelja uspješnosti / ključnih pokazatelja uspješnosti. Time se partnerima u provedbi programa InvestEU omogućuje da, koliko je to moguće, izvješćuju o učinku svojih operacija u svim sastavnicama politike koje se odnose na rodnu ravnopravnost. Nadalje, zahvaljujući financiranju putem savjetodavnog centra InvestEU Grupa Europske investicijske banke pokrenula je dva zadatka: nedavna studija o financijskim proizvodima i rodnim politikama banaka; te program osposobljavanja za banke koje žele pružiti potporu (financijsku ili drugu) poduzetnicama. Program osposobljavanja bit će dostupan svim zainteresiranim financijskim institucijama od ožujka 2025.

Komisija također pomaže državama članicama da podrže javne službenike u uključivanju rodnih pitanja u javne politike i proračunske postupke na mnogim administrativnim razinama. Time bi se trebalo osigurati da se javna sredstva upotrebljavaju za poticanje rodne ravnopravnosti.²⁵⁴ Vodeći projekt rodno osviještene politike u javnim politikama i proračunskim postupcima pomaže upravama korisnicama da analiziraju politike i proračunske postupke iz perspektive rodno osviještene politike. Potpora, koja se financira iz Instrumenta za tehničku potporu, pruža se za osposobljavanje i provedbu dobrih praksi, metodologija i alata za uključivanje rodne ravnopravnosti (ravnopravnosti) u cijeli postupak donošenja politika. Projektom se olakšavaju i mogućnosti uzajamnog učenja među tijelima država članica sudionica. U 2024. pridružile su se još četiri uprave, što ukupno čini 13 uprava u devet zemalja²⁵⁵.

Kad je riječ o višegodišnjem financijskom okviru za razdoblje nakon 2027., nova financijska uredba EU-a (preinaka) objavljena 29. rujna 2024.²⁵⁶ sada uključuje odredbu²⁵⁷ kojom se zahtijeva da se svi proračunski programi i aktivnosti EU-a, ako je to izvedivo i primjereno u skladu s relevantnim sektorskim pravilima, provode uzimajući u obzir načelo rodne ravnopravnosti i u skladu s odgovarajućom metodologijom rodno osviještene politike. Osim toga, svi podaci prikupljeni u vezi s pokazateljima uspješnosti programa potrošnje trebali bi, prema potrebi, biti razvrstani po spolu.²⁵⁸

Intersekcionalnost u provedbi politike rodne ravnopravnosti

Žene čine raznoliku skupinu koja je izložena različitim oblicima intersekcijske diskriminacije koja proizlazi iz višestrukih situacija. Kako bi se učinkovito uklonile te razlike, važno je razmotriti intersekcionalnost roda s drugim ključnim čimbenicima diskriminacije kao što su socioekonomska situacija, etničko podrijetlo, vjera ili uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualna orijentacija.

[solidarity-corps-inclusion-and-diversity-strategy](#)

254 https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/revenue-administration-and-public-financial-management/gender-mainstreaming-public-policy-and-budget-processes_en

255 Cipar, Francuska, Njemačka, Grčka, Irska, Italija, Portugal, Rumunjska i Španjolska trenutačno primaju tehničku pomoć za uključivanje rodne perspektive u javne politike putem Instrumenta za tehničku potporu.

256 Uredba (EU, Euratom) 2024/2509 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. rujna 2024. o financijskim pravilima koja se primjenjuju na opći proračun Unije (preinaka). [Dostupno na internetu.](#)

257 Članak 33. stavak 2. točka (f) Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509.

258 Članak 33. stavak 3. Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509.

U EU-u trenutačno živi više od 100 milijuna osoba s invaliditetom. S većim brojem žena s invaliditetom, rodno uvjetovana razlika u invaliditetu može se primijetiti za sve dobne skupine u rasponu od 1,4 do 2,0 boda za osobe u dobi od 16 do 44 godine do 6,3 boda više za osobe u dobi od 85 godina i više. Međutim, razlika među spolovima bila je relativno mala ako se upućuje samo na teški invaliditet i iznosila je 1,4 boda u svim dobnim skupinama. Osobe s invaliditetom izložene su većoj stopi nasilja i diskriminacije te su izložene većem riziku od štetnih praksi (kao što je prisilna sterilizacija) nego osobe bez invaliditeta. Kako je najavljeno u Strategiji za rodnu ravnopravnost 2020. 2025., Komisija radi na izradi preporuke o sprečavanju štetnih praksi, uključujući potrebu za djelotvornim preventivnim mjerama i priznavanje važnosti obrazovanja. Planira se da će se u budućoj preporuci utvrditi konkretne mjere koje bi se državama članicama preporučile za najučinkovitije sprečavanje i suzbijanje takvih praksi na terenu; Preporuka će stoga djelomično nadopunjavati Direktivu o suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.

Žene s invaliditetom izložene su većem riziku od siromaštva i socijalne isključenosti nego muškarci s invaliditetom (29,8 % u usporedbi s 27,6 %). Razlika u zaposlenosti između osoba s invaliditetom i osoba bez invaliditeta iznosi 23 postotna boda. Samo oko 20 % žena s invaliditetom u EU-u radi puno radno vrijeme u usporedbi s 29 % muškaraca s invaliditetom i 48 % žena bez invaliditeta. Prema indeksu rodne ravnopravnosti EIGE-a, žene s invaliditetom zarađuju samo 16 822 standarda kupovne moći (SKM), dok žene bez invaliditeta u prosjeku zarađuju 20 100 SKM-a. Paketom mjera za zapošljavanje osoba s invaliditetom nastoji se poboljšati stopa zaposlenosti osoba s invaliditetom.

Perspektiva žena i djevojčica s invaliditetom važna je i u politikama za ubrzanje prelaska s institucionalne skrbi na usluge u zajednici i neovisan život za osobe s invaliditetom. To je istaknuto u Obavijesti Komisije „Smjernice o neovisnom životu i uključivanju u zajednicu osoba s invaliditetom u kontekstu financiranja sredstvima EU-a”, u kojoj se uzima u obzir raznolikost invaliditeta i intersekcionalnost diskriminacije s kojom se pojedinci mogu suočiti.²⁵⁹

Komisija je 25. rujna 2024. donijela izvješće o provedbi nacionalnog strateškog okvira za Rome.²⁶⁰ U izvješću se ističu obećavajuće inicijative usmjerene na Romkinje, kao što su mađarska inicijativa „Mogućnosti rasta”, kojom se pruža osposobljavanje u području socijalne skrbi i zdravstvene skrbi prvenstveno Romkinjama, i španjolski program Calí, kojim se promiču jednake mogućnosti te socijalna uključenost i uključenost na tržište rada Romkinja te suzbijaju višestruki oblici diskriminacije. U strateškom okviru EU-a za Rome naglašava se važnost osnaživanja Romkinja. Njome se utvrđuje nekoliko ciljeva na razini EU-a koje EU i države članice trebaju ostvariti do 2030., uključujući cilj smanjenja rodno uvjetovanih razlika u zaposlenosti između romskih muškaraca i Romkinja za najmanje polovinu.

259 Obavijest Komisije, Smjernice za samostalan život i uključivanje u zajednicu osoba s invaliditetom u kontekstu financiranja sredstvima EU-a, SL L (C/2024/7188), 29.11.2024.

260 Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o provedbi nacionalnog strateškog okvira za Rome s obzirom na strateški okvir EU-a za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma i Preporuku Vijeća o jednakosti, uključivanju i sudjelovanju Roma, COM(2024)422 final.

Dvije direktive o standardima za tijela za jednakost donesene su 7. i 14. svibnja 2024.²⁶¹ Njima je zajednički obuhvaćeno šest osnova za diskriminaciju zaštićenih Ugovorom o funkcioniranju Europske unije i sadržavaju upućivanja na interseksionalnost.²⁶² Novi standardi primjenjuju se na mandat, neovisnost, resurse, zadaće i ovlasti tijela za jednakost kako bi se osiguralo da ona mogu ispuniti svoju ulogu u promicanju jednakosti i pružanju pomoći žrtvama diskriminacije diljem Europe na svim osnovama i u svim područjima zaštićenima zakonodavstvom EU-a o jednakosti u cijelom EU-u. Države članice moraju prenijeti direktive do 19. lipnja 2026. Komisija će do istog datuma donijeti provedbeni akt kojim se utvrđuje popis zajedničkih pokazatelja o funkcioniranju tijela za jednakost.

261 Direktiva Vijeća (EU) 2024/1499 od 7. svibnja 2024. o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo, jednakog postupanja u pitanjima zapošljavanja i rada prema osobama bez obzira na njihovu vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju, jednakog postupanja prema ženama i muškarcima u pitanjima socijalne sigurnosti te u pristupu i nabavi robe, odnosno pružanju usluga, te o izmjeni direktiva 2000/43/EZ i 2004/113/EZ, SL L 2024/1499, 29.5.2024. i Direktive (EU) 2024/1500 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. svibnja 2024. o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema ženama i muškarcima te njihovih jednakih mogućnosti u pitanjima zapošljavanja i rada te o izmjeni direktiva 2006/54/EZ i 2010/41/EU, SL L 2024/1500, 29.5.2024.

262 Vidjeti preambulu 15. i članak 5. stavak 2. Direktive (EU) 2024/1500.

Promicanje ravnopravnosti spolova i osnaživanja žena diljem svijeta

U 2024. bjesnili su sukobi diljem svijeta koji su ugrozili živote žena i djevojčica u područjima od Sudana do Gaze i nerazmjerno ih izložili rodno uvjetovanom nasilju. Došlo je i do ozbiljnih političkih neuspjeha, čime su ugrožena prava žena. U lipnju je zatvoren Argentinski nacionalni institut za borbu protiv diskriminacije, ksenofobije i rasizma, kao i Podtajništvo za zaštitu od rodno uvjetovanog nasilja, koje je zamijenilo raspušteno Ministarstvo žena, roda i raznolikosti. Rodni aparthejd Afganistana dosegao je nove tragične visine, a de facto talibanska vlada donijela je mjere koje su išle sve do zabrane ženskih glasova u javnosti, čime je učinkovito izbrisala žene iz javnog života. Irački zakonodavci predložili su izmjene zakona o osobnom statusu kojima bi se mogla sniziti dob za pristanak i omogućiti brak djevojčicama mlađima od devet godina. Izbjegnuta su i druga moguća nazadovanja, čime je stvoren temelj za opreznu nadu: u srpnju je gambijski parlament odbacio prijedlog zakona kojim bi se ukinula zabrana genitalnog sakaćenja žena koja je na snazi u toj zemlji od 2015. U tom problematičnom kontekstu kontinuirano međunarodno vodstvo EU-a u području rodne ravnopravnosti i potpore pravima žena i organizacijama civilnog društva pod vodstvom žena važnije je nego ikad prije.

Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine

19. studenoga 2024. obilježen je 1000 dana od početka ruskog rata protiv Ukrajine.²⁶³ UN je 2024. procijenio da će 14,6 milijuna Ukrajinaca, gotovo 40 % stanovništva te zemlje, trebati humanitarnu pomoć. S obzirom na to da je više od 6 milijuna Ukrajinaca pobjeglo iz zemlje koja se trenutačno nalazi u EU-u,²⁶⁴ kontinuirana potpora Ukrajini i dalje je prioritet EU-a.

EU je u srpnju 2024. uveo mjere ograničavanja protiv četiriju osoba i dvaju subjekata u okviru globalnog režima sankcija Europske unije u području ljudskih prava zbog teških povreda ljudskih prava diljem svijeta, uključujući mučenje te sustavno i rašireno seksualno i rodno uvjetovano nasilje.²⁶⁵ Uvrštena je na popis voditeljica takozvane „kaznene službe”, koju je Moskva postavila u privremeno okupiranoj regiji Herson u Ukrajini. Pod njegovim je zapovjedništvom dokumentiran raširen i sustavan obrazac kršenja ljudskih prava u ustanovama za pritvor u područjima pod kontrolom ruskih okupacijskih vlasti, od mučenja do drugog okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja, kao i kažnjavanja te seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja.

Mandat savjetodavne misije Europske unije u Ukrajini (EUAM Ukraine), civilne misije u okviru zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a (ZSOP), obnovljen je u svibnju 2024. i uključuje stručnjaka za rodna pitanja i stručnjaka za seksualno nasilje povezano sa sukobima.²⁶⁶ Mandatom se planira poboljšati kapacitete ukrajinskih agencija i institucija za istragu i kazneni progon međunarodnih zločina, kao što su ratni zločini, uključujući seksualno nasilje povezano sa sukobima. EUAM surađuje s vladinim tijelima i civilnim društvom na rješavanju međunarodnih kaznenih djela,²⁶⁷ primjenjujući pristup usmjeren na žrtve u svojim nastojanjima da ojača odgovornost za seksualno i rodno uvjetovano nasilje povezano sa sukobima. Misija EUAM i dalje blisko surađuje s Ukrajinom na podupiranju provedbe ukrajinskog nacionalnog akcijskog plana za žene, mir i

263 https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/news-stories/stories/1000-days-russias-full-scale-war-ukraine-5-facts-you-need-know_en. Za Ukrajinu je sukob započeo još ranije – 2014. u ukrajinskoj regiji Donbas, dok se 2022. humanitarna situacija u Ukrajini već smatrala „zaboravljenom krizom”.

264 <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

265 <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/07/22/sexual-and-gender-based-violence-council-lists-four-individuals-and-two-entities-under-the-eu-s-global-human-rights-sanctions-regime/>

266 <https://www.euam-ukraine.eu/>

267 <https://www.euam-ukraine.eu/news/war-crimes-documentation-in-ukraine-building-a-network-for-justice/>

sigurnost te rodno osviještenu politiku, u okviru ukrajinske sveobuhvatne strategije za reformu cijelog sektora kaznenog progona.²⁶⁸ O napretku u području rodne ravnopravnosti raspravljalo se i s Ukrajinom tijekom dijaloga o ljudskim pravima 25. travnja 2024.

Rodna ravnopravnost u potpunosti je uključena u potporu EU-a Ukrajini. EU je predan osiguravanju potpune odgovornosti za seksualno nasilje povezano sa sukobima počinjeno tijekom opće ruske invazije te nastoji primijeniti rodno osjetljiv pristup koji je usmjeren na žrtve i osjetljiv na traume u svim nastojanjima da se odgovori na ruski agresivni rat protiv Ukrajine i njegov učinak na žene i djevojčice. U okviru programa EU4Recovery, koji provodi organizacija UN Women, EU podupire mjere za sprečavanje rodno uvjetovanog nasilja i pružanje potpore žrtvama i preživjelim.²⁶⁹ Programom se također nastoji ojačati pristup pravosuđu zakonskim osnaživanjem žrtava i preživjelih te jačanjem kapaciteta onih koji su uključeni u pravosudni sektor.

S obzirom na dosad nezabilježeno velik broj ranjivih osoba, uglavnom žena i djece, koje pristižu u EU zbog ruske ratne agresije na Ukrajinu, EU je pojačao svoje napore u uklanjanju rizika od trgovine ljudima jačanjem operativnog akcijskog plana EMPACT-a za trgovinu ljudima. EMPACT (Europska multidisciplinarna platforma za borbu protiv kaznenih djela) sigurnosna je inicijativa koju pokreću države članice EU-a kako bi se utvrdile prijetnje organiziranog i teškog međunarodnog kriminala, odredili prioritete u tom području i odgovorilo na njih.²⁷⁰ Pod koordinacijom Europol razvijeno je posebno operativno djelovanje u okviru EMPACT-a za trgovinu ljudima kako bi se riješio problem trgovine ljudima povezan sa zemljama Istočnog partnerstva, posebno Ukrajinom i Moldovom, s posebnim naglaskom na riziku od iskorištavanja privremeno raseljenih osoba iz Ukrajine. U Moldovi se projektom rodno osjetljivog odgovora na krizu podupiru ranjive zajednice poboljšanjem pristupa osnovnim uslugama.

Rodna ravnopravnost uzima se u obzir i u potpori EU-a mentalnom zdravlju raseljenih osoba iz Ukrajine, od kojih su većina žene i djeca. U okviru programa „EU za zdravlje” dodijeljeno je više od 3 milijuna EUR za financiranje projekata koje predvode nevladine organizacije za poboljšanje mentalnog zdravlja i psihološke dobrobiti raseljenih osoba iz Ukrajine, kako unutar same zemlje tako i u EU-u. Programom se financira i pružanje psihološke prve pomoći i potpore u slučaju traume prisilno raseljenim osobama u 28 zemalja²⁷¹ u partnerstvu s Međunarodnom federacijom društava Crvenog križa i Crvenog polumjeseca. Projekt ima proračun od 31,2 milijuna EUR i njime se nastoji pružiti potpora žrtvama te poboljšati sposobnosti osoba koje prve reagiraju u kontekstu u kojem je prisilno raseljavanje dovelo do povećanja rodno uvjetovanog nasilja s ozbiljnim negativnim učinkom na mentalno zdravlje žrtava. Budući da 62 % raseljenih osoba iz Ukrajine u zemljama obuhvaćenima projektom čine žene, u projektu se snažan naglasak stavlja na rodna pitanja. Žene također imaju ključnu ulogu kao osobe koje prve reagiraju jer čine 73,5 % osoba koje prve reagiraju osposobljenih za psihološku prvu pomoć i psihosocijalnu potporu. Do listopada 2024. ukupno je 23 680 zdravstvenih djelatnika, volontera, pružatelja prve pomoći i drugih stručnjaka osposobljeno za pružanje psihološke prve pomoći te psihosocijalne potpore i potpore mentalnom zdravlju, a potporu je dobilo oko 500 000 raseljenih osoba.

268 <https://www.euam-ukraine.eu/news/ukraine-endorses-strategic-law-enforcement-reform-plan-to-align-with-eu-standards/>

269 <https://www.undp.org/ukraine/projects/eu4recovery-empowering-communities-ukraine-eu4recovery#:~:text=EU4Recovery%20is%20employing%20an%20area,of%20individuals%20at%20community%20level>

270 https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/law-enforcement-cooperation/empact-fighting-crime-together_en

271 23 države članice EU-a te Norveška, Island, Moldova, Crna Gora i Ukrajina.

Rodno osviještena politika u vanjskom djelovanju EU-a

EU promiče rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena u svojim međunarodnim partnerstvima, političkim dijalozima i dijalozima o ljudskim pravima sa zemljama koje nisu članice EU-a, u trgovinskoj politici EU-a te u politikama susjedstva i proširenja EU-a. Akcijski plan EU-a za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena u vanjskim odnosima (Akcijski plan za rodnu ravnopravnost GAP III), donesen 2021. i produljen do 2027., i dalje usmjerava napore za stavljanje rodne ravnopravnosti u prvi plan vanjskog djelovanja EU-a.²⁷² Njime se predviđa rodno osviještena politika u svim vanjskim politikama i sektorima, od humanitarne pomoći koju financira EU do civilnih misija ZSOP-a, ali i u ulaganjima iz Europskog fonda za održivi razvoj plus ili u suradnji EU-a sa susjednom regijom, uključujući zemlje kandidatkinje i potencijalne kandidatkinje. U GAP-u III postavljen je ambiciozan cilj da do 2025. najmanje 85 % novih vanjskih djelovanja EU-a mora doprinijeti rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena i djevojčica. Kumulativni podaci za razdoblje 2021.–2023. pokazuju da je 78,4 % svih vanjskih djelovanja rodno osjetljivo ili ciljano,²⁷³ što je znatno povećanje u odnosu na 64,7 % u 2019.

Pristup Tima Europa, koji okuplja EU, njegove države članice i njihove diplomatske mreže, financijske institucije i provedbene organizacije, kao i EIB i EBRD, kako bi se poboljšala koordinacija i povećao europski utjecaj na međunarodnoj sceni, u središtu je pristupa EU-a u vanjskom djelovanju. Omogućila je potpunu integraciju napora u području rodne ravnopravnosti u strategiju Global Gateway u vrijednosti od 300 milijardi EUR u području obrazovanja, zdravstva, digitalizacije, energetike i klimatskih promjena, čime se doprinosi uključivijoj pravednoj, zelenoj i digitalnoj tranziciji. Nedavno pokrenutim ciljanim mjerama promiču se, među ostalim, dostojanstven rad i borba protiv rodno uvjetovanog nasilja u Bangladešu, rodno osjetljiva socijalna zaštita u Malaviju, rodna ravnopravnost, mir i socijalna kohezija u regijama pogođenima sukobima u Kamerunu, zelena tranzicija pod vodstvom žena u Vijetnamu te uključenost i socijalna kohezija u Latinskoj Americi i na Karibima.

U bliskoj suradnji s međunarodnim i razvojnim financijskim institucijama EU nastoji povećati učinak inovativnog financiranja i dodatno integrirati rodnu perspektivu u ulaganja iz EFOR-a plus kako bi se, među ostalim, promicao pristup žena financiranju, poduzetništvo i sudjelovanje na tržištu rada. 72 % svih prijavljenih operacija u okviru fonda EFOR+ u 2023. rodno je osviješteno.

EU i dalje nastoji učiniti humanitarnu pomoć koju financira osjetljivijom na različite potrebe i kapacitete žena, djevojčica, muškaraca i dječaka, među ostalim zahtijevanjem od partnera da provedu rodno osjetljive analize rizika²⁷⁴ te upotrebom pokazatelja rodne i dobne ravnopravnosti kako bi se pratilo i izmjerilo u kojoj mjeri humanitarne aktivnosti koje financira EU uključuju rodna i dobna pitanja.²⁷⁵ Taj se alat kontinuirano upotrebljava od 2014., a cilj mu je poboljšati kvalitetu humanitarne pomoći tako da se osigura da je svaka mjera rodno i dobno osjetljiva. EU je također dosljedno financirao borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja i potporu potrebama žena i djevojčica u humanitarnim situacijama u pogledu spolnog i reproduktivnog zdravlja i prava. Dvije sjednice

272 Zajednička komunikacija Europskom parlamentu i Vijeću, Akcijski plan EU-a za rodnu ravnopravnost (GAP) III – Ambiciozan plan za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena u vanjskom djelovanju EU-a, JOIN(2020) 17 final.

273 85 % djelovanja u okviru Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju – Globalna Europa, 75 % u okviru Instrumenta pretprijetne pomoći za razdoblje 2021.–2027., 28 % u okviru zajedničke vanjske sigurnosne politike, 88 % operacija humanitarne pomoći 2022. i 87 % u 2023.

274 Rodno osjetljive analize rizika pomažu u dobivanju boljeg uvida u uloge, pristup resursima, postojeće nejednakosti i potporne lokalne strukture, posebne potrebe, ranjivosti, rizike, strategije suočavanja i kapacitete žena, djevojčica, dječaka i muškaraca.

275 Paket alata za mjerenje rodne i dobne ravnopravnosti, https://ec.europa.eu/echo/files/policies/sectoral/gender_age_marker_toolkit.pdf.

Forum za civilnu zaštitu 2024. bile su usmjerene na rodnu uključenost – u timovima civilne zaštite i u uključivim skloništima za hitne slučajeve. Stranica posvećena uključivanju izrađena je i u okviru Mreže znanja Unije u području civilne zaštite.²⁷⁶

Rodna ravnopravnost također je ključan element suradnje EU-a sa zemljama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama. U svojem godišnjem paketu za proširenje Europska komisija daje detaljnu procjenu trenutnog stanja u svakoj zemlji kandidatkinji i potencijalnim kandidatima te utvrđuje smjernice o prioritetima reformi. Paket uvijek uključuje procjenu rodne ravnopravnosti i prava žena. U kontekstu pristupnih pregovora Europska komisija također kontinuirano prati razvoj događaja u području rodne ravnopravnosti i napore koje zemlje ulažu u borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja. U lipnju 2024. Europska unija otvorila je pregovore o pristupanju s Ukrajinom i Moldovom, što znači da Europska komisija namjerava provesti procjenu stanja rodne ravnopravnosti i prava žena u objema zemljama.

Nakon pokretanja Radne skupine Istočnog partnerstva za rodnu ravnopravnost u listopadu 2023., platforme za poboljšanje provedbe rodne ravnopravnosti u svih pet dugoročnih prioriteta politike Istočnog partnerstva, u veljači, svibnju i prosincu 2024. održana su tri uspješna događanja na kojima su sudionici mogli raspravljati o izazovima, dobrim praksama i stečenim iskustvima u pogledu politike i programa rodne ravnopravnosti.

Globalnpartnerstva EU-a i multilateralni napori u području rodne ravnopravnosti

EU je nastavio iskorištavati svaku priliku za promicanje i zagovaranje potpunog ostvarivanja svih ljudskih prava žena i djevojčica u okviru svojih globalnih i multilateralnih angažmana. Blisko je surađivala sa sustavom Ujedinjenih naroda, uključujući UN Women, Populacijski fond Ujedinjenih naroda, UNICEF, Vijeće za ljudska prava i Treći odbor Opće skupštine UN-a. EU je nastavio podupirati potpunu provedbu Konvencije o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) te promicati rad braniteljica ljudskih prava, organizacija za prava žena i organizacija pod vodstvom mladih u raznim multilateralnim forumima. EU također prati i podupire operacionalizaciju cilja održivog razvoja br. 5 o rodnoj ravnopravnosti na svim razinama upravljanja istraživanjem čiji je cilj osnažiti lokalne vlasti da prilagode globalne ciljeve svojim specifičnim kontekstima u okviru projekta lokalnih ciljeva održivog razvoja.²⁷⁷

EU je sudjelovao na 68. sjednici Komisije o statusu žena (CSW68), koja je održana u sjedištu UN-a u New Yorku u ožujku 2024. EU je pozvao predstavnike civilnog društva u okviru svoje delegacije na čelu s bivšom povjerenicom EU-a za ravnopravnost Helenom Dalli. EU je u okviru svojeg informiranja organizirao i četiri popratna događanja, uključujući međugeneracijski dijalog koji su organizirali i moderirali izaslanici EU-a za mlade pod nazivom „HerPower: moć obrazovanja za rodnu ravnopravnost”, u partnerstvu s UNICEF-om. EU je konsolidirao svoju ulogu dobro koordiniranog progresivnog regionalnog bloka na 68. sjednici Komisije UN-a o statusu žena.

²⁷⁶ <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/about-knowledge-network>

²⁷⁷ Projekt lokalnih ciljeva održivog razvoja JRC-a odražava predanost EU-a uključivanju rodne ravnopravnosti u sve ciljeve održivog razvoja i razine upravljanja. U brošuri „Ne još jedan cilj održivog razvoja br. 5” objedinjuju se izazovi, najbolje prakse i preporuke za rodnu ravnopravnost u EU-u, s naglaskom na osnaživanju lokalnih vlasti da prilagode globalne ciljeve svojim jedinstvenim kontekstima. Daljnjim istraživanjima koja se trenutno preispituju nastoje se poboljšati okviri za praćenje cilja održivog razvoja br. 5 promicanjem podataka razvrstanih po spolu, participativnih pristupa i intersekcijske analize, čime se potiču transformativne politike kojima se premošćuje jaz između globalnih ambicija i lokalnih okolnosti.

Zaključni dokument jedinstven je po primjeni rodne perspektive na iskorjenjivanje siromaštva, socijalne politike i glavna pitanja međunarodnih financija kao što su dug, oporezivanje, međunarodna trgovina i reforma međunarodne financijske strukture. U tekstu se preuzimaju čvrste obveze u pogledu pravne sposobnosti, ekonomske autonomije i neovisnosti žena, koje se temelje na njihovu pravu na rad i ravnopravnoj podjeli skrbi i kućanskih obveza između žena i muškaraca u kućanstvu. Obvezuje se i na ulaganje u gospodarstvo skrbi.

Kao suvoditeljica akcijske koalicije za borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja Europska komisija nastavila je podupirati i biti partner Foruma za generacijsku ravnopravnost, globalne inicijative s više dionika pokrenute 2021. radi promicanja prava žena i rodne ravnopravnosti diljem svijeta. Komisija je²⁷⁸ stoga podržala bolju koordinaciju s raznim dionicima, uključujući civilno društvo, radi promicanja rodne ravnopravnosti u Globalnom digitalnom paktu, Paktu za budućnost i 79. zasjedanju Opće skupštine Ujedinjenih naroda.²⁷⁹ U Izvješću o odgovornosti za 2024. ističe se konkretan napredak u postizanju ciljeva rodne ravnopravnosti koji su Forum za generacijsku ravnopravnost i njegovi predani tvorcii obveza uspješno ostvarili.²⁸⁰

Na marginama 29. Konferencije UN-a o klimatskim promjenama, održane u Bakuu u studenome 2024., EU je zajedno sa Švedskom agencijom za međunarodnu razvojnu suradnju i u suradnji s organizacijom UN Women organizirao panel-raspravu na temu „Ulaganje u rodnu ravnopravnost za pravednu i zelenu tranziciju”. U raspravi je istaknut utjecaj klimatske krize na rodnu ravnopravnost: žene i djevojčice doživljavaju najveći utjecaj klimatskih promjena, dok se rodna neravnopravnost povećava kao posljedica klimatskih promjena. Međutim, organizacije za prava žena mogu imati ključnu ulogu u postupcima donošenja odluka povezanih s financiranjem borbe protiv klimatskih promjena.

EU je nastavio zagovarati i promicati rodnu ravnopravnost u okviru ključnih multilateralnih foruma, kao što su skupine G7 i G20. EU je imao ključnu ulogu u radnoj skupini skupine G7 za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena. Pridonijela je raspravama o borbi protiv rodno uvjetovanog nasilja i ekonomskom osnaživanju žena u društvima skupine G7 i na globalnoj razini, među ostalim tijekom ministarskog sastanka skupine G7 o rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena održanog u Materi u listopadu 2024. Treće izdanje Pregleda pokazatelja rodnih razlika,²⁸¹ godišnjeg rezultata za praćenje napretka u postizanju rodne ravnopravnosti u zemljama skupine G7 i EU-u od 2022., objavljeno je u lipnju 2024., uoči sastanka na vrhu čelnika i čelnica skupine G7.

2024. bila je i prva godina postojanja posebne radne skupine za osnaživanje žena u okviru skupine G20, kako je najavljeno u Deklaraciji čelnika iz Delhija iz 2023. Pod okriljem brazilskog predsjedništva rasprave su bile usmjerene na ravnopravnost, uključujući autonomiju i gospodarstvo skrbi, na suočavanje s mizoginijom i nasiljem te na klimatske promjene. Ministarski sastanak skupine G-20 o osnaživanju žena održan je u Braziliji u listopadu 2024. To je zemljama skupine G20 i EU-u omogućilo da ponovno potvrde svoju predanost postizanju rodne ravnopravnosti i osnaživanju žena te ubrzanju napretka u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja, kako je navedeno u posebnoj izjavi predsjednika.²⁸²

Rodna ravnopravnost i dalje je u središtu partnerstava EU-a s različitim organizacijama i regijama diljem svijeta. EU i dalje podupire Uniju za Mediteran u provedbi Pete ministarske deklaracije

278 <https://commitments.generationequality.org/>

279 <https://www.un.org/techenvoy/global-digital-compact>; <https://www.un.org/en/summit-of-the-future/pact-for-the-future>

280 <https://commitments.generationequality.org/accountability-report-2024>

281 <https://www.pariopportunita.gov.it/it/news-e-media/news/2024/g7-dashboard-on-gender-gaps-2024-eng/#::~:~:text=The%20Dashboard%20on%20Gender%20Gaps,opportunities%20between%20men%20and%20women>

282 <https://www.g20.utoronto.ca/2024/241011-women-chair-statement.html>

Unije za Mediteran o jačanju uloge žena u društvima, donesene u Madridu u listopadu 2022., s naglaskom na poboljšanje pravnih okvira, poboljšanje pristupa žena vodstvu, povećanju sudjelovanja žena u gospodarskom životu i borbi protiv nasilja nad ženama i djevojčicama. EU podupire i djelovanja pod vodstvom mladih koja vode Unija za Mediteran i Zaklada Anna Lindh.²⁸³

Iskorjenjivanje rodno uvjetovanog nasilja

Predanost EU-a iskorjenjivanju rodno uvjetovanog nasilja posljednjih se nekoliko godina kontinuirano pretvara u praktične mjere i financiranje. EU je 2023. i 2024. dodijelio približno 50 milijuna EUR iz svojeg proračuna za humanitarnu pomoć za ciljne mjere za sprečavanje, ublažavanje i odgovor na rodno uvjetovano nasilje u kriznim situacijama, što je povećanje u odnosu na 41,3 milijuna EUR 2022. i 33,1 milijun EUR 2021.

EU i dalje podupire inicijativu Spotlight, najveću globalnu inicijativu čiji je cilj uklanjanje svih oblika nasilja nad ženama i djevojčicama do 2030., koju je EU 2017. pokrenuo u suradnji s Ujedinjenim narodima. Šest godina nakon pokretanja inicijativa Spotlight u potpunosti je provedena u pet regija u okviru 26 programa za pojedine zemlje, pet regionalnih programa i dvaju programa s uzajamnim fondovima UN-a. Zahvaljujući svojem uspjehu odabrana je kao jedna od 12 inicijativa s velikim učinkom u okviru ciljeva održivog razvoja. Kako Spotlight ulazi u svoju drugu fazu, EU i UN rade na održavanju postignuća i znanja izgrađenih inicijativom putem programa visokog učinka inicijative Spotlight vrijednog 16,5 milijuna EUR za iskorjenjivanje nasilja do 2030. te daljnjim ulaganjem u nove nacionalne i regionalne programe. Na razini zemalja Europska komisija dosad je osigurala 36 milijuna EUR za program Spotlight 2.0 u Ugandi, Sjevernoj Africi i Ekvadoru, dok je 20 milijuna EUR u pripremi za drugu fazu regionalnog programa za Afriku.

Vodeća kampanja za digitalni angažman #WithHer u središtu je napora EU-a u borbi protiv rodni stereotipa i štetnih društvenih normi, jednog od temeljnih uzroka rodno uvjetovanog nasilja. #WithHer usredotočuje se na organiziranje internetskih razgovora među kulturnim utjecajnim osobama i pružanje platforme za priče aktivista i preživjelih. Kampanja je od 2021. doprla do više od 224 milijuna korisnika na X-u (prethodno Twitteru), Facebooku i Instagramu te svojim pažljivo osmišljenim porukama znatno doprinosi osporavanju štetnih rodni normi i stereotipa. Uspjeh kampanje #WithHer doveo je do pokretanja fonda WithHer kako bi se izravno osigurala sredstva za skupinu od šest ženskih organizacija na lokalnoj razini koje rade na iskorjenjivanju nasilja nad ženama i djevojčicama. Otprilike 70 % sredstava (500 000 USD) izravno je dodijeljeno organizacijama koje primaju bespovratna sredstva kao fleksibilna neograničena bespovratna sredstva, čime se korisnicima bespovratnih sredstava omogućuje da pokriju osnovne organizacijske troškove koji se rijetko pokrivaju financiranjem na temelju projekata.

Akcijskim planom EU-a za rodnu ravnopravnost GAP III EU se obvezao povećati financijsku i političku potporu organizacijama za prava žena i feminističkim organizacijama u partnerskim zemljama te suzbiti smanjenje prostora za djelovanje civilnog društva, čime se pogoršava nazadovanje u pogledu ljudskih prava žena i ograničava sposobnost ljudi da pozivaju svoje vlade na odgovornost. Organizacije za prava žena i feministički pokreti imaju ključnu ulogu u poticanju dugoročnog napretka jer se bave strukturnim pokretačima rodne neravnopravnosti, kao što su patrijarhalni sustavi, štetne društvene norme i kulturne prakse kojima se nastavlja rodno uvjetovano nasilje i diskriminacija. Program zagovaranja, izgradnje koalicije i transformativnog feminističkog

²⁸³ Na primjer, Forum mladih Unije za Mediteran, Laboratorij za mlade Unije za Mediteran 2024., radionice i sastanci Unije za Mediteran o osnaživanju žena, program Mladih vođa civilnog društva Zaklade Anna Lindh ili program Mladi na djelu na Sredozemlju.

djelovanja za okončanje nasilja nad ženama u vrijednosti od 22 milijuna EUR, koji je pokrenut na marginama sastanka na vrhu UN-a o budućnosti 2024., još je jedan praktičan rezultat predanosti EU-a okončanju nasilja nad ženama i djevojčicama.

Usporedno s time, EU je upotrijebio sva sredstva koja su mu na raspolaganju za borbu protiv teškog položaja rodno uvjetovanog nasilja u izvanrednim situacijama i seksualnog nasilja povezanog sa sukobima. EU je izdvojio 2 milijuna EUR za Globalni fond za preživjele, financiranje odštete i pravne zaštite za žrtve seksualnog nasilja povezanog sa sukobima. U nekoliko zemalja diljem svijeta rad Globalnog fonda za preživjele potaknuo je vlade da poduzmu prve korake u razvoju povezanog zakonodavstva i konceptualizaciji programa odštete. Dosad je više od 3000 preživjelih primilo ili počelo primati sveobuhvatne privremene mjere naknade štete u okviru projekata u Gvineji, Demokratskoj Republici Kongu, Iraku i Turskoj (uključujući preživjele iz Sirije). U rujnu 2024. EU je sazvao i prvi dijalog na visokoj razini između Glavne uprave Europske komisije za europsku civilnu zaštitu i europsku operaciju humanitarne pomoći i Fonda Ujedinjenih naroda za stanovništvo. EU je blisko surađivao s posebnim predstavnikom glavnog tajnika UN-a za seksualno nasilje u sukobima i olakšao razmjenu mišljenja s Političkim i sigurnosnim odborom. Povodom obilježavanja Međunarodnog dana borbe protiv seksualnog nasilja u sukobima visoki predstavnik EU-a za vanjske poslove i sigurnosnu politiku Josep Borrell i posebna predstavnica UN-a za seksualno nasilje u sukobima Pramila Patten objavili su 19. lipnja zajedničku izjavu.

Mjere ograničavanja (sankcije) još su jedan ključni alat EU-a za jačanje odgovornosti za rodno uvjetovano seksualno nasilje povezano sa sukobima. EU je u travnju 2024. uveo mjere ograničavanja protiv triju subjekata u okviru globalnih sankcija u području ljudskih prava zbog raširenog seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja s obzirom na njihovu odgovornost u brutalnim i neselektivnim terorističkim napadima koji su se 7. listopada 2023. dogodili diljem Izraela.²⁸⁴ EU je istodobno stalno pozivao na hitan prekid vatre, prekid napada na civile i uništavanje ključne civilne infrastrukture te na zaštitu raseljenih osoba. EU je aktivno podupirao međunarodne partnere i surađivao s njima na konkretnim nepovratnim koracima prema dvodržavnom rješenju, među ostalim pokretanjem Globalnog saveza za provedbu dvodržavnog rješenja u rujnu 2024. Inicijativa, koju zajednički vodi EU, sastoji se od 100 država sudionica i međunarodnih organizacija te pruža platformu za suradnju s regionalnim i međunarodnim partnerima kako bi se zaštitilo i unaprijedilo političko rješenje izraelsko-palestinskog sukoba. EU je 2024. znatno povećao i humanitarnu pomoć, s 237 milijuna EUR dodijeljenih Palestini,²⁸⁵ te je nastojao pružiti potporu ženama i djevojčicama u Palestini putem inicijativa za borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja i aktivnosti zaštite. Visoki predstavnik 18. siječnja 2025. dao je izjavu u ime EU-a u kojoj je toplo pozdravio sporazum o prekidu vatre u Gazi, kojim se predviđa postupno oslobađanje talaca, okončanje neprijateljstava i ublažavanje humanitarne patnje u Gazi.²⁸⁶ Nakon isteka prve faze sporazuma o prekidu vatre u ožujku 2025. EU je pozvao na brz nastavak pregovora o drugoj fazi.

EU podupire i namjenske projekte za borbu protiv rodno uvjetovanog nasilja. One se kreću od pružanja potpore osobama koje su preživjele rodno uvjetovano nasilje i pomaganja u dokumentiranju i prijavljivanju kršenja ljudskih prava žena i djevojčica u Etiopiji²⁸⁷ do osporavanja

284 Odluka Vijeća (ZVSP) 2024/1074. Subjekti uvršteni na popis su brigade Al-Quds, oružano krilo Palestinskog islamskog džihada koje je EU uvrstio na popis terorističkih organizacija; snage Nukhba, jedinica posebnih snaga terorističke organizacije Hamas koja je uvrštena na popis EU-a; i Brigade Kasama, vojno krilo Hamasa.

285 Ovaj naziv ne tumači se kao priznanje Države Palestine i njime se ne dovode u pitanje pojedinačna stajališta država članica o tom pitanju.

286 <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/01/18/israelpalestine-statement-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-eu-welcoming-the-ceasefire-and-hostage-deal-in-gaza/>

287 „Jačanje odgovora usmjerenih na preživjele: Holističko, sveobuhvatno rodno uvjetovano nasilje usmjereno na preživjele u programiranju hitnih situacija u Tigreu (5 milijuna EUR, 12/2021. – 08/2024.) i „Poboljšanje pristupa

rodnih stereotipa u Istočnom ²⁸⁸ partnerstvu, jačanja sustava upućivanja za žrtve i preživjele te podupiranja izrade rodno osjetljivog zakonodavstva o kibernasilju na zapadnom Balkanu. ²⁸⁹

Žene, mir i sigurnost

EU je nastavio raditi na provedbi strateškog pristupa EU-a ženama, miru i sigurnosti i njegova akcijskog plana, radeći na daljnjem uključivanju perspektive rodne ravnopravnosti u diplomaciju EU-a, politički dijalog i političke odluke. Vremenski okvir akcijskog plana EU-a za žene, mir i sigurnost produljen je do 2027. kako bi ga se uskladilo s višegodišnjim financijskim okvirom i GAP-om III. Na otvorenoj raspravi Vijeća sigurnosti UN-a o ženama, miru i sigurnosti 25. listopada 2024. veleposlanik EU-a za rodna pitanja i raznolikost Ronner-Grubacic dao je izjavu o „sudjelovanju žena u međunarodnom miru i sigurnosti od teorije do prakse”.

EU je doprinio Programu o ženama, miru i sigurnosti

- podupiranje projekata u području rodne ravnopravnosti te sigurnosti i očuvanja mira u Moldovi, kao i u Mongoliji, Indoneziji i drugim azijskim zemljama pružanjem potpore Udruženju država jugoistočne Azije (ASEAN);
- podupiranje napora u razminiranju kako bi se interno raseljene osobe u Azerbajdžanu mogle sigurno vratiti;
- podupiranje vodstva žena u mehanizmima ranog upozoravanja i civilne zaštite u Mjanmaru;
- donošenje Nacionalnog akcijskog plana o ženama, miru i sigurnosti u Vijetnamu;
- podupiranje uspostave formalnih sustava ranog upozoravanja i ranog odgovora u zajednici u Somaliji; i
- podupiranje institucionalizacije i lokalizacije Plana za žene, mir i sigurnost na Filipinima.

EU je također iskoristio svoje diplomatske ovlasti kako bi

- organizirati diplomatske informativne sastanke o ženama, miru i sigurnosti u Indoneziji i ASEAN-u;
- organizirati donatorsku skupinu domaćina za rodnu ravnopravnost u Turkmenistanu;
- staviti prava žena na dnevni red dijaloga o ljudskim pravima između EU-a i Indonezije, Turkmenistana, Uzbekistana, Laosa, Kazahstana i Uzbekistana; i
- organizirati razne sastanke s braniteljicama ljudskih prava i izravno ih podupirati, primjerice u Pakistanu.

Misije i operacije zajedničke sigurnosne i obrambene politike (ZSOP) u okviru tematskog programa za mir, stabilnost i sprečavanje sukoba Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju i dalje imaju ključnu ulogu u ostvarivanju Programa o ženama, miru i sigurnosti. U skladu s

pravosuđu za osobe koje su preživjele rodno uvjetovano nasilje putem lokalnog angažmana u regijama Afar i Amhara u Etiopiji” (1 milijun EUR, 12/2023. – 06/2025.).

288 „EU 4 Rodna ravnopravnost: Zajedno protiv rodnih stereotipa i rodno uvjetovanog nasilja II”, koji provode UNFPA i UN Women.

289 „EU4 Gender Equality – Women’s Economic Empowerment and Ending Violence Against Women” provodi se u zemljama zapadnog Balkana (Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo*, Crna Gora, Sjeverna Makedonija, Srbija).

*Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244/1999 i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

operativnim smjericama zapovjednika civilnih operacija o rodno osviještenoj politici, misije provode širok raspon mjera rodno osviještene politike u svojim aktivnostima praćenja, mentorstva, savjetovanja i osposobljavanja. Prevencija i zaštita ključni su aspekti mandata misija kojima se usmjerava njihov rad na sprečavanju i zaštiti žena i djevojčica od seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja povezanog sa sukobima. Cilj im je i povećati sudjelovanje žena u reformi sektora civilne sigurnosti podupiranjem relevantnih udruženja žena, povećanjem mogućnosti žena da napreduju u karijeri i reformom politika ljudskih resursa na rodno osjetljiv način.

EU se također nastavio sastajati s predstavnicima ženskih nevladinih tijela iz različitih dijelova svijeta te podupirati potpuno, ravnopravno i smisleno sudjelovanje i vodstvo žena i djevojčica u sprečavanju i rješavanju sukoba. Poseban naglasak ostao je na jačanju uloge miriteljica u svim postupcima mirenja, uz pomoć savjetnika za rodna pitanja koji podupire instrument EU-a za mirenje kako bi se osigurao rodno osjetljiv pristup u svim postupcima mirenja. EU je pružio potporu ženama kao „posrednicama”²⁹⁰ u različitim kontekstima sukoba putem provedbenih partnera te je naručio studiju o regionalnim mrežama posrednica. EU je organizirao i redovite razmjene mišljenja o ulozi regionalnih mreža posrednica te je olakšao EU-ovu Zajednicu prakse za mirovno posredovanje i radionicu o posredovanju i tranzicijskom pravosuđu (oboje u listopadu 2024.).

EU je pružio ciljanu potporu za povećanje sudjelovanja žena u bliskoistočnom mirovnom procesu. Projektom Savjetodavnog odbora za žene u vrijednosti od milijun EUR, koji je trenutačno u drugoj fazi, podupire se sudjelovanje žena u sirijskom mirovnom procesu. Savjetodavni odbor za žene prvi je mehanizam za uključivanje roda uspostavljen za posebnu političku misiju UN-a. Odbor je skupina od 15 žena iz Sirije osnovana 2016. sa zadatkom savjetovanja posebnog izaslanika UN-a o svim aspektima političkog procesa. Cilj mu je osigurati znatnu zastupljenost žena u mirovnim pregovorima u suradnji s lokalnim, nacionalnim, regionalnim i međunarodnim političkim dionicima. Skupina je uspjela okupiti glasove iz svih izbornih jedinica, među ostalim o spornijim pitanjima kao što je priprema nacrtu Ustava.

EU je u Sudanu pružio potporu uključivom političkom procesu s naglaskom na ulozi (mladih) sudanskih žena putem tri kruga savjetovanja s civilnim dionicima i posebnog dijaloga s mladima, uz potporu žrtvama seksualnog nasilja povezanog sa sukobima. U Etiopiji se planira daljnja potpora za mentalno zdravlje i psihosocijalna potpora te potpora žrtvama seksualnog nasilja povezanog sa sukobima kako bi se dopunili postojeći politički dijalozi. U Srednjoafričkoj Republici i Mozambiku EU je financirao projekt čiji je cilj povećanje učinkovitog sudjelovanja žena u oružanim snagama i interakcijama između vojnog i civilnog stanovništva. U Bangsaramou, autonomnoj regiji Filipina, Program pomoći za preobrazbu kampova uključivanjem, sprečavanjem nasilja i gospodarskim osnaživanjem uključuje rodnu perspektivu u svoje napore da šest velikih deklariranih kampova Islamske oslobodilačke fronte Moro pretvori u miroljubive i produktivne zajednice.

Početakom 2024. definirana je i nova metodologija EU-a za rodno osjetljivu analizu sukoba, kako je predviđeno Strateškim kompasom EU-a, na temelju zajedničke rodno osjetljive analize sukoba između EU-a i UN-a koja je provedena od svibnja do rujna 2024. U okviru vježbe isprobana je zajednička metodologija (integriranje Programa Ujedinjenih naroda za razvoj i metodologija EU-a) i zajednički partnerski pristup EU-a i UN-a.

Stanje ljudskih prava žena i djevojčica u Afganistanu nastavilo se pogoršavati 2024. Kodifikacijom „zakona o moralnosti” u kolovozu 2024. talibani su institucionalizirali formalni sustav diskriminacije, ograničavajući mogućnost žena da sudjeluju ne samo u politici nego i u društvenim,

290 Insider Mediation je transformativni, temeljni pristup izgradnji mira u kojem pouzdani članovi zajednice, poznati kao Insider Mediators, rješavaju lokalne sukobe kroz dijalog.

gospodarskim i obrazovnim aktivnostima. Zabrana srednjoškolskog obrazovanja i dalje je na snazi, a talibani i dalje sustavno ograničavaju pristup formalnom obrazovnom sustavu, ograničavaju izbor mogućnosti obrazovanja, pa čak i ograničavaju obrazovanje u inozemstvu. Iznimke u nekim sektorima, kao što je zdravstvo, koje su prvotno bile pošteđene, otad su ukinute (ženama je zabranjeno pohađanje medicinskog osposobljavanja u prosincu 2024.). Zabrane za zaposlenice u nevladinim organizacijama (prosinac 2022.) i agencijama UN-a (travanj 2023.) nisu ukinute. De facto Ministarstvo za sprječavanje poroka, promicanje vrlina (PVPV) dobilo je dodatne provedbene ovlasti i nastavlja provoditi gospodarska, socijalna, privatna i politička ograničenja protiv žena. Žene su redovito podvrgnute tjelesnom kažnjavanju (također u javnosti) od strane šerijatskih sudova.

EU je i dalje predan pružanju potpore afganistanskim ženama i održava redovit dijalog sa ženama i aktivistima za prava žena koji su još uvijek u Afganistanu, uz istodobno olakšavanje sigurnog prolaska boraca za ljudska prava iz Afganistana. Od srpnja 2024. Delegacija EU-a u Afganistanu djeluje i kao supredsjedatelj tehničke radne skupine za sektor rodni i ljudskih prava u okviru Koordinacijske skupine za Afganistan. U okviru projekta inicijative za uključivi dijalog u Afganistanu vrijednog 6 milijuna EUR EU podupire integraciju glasa žena u formate dijaloga osposobljavanjem i razvojem za stručnjakinje u Afganistanu (u medijskom, zdravstvenom i poslovnom sektoru u kojem je ženama i dalje dopušten rad na temelju talibanskog zakonodavstva). Osim toga, partnerstvom u vrijednosti od 15 milijuna EUR s Programom Ujedinjenih naroda za razvoj EU aktivno podupire ekonomsko osnaživanje žena u privatnom sektoru.

EU provodi i pomno prati principiijelno pružanje pomoći, u skladu s načelom „za žene po ženama” dogovorenim s drugim velikim međunarodnim donatorima. U okviru tih napora EU je u okviru partnerstva s organizacijom UN Women u vrijednosti od 15 milijuna EUR financirao rodni profil Afganistana za 2024. kako bi pomogao kvantificirati i utvrditi u kojoj mjeri novi zakoni koje su nametnuli talibani ograničavaju i nanose društvenu štetu ženama, kao i preporuke o tome kako se ta ograničenja mogu riješiti.

Jednako sudjelovanje i ekonomsko osnaživanje

EU je predan ravnopravnom, potpunom i smislenom sudjelovanju žena u društvu, među ostalim u političkoj i gospodarskoj sferi. EU nastoji poticati političko vodstvo žena, kao i njihovo sudjelovanje u ključnim međunarodnim sektorima u kojima su nedovoljno zastupljene, kao što je borba protiv terorizma. Kad je riječ o ekonomskom osnaživanju, EU podupire sudjelovanje žena u usporednoj digitalnoj i zelenoj tranziciji rodno osjetljivim ulaganjima te trgovinskom politikom promiče rodnu ravnopravnost.

EU je u ožujku 2024. pokrenuo novu sastavnicu svoje inicijative za demokratski angažman žena i mladih,²⁹¹ kojom se nastoji unaprijediti potpuno i učinkovito sudjelovanje žena u politici i donošenju odluka diljem svijeta. Taj se program financira sredstvima u iznosu od 11,5 milijuna EUR za razdoblje od tri godine i njime se uklanjaju trajne prepreke koje otežavaju zastupljenost žena u javnom životu, uključujući ukorijenjene rodne stereotipe i diskriminirajuće prakse.

EU također podupire studiju o političkom sudjelovanju i vodstvu žena u ASEAN-u, u suradnji s Odborom ASEAN-a za žene. Cilj je studije do 2025. dati preporuke za institucionalizaciju mehanizma za praćenje regionalnog napretka u političkom sudjelovanju i vodstvu žena.

291 https://international-partnerships.ec.europa.eu/news-and-events/news/eu-and-partners-launch-wyde-womens-leadership-initiative-2024-03-14_en

Vijeće Europske unije već je 2022. prepoznalo da bi globalni naponi za sprečavanje i suzbijanje terorizma i nasilnog ekstremizma trebali uključivati snažnu rodno osjetljivu dimenziju. Napori EU-a za provedbu te vizije uključuju potporu rodno osviještenoj politici u radu Globalnog foruma za borbu protiv terorizma, kao i novi projekt „Žene u borbi protiv terorizma” (3,5 milijuna EUR) koji bi trebao biti pokrenut 2025. i kojim će se nastojati povećati aktivno i smisleno sudjelovanje i zastupljenost žena u području sigurnosti i borbe protiv terorizma diljem svijeta. Kao dio programa CT JUST, Europska komisija nastoji povećati prisutnost žena u agencijama za provedbu zakona kako bi se poboljšale sposobnosti vlasti duž cijelog lanca antiterorističkog kriminala. Na južnom Sredozemlju regionalnim projektom „Momentum”, koji financira EU i koji je u partnerstvu s Interpolom, jača se rodno osviještena politika u institucijama kaznenog progona. Instrumentom za investicijsku klimatsku reformu, koji je sufinancirao EU, ojačan je njegov rad na reformama poslovnog okruženja kojima se olakšava sudjelovanje žena u gospodarstvu. EU je nastavio promicati žensko poduzetništvo i pristup radu putem rodnog instrumenta za Afriku, Karibe i Pacifik (AKP), pri čemu Europska komisija podupire Europsku investicijsku banku u kreditiranju afričkih lokalnih i regionalnih banaka kako bi se poboljšao pristup žena financiranju i poduzetništvu, te inicijative Tima Europa „Ulaganje u mlada poduzeća u Africi” (IYBA). Godine 2024. odobrena je nova platforma za stvaranje tržišta u okviru programa IYBA kako bi se pružila potpora mladim i rastućim poduzećima, posebno poduzećima kojima upravljaju žene.

EU je također promicao i podupirao ekonomsko osnaživanje žena u svojoj regiji susjedstva, primjerice regionalnom inicijativom Tima Europa o radnim mjestima putem trgovine i ulaganja u južnom susjedstvu, prvom regionalnom mjerom koja je u potpunosti posvećena poboljšanju pristupa financiranju i financijskoj uključenosti za poduzetnice na južnom Sredozemlju, te regionalnim programom „EU 4 Gender Equality – Women’s Economic Empowerment and Ending Violence Against Women”, čiji je cilj promicanje sudjelovanja žena i djevojčica u društvu i jačanje gospodarskog potencijala žena.

EU je i dalje bio aktivan član neformalne radne skupine za trgovinu i rodna pitanja u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji. Na 13. ministarskoj konferenciji 2024. neformalna radna skupina pokrenula je, zajedno s radnom skupinom za mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća, zbirku inicijativa za financijsku uključenost poduzetnica. EU je surađivao i s Međunarodnom organizacijom rada (ILO) na projektu Trgovina za dostojanstven rad, čiji je cilj poboljšati primjenu temeljnih konvencija ILO-a u odabranim zemljama koje trguju s EU-om, među ostalim poboljšanjem radnih uvjeta za žene i osiguravanjem usklađenosti s temeljnim konvencijama 100 i 111 o jednakoj naknadi i nediskriminaciji. EU je osigurao više od 9 milijuna EUR sredstava za projekt u razdoblju od 2019. do 2024.

Ciljevi u području trgovine i rodne ravnopravnosti sastavni su dio sporazuma EU-a o trgovini i ulaganjima. Godine 2024. i početkom 2025. na snagu su stupili sporazumi s Angolom, Čileom, Kenijom i Novim Zelandom koji sadržavaju pravno obvezujuće i provedive obveze u pogledu rodne ravnopravnosti. U prosincu 2024. EU i Mercosur postigli su politički dogovor o trgovinskom sporazumu koji sadržava slične odredbe. U okviru rada u okviru preporuka o trgovini i rodnoj ravnopravnosti Sveobuhvatnog gospodarskog i trgovinskog sporazuma između EU-a i Kanade (CETA) EU i Kanada organizirali su 2024. dvije radionice o trgovini i rodnoj ravnopravnosti. U okviru EU-ova općeg sustava povlastica EU prati usklađenost zemalja korisnica s načelima temeljnih međunarodnih konvencija o promicanju prava žena i rodne ravnopravnosti.

Kako bi se bolje razumio učinak trgovine na žene, sve Komisijine ex ante i ex post evaluacije trgovinskih sporazuma sadržavaju posebnu rodnu analizu. Ex post evaluacija Sporazuma o gospodarskom partnerstvu između EU-a i zemalja Južnoafričke razvojne zajednice dovršena je 2024. Osim toga, Komisija je 2024. pokrenula ex post evaluacije trgovinskih sporazuma između

Izvješće o rodnoj ravnopravnosti u EU-u za 2025.

EU-a i Kanade te EU-a i Japana, koje uključuju i namjenske rodne analize, a rezultati se očekuju 2025.

Zaključak

Kako se približavamo kraju strategije za rodnu ravnopravnost za razdoblje 2020. 2025., vidimo da je put prema postizanju potpune rodne ravnopravnosti i dalje dug i težak. Nakon izbora za Europski parlament 2024. prvi put u povijesti Europskog parlamenta zabilježen je pad udjela zastupnica. Naslovi iz protekle godine, od zabrane sudjelovanja žena u javnom životu u Afganistanu do teškog slučaja Gisèle Pelicot u Francuskoj, služe kao snažan podsjetnik da je napredak u području rodne ravnopravnosti krhak i da je za borbu za prava žena i dalje potrebna iznimna otpornost.

Osim toga, žene su i dalje nedovoljno zastupljene na položajima na kojima se donose odluke te snose najveći teret skrbi i kućanskih poslova. Ipak, ti trajni izazovi moraju se usporediti s napretkom ostvarenim posljednjih godina, koji bi bio nezamisliv tek prije nekoliko desetljeća. Prvi mandat predsjednice von der Leyen (2019.–2024.) posljedica je zakonodavstva EU-a o rodnoj ravnopravnosti, koje je dovelo do važnih promjena u području jednake plaće, rodno uravnoteženih odbora poduzeća, ravnoteže između poslovnog i privatnog života i borbe protiv nasilja nad ženama. Sada su potrebni koordinirani zajednički naponi kako bi se osigurala pravilna provedba tih zakonodavnih akata u cilju konačne i dosljedne provedbe, zaštite i promicanja prava i dostojanstva žena i djevojčica.

Jasno je da moramo učiniti puno više. EIGE-ov indeks rodne ravnopravnosti pokazuje da Europa ide u pravom smjeru, ali napredak se uvelike razlikuje među državama članicama s velikim jazom između država članica koje su ostvarile najviše i onih koje su ostvarile najniže rezultate. Osim toga, aktualne borbe s kojima se žene suočavaju u određenim državama članicama i izvan EU-a protiv ograničenja i nazadovanja u pogledu prava žena, primjerice u Iranu, gdje se žene odupiru obveznom prekrivanju, naglašavaju potrebu za kontinuiranim djelovanjem i oprezom. Kada promjene ne dolaze prirodno, naša je kolektivna odgovornost da djelujemo.

S obzirom na te izazove težnja za jednakošću za sve i jednakošću u svim njezinim osjetilima i dalje će biti u središtu rada Komisije tijekom sljedećih pet godina. Predstojećim planom za prava žena ponovno će se potvrditi temeljno pravo na ravnopravnost žena i muškaraca u svim područjima života. To će biti ključna prilika za promišljanje i izradu strategije o dugoročnim ciljevima Unije ravnopravnosti koje naposljetku želimo zajedno izgraditi.

Primjedbe

(Preusmjeren sa Pierre Dieumegard)

Internetske poveznice kopirane su doslovno, bez provjere. Neke su netočne jer je tekst kopiran iz radnog dokumenta u kojem je poveznica poslana na interni poslužitelj Europske komisije. Na primjer, neka upućivanja označena su s „Dostupno na internetu”, ali dokument se nalazi na adresi <https://eeuropaeu.sharepoint.com/>, koja nije dostupna uobičajenom čitatelju.

Kako bi se Europljani razumjeli, podsjećamo na važnost jezika. Napomena 57. jasno pokazuje da su prijevodi teški: „Za Litvu postotak iznosi 55 %, ali je isključen iz izračuna prosjeka kao netipična vrijednost. Rezultat bi mogao biti problem s prijevodom riječi „pljeskanje” koja nema precizan prijevod na litavski i mogla se protumačiti kao manje ozbiljan oblik fizičke agresije.”